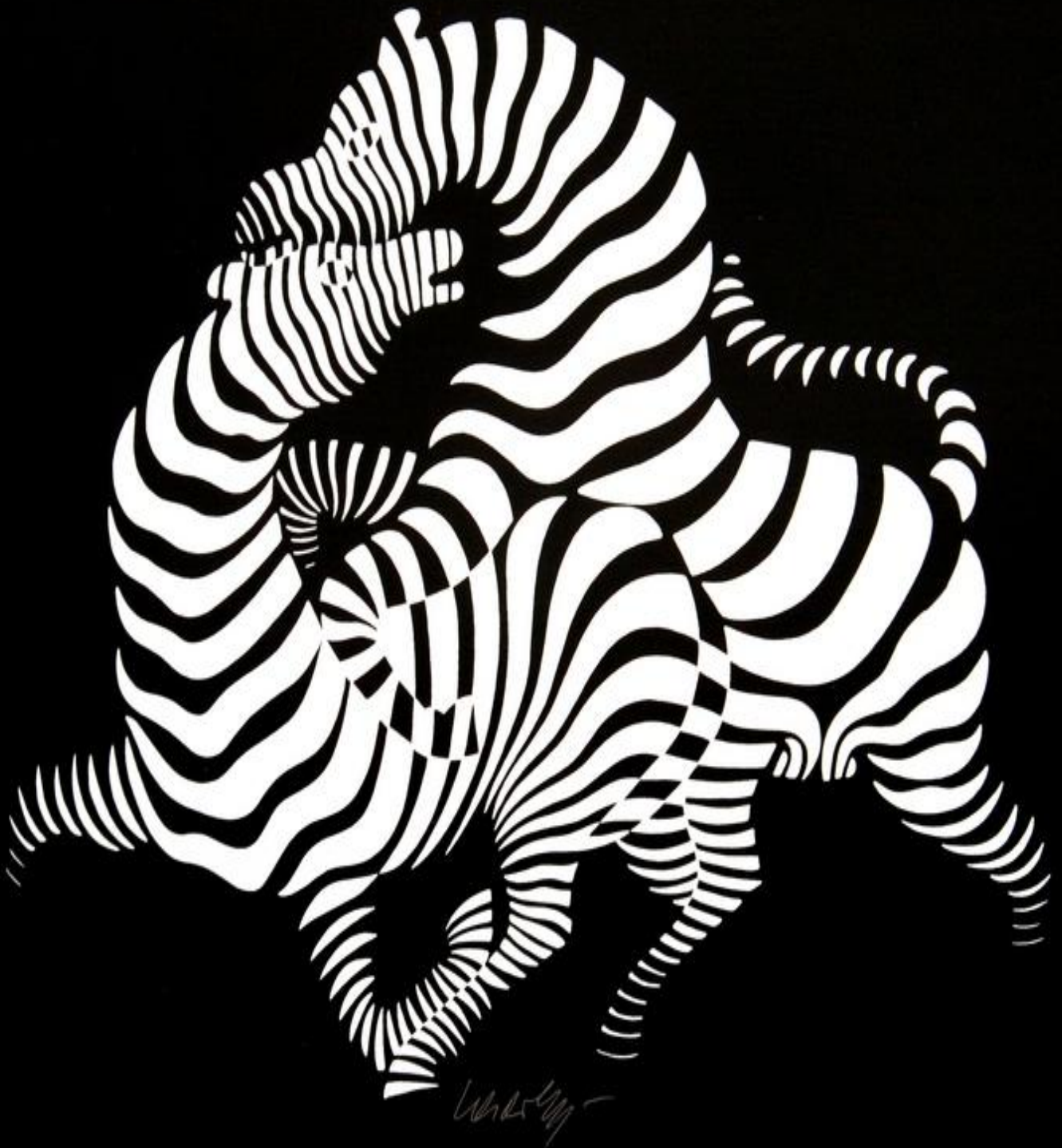

„Noi toți ne tragem din Mantaua lui Gogol” – F.M. Dostoievski

MANTAUA LUI GOGOL

Anul IV, nr. 14 –15 aprilie – septembrie 2015

revistă de cultură, literatură și artă

Cuprins

Leo Butnaru: Avangarda ucraineană –
ajungând din urmă contemporaneitatea / 3
Mihai Hafia Traista: „De strajă lângă ei, pune-voi cuvântul!” –
Antologia avangardei ucrainene / 7
Cristian-Paul Mozoru: Doi-ul din unu-l: Ina Florica Popa / 10
Țopâind pe șevaletul literaturii / 12
Mihai Hafia Traista: „Prin glodul destinului” – un poem al
tristeții / 15
Maria Irod: „Lămâii amari ai Ciprului” / 16
Dan Șalapa: Alunelul. Mitologie, magie, credințe / 18
Nik Oprița: O prietenie cât o viață de om / 21
Puiu Răducan: Eveniment cultural pe malul Dunării / 22
Ioan-Ostap Lupșac: Serata literar artistică / 24
Teodozia Zarivna: Poezii / 27
Ignatie Grecu: Poezii / 28
Dan Șalapa: Poezii / 32
Daniela Trandafir: Poezii / 35
Gabriela Mimi Bordeianu: Poezii / 37
Corneliu Irod: Congres internațional / 38
Nicolae Cornescian: Extreme (VI): 40
Teofil Țurenko: Surâsul fermecător / 47

Mantaua lui Gogol

Revistă de cultură, literatură și artă

●
Apare sub egida
Asociației Cultural Creștine a Ucrainenilor din
România „Taras Șevcenko”

●
Fondator:
Mihai-Hafia Traista

●
Redactor-șef: Mihai-Hafia Traista
Colegiul redacțional: Irina Moisei, Corneliu
Irod, Nicolae Cornescian, Mihaela-Larisa
Traista

●
Adresa redacției:
Str. Măgurei, nr. 1-5, bl. D1, sc A, et. 2, ap. 47,
sect 5, București
Telefoane: 0730963670 / 0761124607
E-mail: mantaualuigogol@gmail.com

●
În numele libertății absolute de exprimare,
autorii răspund în mod direct de conținutul
materialelor publicate sub semnătura proprie.

●
Materialele se trimit numai în format
electronic, cu diacritice. Corectura nu se face
la redacție.

●
Revista se difuzează direct prin redacție în
sistem ramburs.

●
ISSN 2248 – 1192
ISSN-L 2248 – 1192

●
Coperta I Victor Vazareli „Zebrele”, seriografia
50 x 70 cm.

Coperta IV: Desen de Miha Hafia Traista

AVANGARDA UCRAINEANĂ – AJUNGÂND DIN URMĂ CONTEMPORANEITATEA... (Continuare din nr. 13)

Leo BUTNARU

Mikola HVILIOVI (1893 – 1933)

Numele adevărat: Mikola Fitiiov. Născut în orașelul Trosteaneț din gubernia Harkov. Tatăl – muncitor rus, mama – ucraineană, învățătoare. Din clasa a 4-a, părăsește gimnaziul pe care, fără frecvență, îl va absolvi în 1916. De la sfârșitul anului 1917 – adept al bolșevicilor, în 1919, pe timp scurt, este șeful CK (poliția bolșevică) a raionului Bogoduhovsk. Impresiile despre activitatea de c.k.-ist sunt redată în nuvela „Eu (Romanticul)” (1924), oroarea subiectului constând în faptul că șeful poliției își condamnă mama la moarte „în numele idealurilor revoluției”!

Din 1920, susține și aplică în practică politica de ucrainizare, în pamfletele sale atacându-i pe adeptii rusificării, lansând lozincă „În lături de la Moscova!” ((Геть від Москви!). Dintre articolele sale merită atenție specială cele intitulate „Ucraina sau Malorossia?” și „Orientarea psihologică spre Europa”.

Membru, dar de fapt conducător al asociației VAPLITE (Academia Liberă a Culturii Proletare), în care intrau și scriitorii ucraineni A. Liubcenko, G. Epik, O. Dosvitni, M. Iohansen. Până la acel moment, fusese membru al organizației literare „Gart” (Călirea), condusă de Vasil Ellan-Blakitnâi.

Este supus criticii. După scrisoarea lui Stalin adresată „Tov. Kaganovici și altor membri ai Biroului Politic al PC (b)” din 26 aprilie 1926, în urma distrugătoarelor învinuiri din presă și condamnarea „hviliovismului”, își face mea culpa.

Publică volumele de versuri „Tinerete” (1921), „Simfoniile preînzoririi” (1922), cartea de nuvele „Schițe în albastru” (1922), romanul

„Becațele” (1927). În volumul de eseuri „Gânduri contra curentului” pledează pentru dezvoltarea independentă (de cea rusă) a literaturii ucrainene.

La 13 mai 1933, invitându-și în ospeție prieteniiscriitori, se sinucide, în biletul de adio scriind: „Arestul lui Ialovi înseamnă împuşcarea unei întregi Generații.... De ce?...”

La finele anilor '30, este acuzat post-mortem de naționalism.

MIEREA ALBASTRĂ

Mierea albastră s-a lipit de buze
sufletul – fluture de colecție
pe care inspirația l-a prins de bolta cerească.

Antenele... ah! Ce interesant e... ah!
colo peste oraș rățăcea luna
iar spre țărături nisipoase trăgeau corăbii
pe când în vele se mai cuibăreau
frânturi de furtună.

Însă atunci noi nu alergam după
sinteze
armonioase.
Nici chiar muzicienii văzduhului
aeroplanale.
Doar, serile, uliul
rotea pe sus
prin preajmă pripindu-se
fragile rândunele
care mai apoi se fixau ca punctele
în înălțimi.

Antenele... ah! Ce interesant e... ah!
Sufletul – fluture de colecție –
zboară cât mai departe în spații
interplanetare.
Deja a trecut o amintire, a doua
la a treia el, brusc, s-a înfuriat...
Fruntea i-a fost străpunsă nu de acul
albinuței-hărnicuței
ci de tristețe.

...Dar nu a stat întins la pământ
decât un minut
și a început a alerga din nou, alergând
alergând
să guste mierea
mierea albastră...

UMBRE

Seri de muselină trec pe la geamuri,
După sobă suspină tristețea gri.
...Astăzi e a sălbăticie...
...Umbrele, umbrele cad.
Șuieră golașa Teră.
Băieți, mai iute pe cai!
Caii!
Caii!
Caii!
Groaznic.
Sângele acoperă fața
...precum cândva la piață.
Noapte, de ce nu ți-ai încruntat sprâncenele?
De ce?

E-ntuneric, în defileuri albastre – negură.
Am vrut să mă satur cu basme,
Însă cerul se va pune probabil pe plâns...
Cerșetoarei – legătură de pesmeți,
Cu cicatricile grijilor înainte de toate
Soarta a pornit-o pe drumuri spinoase,
Iar colo,
Iar colo
Deja se duc,
Se duc.
Încotro?
E ceva intim ca-n timp când se întâmplă afluxuri-
refluxuri –
Marea plescăia... ah, barca mea – scufundat-o!
Atunci se-mpurpurau și se revărsau apele.
...Umbre, cad umbre.
Șuieră golașa Teră.
Băieți, mai iute pe cai!
Caii!
Caii!
Caii!
Groaznic.

PE VAL

Vâsliți, vâslași, pe creastă de val!
Regilor-vâslași, mai sus pe val!
În dezlănțuirea furtunilor
în dezlănțuirea viselor
în dezlănțuirea nesfârșitelor uragane,
regilor-vâslași, hei, eu voi străluci
în dezlănțuirea nesfârșitelor uragane.
Vai, rostogolește-te cu rotocol de dincolo de nori
detunet năprasnic.

Hohotește cu nebunatic rotocol
detunet năprasnic.

Dar a cucuit sensibilul nor
și au prins a plânge ploile,
pornit-au cirezile,
au luat-o înot,
pieptiș-plutit,
pe urme li s-au risipit apele.
Oare să fie-n stare de-a potoli vijelia
dementul răsuflet al vânturilor,
când fragila doamnă liniștea
îi urmează?
Deci, vâsliți, vâslașilor, mai sus, pe creastă de val,
cu șuier de răscoală! Și cu șuier de săgeți!
Și din nou stelele ajunse meteori –
astfel pe pământ lucrează vârstele.

CLAVIATURI

Claviaturile rațiunii, simțirii, voinței –
Claviaturi!
Căutați metropola vieții conștiente!

Câinele simte razele soarelui.
Iar tu – în bărbăție – cunoști lucirea zorilor
nepăsători?

Extremele troienirilor
se arată din întuneric.
Iar încolo – nimicul: atomul – zero...
Încotro ar bate din întuneric

MANTAUA LUI GOGOL

vântul? Lăsați-l pe Angar-Manhyu*
să-și răspândească peste
talaș
mirosul acut!
În veac aflați toate și peste veac.
Piețele, maidanele s-au împotmolit în
zădărnice –
în băltoace.
...Nu te deda mitingului, patos al meu!
Fii neguroasă și lunecoasă, toamnă.
Noi am văzut-auzit și explozii, și beznă.
Sunt constelațiile cele ce-au visat prin zăpezi,
când pe șinele tihnitelor semafoare
plutea verdea
fantezista
cale? Iar astăzi cuvântul vostru de smarald –
la ce naiba ar mai trebui?
La ce naiba, dacă nu există motiv?
Calul nepotcovit nu contează,
calul nepotcovit nu va alerga pe caldarâm.
Pe când noi dorim – nemărginire,
Deh – nemărginire!
Ne rugăm ție, necunoscut
al trecutului, prezentului și viitorului,
ne rugăm înțelepciunii, și vârstei, și clipei,
ne rugăm la ceea ce nu cunoaștem,
iar rugăciunea noastră – e sete de
atoatecunoaștere.
Claviaturile rațiunii, simțirii și voinței!
Claviaturile!

* *Angar-Manhyu – în mitologia iraniană, principiul răului, contrapus lui Ahura-Mazdao (Domnul Înțelepciunii, Atotștiutorul).*

CE NI-I NOUĂ ÎNTUNERICUL!

Acolo unde vântul
Bombănește
Despre lucruri învechite
Se învolbură
Întraurit –
Vine o nouă zi!
Hei! Să apăsăm cu toții pe șine –
Traversele să găurim!
Beznă, tristețe? Eu sunt vesel –
Sonoră lovitură de ciocan!
Umbrele
Dispărut-au.
Seară albastră
Și sângerie.
Ce mi-i?

Cu astea-s deja obișnuit
Precum cu sumbrele vise.
Cerul s-a-mpodobit
Cu stele...
Stelele pironite-n spații.
Astăzi, ca și ieri
Întunericul se-ncruntă răutăcios.
Dar sub inima mea
Gurluie-o porumbă vineție
Inima se va rupe din lanțuri
Și porumbița o va dezmierda.
Ce ni-i bezna, ce ne-ar fi tristețea?
Noi înaintăm și înfruntăm
Suntem ai primăverii cei dintâi cocori
Zilele noastre – amețitoare-nvârtejiri.

PE POZIȚII

Ce imensități
- Uragan!
Năvălește din pădure
– Uragan!
Și pinii suspină la lizieră.
Noapte decisivă – și veni-va bezna,
și săgețile cădea-vor pe piept,
și vor răspunde cu ecouri Munții
Transilvani.
Drumuri în neliniști (fără căi).
Iar ici – puhoaie, un fag, puhoaie, un fag,
un fag!
– Și monotonia ce vine de la zumzetul firelor
de telegraf

...santinela s-a trezit.
...Ce mai imensități
– Uragan!
Năboiește din pădure
– Uragan! Și pinii suspină la lizieră.
Noapte decisivă – și veni-va bezna,
și săgețile cădea-vor pe piept,
și vor răspunde Munții Transilvani.

Vasili ELLAN-BLAKITNI (1894 – 1925)

Poet, jurnalist, activist politic și de stat, redactorul ziarului guvernamental „Izvestia VUŢIK”. Numele din acte – V. M. Ellanska, pseudonime – Vasil Ellan, V. Blakitnâi, Valer Pronoza, A. Ortal ș. a. S-a născut în satul Koziol (azi – Koŭiubinski) din regiunea Cernigov. Tatăl său era preot. A studiat la seminarul teologic, iar după clasa a patra (1914) este înscris la Secția Economie a Institutului Comercial din Kiev. Din 1917, se implică în mișcarea revoluționară. Este printre fondatorii Partidului Social-Democrat Ucrainean. Din copilărie, suferea de inimă, ceea ce i-a și curmat viața la numai 25 de ani.

Poemele care aveau să alcătuiască volumul „Lovituri de ciocan și de inimă” le-a scris în anii 1917- 1920, fiind caracterizate de o cromatică romantică în atingere cu formulele avangardiste.

CA VALURILE

Ca valurile apei, viața mea.
În libere reflexe
Aflu frumusețea existenței...
Ajung-ating – nu ajung-ating...
Nu mă ascunde după gorgane.
1914

NĂVALNICE ENERGII

Pământul e brăzdat, apatic și mirositor.
Holdele verzi-palide sunt furioase.
Răchitele aleargă-n lung de șleau.
Ce bucuros șuieră vântu-n urechi:
– Bea!

Pârâul stepelor e inevitabil ca bucuria.
Potolește-ți semeția –
Culcă-te la pământ. Să bei cer. Spațiu.
Să te legeni în melopeea vântului.
Să nu vizez. Să nu gândești. Nimic.
În piept ți se topesc neliniști și alarme.
Spiritul își revine din moleșală.
Năvalnice energii vitale.
1915

DESEN NETERMINAT

Pe sticlă – șfichiurile iernii.
Modele alb-astrale.
În reflexul purpuriu al incendiilor
Arde desenul neterminat.
1920

DUPĂ SONATA KREUTZER

„De-aș pune capul pe genunchi...
Să simt mâini trecându-mi pe frunte...”
Sentimentalism de înfrânt!
Piară până și amintirea
Tandreței pe pământ.
Noi avem nevoie de nervi ca din fire metalice
Dorințe ca betonul armat
Noi avem nevoie de corp năvalnic –
Deci bubuie, fanfară, al alămurilor tău înalt.
Undeva o violină singuratică
Se tânguie plicticos în noapte, pe vânt...
Nu vă opriți! Las-o să piară.
Să mergem. În marș. Pe pământ.

DIMINEAȚĂ

Răsare soarele...
– Bună dimineața, soare! –
Mai vine o zi viguroasă. –
Zi de viață, muncă, luptă,
A dinților încleștați, a mușchilor încordați,
Aromelor de fum, transpirației și flori.
Își va duce la capăt orele,
Ca și îngrijorată, uniformă
Ca un tren lung-prelung, un marfar:
Fără schimb, cotidian, muncitor?
Va desfășura cu o mișcare amplă
Neașteptatul stindard înflorat al bucuriei
Și se va învărteji spirală năvalnică
Spre înzoritele culmi extaziate?...
Va învălui cu umedul fum al tristeții,

Va gâdila cu tristețe picantă,
Se va-ntrista de-o dorință de neîmplinit?...
Sau va prinde în clește ruginit
În unghi mort durerea înrăită
Adăpând-o cu furie – băutură de beție?...
Va lovi cu glonte în zbor –
Cu chin acut va fi să răsucescă inima –
Va frige, va inunda, va potopi în sânge?...
...Totuna a noastră e ziua aceasta viguroasă,
Zilele noastre, veacurile, spațiile,
Soarele nostru și alte milioane de sori.
Totul să luăm în mâinile noastre grele,

Precum navigatorul – timona
Pe o gigantică navă ascultătoare.
Răsare soarele...
– Bună dimineața, soare! –
Mai vină unul din veșnicie:
Îl întâmpin radios și simplu,
Suflecându-mi mânele până la coate
Cu văz senin privind deschis ochi în ochi
Când erupe puternicul, entuziastul strigăt-cânt:
– Oho-ho-ho... Veniți,
Vom lupta!
1923

Mihai Hafia TRAIȘTA

„DE STRAJĂ LÂNGĂ EI, PUNE-VOI CUVÂNTUL!...” – ANTOLOGIA AVANGARDEI UCRAINENE

„Peste atâtea cărți
nescrise, lichidate odată cu autorii
lor, – neagra carte a
comunismului...”

Leo Butnaru

Când în revista literară
târgumureșeană *Vatra* (numerele 3-4 din
anul 2010) a apărut *Avangarda poetică
ucraineană*, semnată de Leo Butnaru, am
îndrăznit să-i cer binecunoscutului scriitor
permisiunea de a publica această
neprețuită operă în revista *Mantaua lui
Gogol*, iar domnia sa mi-a răspuns: „Dragă
Mihai, abia m-am întors din Lituania și,
fiind în bună dispoziție, sigur că vă permit
să selectați și să publicați textele care vă
interesează.” Imediat după ce am publicat
primul capitol *Ajungând din urmă
contemporaneitatea...* Domnul Butnaru
mi-a scris: „Mihaiule, bun găsit! Mă bucur
că textele mele se potrivesc pentru
Mantaua lui Gogol”.

Din păcate, o spun cu mare tristețe
în suflet, *Poezia avangardei ucrainene* l-a
interesat mai mult pe cititorul român,
decât pe cel ucrainen din România. Se

pare că la fel se întâmplă și în Ucraina și
acest lucru nu a trecut neobservat nici de
însuși autorul ei, deoarece într-un interviu
pe care l-a acordat jurnalistului Oleh
Koțarev de la publicația online *День
Kiev.ua* domnia sa spune: „Din păcate la
voi (în Ucraina) nu se receptează și nu se
înțelege rolul avangardei în
contemporaneizarea culturii ucrainene.
Când a apărut această traducere am
semnalat apariția ei, împreună cu coperta
minunatei reviste *Vatra*, pe paginile căreia
a apărut, multora dintre publicațiile
literare ucraine și organizațiile cultural
artistice, însă nu am primit nici un
răspuns...”

După patru ani, în 2014 la
prestigioasa Editură TipoMoldova, în
sfârșit a văzut lumina tiparului antologia
Avangarda ucraineană (poezie, manifeste,
eseuri, artă plastică). Desigur apariția ei a
fost semnalată în revista literară a
scriitorilor ucraineni din România *Naș
holos* (nr. 245), de către publicistul Ioan
Chideșciuc, căruia domnul Leo Butnaru,
prin intermediul meu, i-a transmis
mulțumirile sale.

Pe de o parte această antologie este un omagiu adus „Golgotei literaturii ucrainene”, „Generației împușcate” din 3 noiembrie 1937, când, în lagărul de la Solovki a fost executată aproape întreaga elită ucraineană, 100 de reprezentanți de vază ai intelectualității ucrainene – „Într-o singură zi, literatura ucraineană a fost decimată!”, iar pe de altă parte ea restabilește punțile dintre „fulminanta literatură a începutului de secol trecut și cea din contemporaneitatea noastră, punți arse de primitivismul agresiv al ideologiei comuniste și perniciosul realism socialist...”

Conform unui martirologiu publicat, de abia în anul 1991, în timpul represiunilor staliniste din anii 30 au fost împușcați 130 de scriitori; 11 s-au sinucis nemaiputând răbda umilințele la care au fost supuși; 119 au fost deportați în lagăre; 33 au fost reprimați; 188 s-au întors din detenție cu sănătatea zdruncinată. În total 481 de jertfe.

Politica Kremlinului îi considera pe scriitori ca fiind „inginerii sufletelor” care trebuiau să se dezică de interesele naționale al propriului său popor, în același timp suprimă activitatea tuturor organizațiilor scriitoricești pe care le avea Ucraina la acea vreme.

Înființată în anul 1934, de către regimul stalinist, Uniunea Scriitorilor din Ucraina Sovietică publică numai creațiile autorilor care preamăresc partidul bolșevic și pe Stalin.

Încă în anul 1933 Pavlo Tychyna scrie poezia *Partidul ne conduce*. Astfel Maksym Rylskyi, Volodymyr Sosiura, Mykola Bajan, Andrii Malușko, Andrii Holovko nu pot fi numiți „inginerii sufletelor” ci mai degrabă „milițienii

sufletelor”, după cum i-a numit în anul 1934 Hryhorii Kosynka, executat și el în luna decembrie a aceluiași an.

Suprimarea intelectualității este de fapt o trăsătură comună a tuturor regimurilor totalitare. La fel ca și regimul hitlerist, regimul stalinist ajungând la putere, căuta să distrugă organizarea democratică. Diferența dintre ele consta în aceea că regimul hitlerist își manifesta în mod explicit scopurile ca de exemplu exterminarea evreilor sau atitudinea nemiloasă a lui Hitler față de persoanele cu handicap, pe care o preia și regimul stalinist.

Nu avem dreptul să uităm tragedia cobzarilor ucraineni, bieților cobzari și cântăreți din liră orbi care cutreierau satele cântând durerea și suferințele victimelor holodomorului din anii 1932-1933. În decembrie 1934, sub pretextul organizării unei olimpiade republicane au fost adunați și împușcați peste trei sute de cobzari ucraineni. Regimul stalinist își ascundea în permanență scopurile. Mai mult, bolșevismul și-a anexat idealurile universale de umanitate, libertate și dreptate, în timp ce era exact contrariul, fapt care îl făcea cu mult mai periculos decât nazismul. În plus, dacă regimul nazist nu a rezistat decât 12 ani, sfârșind prin a se prăbuși în războiul pe care l-a declanșat, regimul comunist, prin prezența sa în tabăra învingătoare după cel de-al doilea Război Mondial, s-a întărit.

S-a vorbit și s-a scris foarte mult despre tragedia intelectualității ucrainene, mulți aruncând vina pe Rusia, pe poporul rus... „În anumite părți ale problemei adevărul ar fi anume acesta, spune autorul, dar nu știu dacă el trebuie extins

și generalizat în ce privește necruțătoarele decimări staliniste din a doua parte a anilor '30, când sute de intelectuali, scriitori, cinești, pictori, regizori, muzicieni ucraineni au fost uciși în închisori, în Gulag. Pentru că teroarea stalinistă nu a fost una selectivă, ci de-a dreptul generală, necruținând pe nimeni, oriunde s-ar afla în imperiul roșu. Să ne amintim: în aceeași perioadă, când era lichidată intelectualitatea ucraineană, inclusiv scriitorii, printre care, în primul rând, avangardiștii, același blestem nimicea creatorii artei, slujitorii spiritualității Rusiei (...) Dar suferințele lui Pasternac, Ahmatova, umilințele la care au fost ei supuși?... Dar sinuciderea Marinei Țvetaeva, căreia i se refuzase până și un post de dereticătoare, ce i-ar fi permis să-și câștige pâinea cea de toate zilele?...” – se întreabă Leo Butnaru.

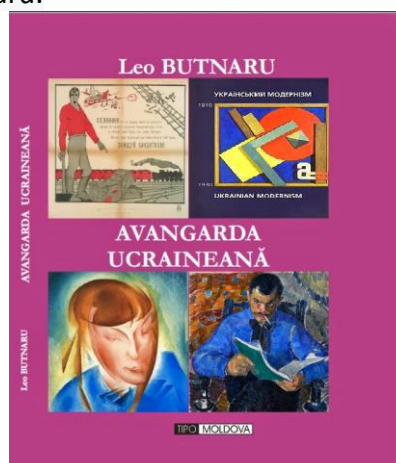
În prefața antologiei autorul prezintă specificul avangardei ucrainene dar și problemele cu care se confruntau avangardiștii, iar una dintre ele, cea mai importantă era cea a identității lingvistice „ale funcționalității moderne a limbii ucrainene care, secole la rând, fusese „umilită”, marginalizată de oficios-imperialistă limba rusă.”

Criticul Vissarion Grigorievici Belinski, pozând în liberal, îmbrăcat în toga „tribunului”, fiind într-adevăr „paznicul bunurilor imperiei împotriva răzvrătirii ucrainene”, vorbea cu mare ură șovină despre „patriotismul haholesc” al lui Taras Șevcenko: „Acest radical hahol a scris două calomnii – una la adresa țarului, iar alta la adresa țarinei (...) Ah haholii îștia – niște berbeci! Se fac liberali în numele găluștelor și colțunașilor cu slănină!”

După părerea lui Belinski, nici nu putea fi vorba despre o națiune ucraineană. Considerându-i doar un simplu trib el spune: “Tribul poate avea doar cântece populare, nu poate avea decât folclor și nicidecum nu poate avea poeți, cu atât mai mult poeți mari, care apar doar la națiunile mari. (...) Gogol iubește nespus de mult Ucraina, dar cu toate acestea nu scrie în limba ucraineană, ci în limbă rusă. În poezia lui întâlnim destule elemente pur ucrainene despre care nici nu poate fi vorba în poezia rusă, dar totuși cine l-ar numi poet ucrainean?”

„Limba kievenilor, spune Leo Butnaru, se cerea imperios recondiționată, înnoită, împlinită, desăvârșită, lucru înțeles perfect de moderniștii și avangardiștii care, asemeni colegilor lor ruși, dar din alte perspective și presați de alte necesități, au declanșat un adevărat proces de neologizare.”

„De strajă lângă ei, pune-voi cuvântul” – scria marele Cobzar al neamului ucrainean, Taras Șevcenko într-unul din poemele sale, prorocind parcă că peste „Generația împușcată” nu se va cerne uitarea, și așa și este, memoria avangardiștilor ucraineni, de astăzi v-a fi străjuită și de cuvântul marelui scriitor Leo Butnaru.

Cristian-Paul MOZORU

(Germania)

Doi-ul din unu-l: Ina Florica Popa

Grație (deocamdată) tinerei edituri (îi dorim viață lungă!) Mantaua lui Gogol și a „dirijorului” acesteia, Mihai Hafia Traista, am ajuns în contact cu o (pentru mine, nouă) scriitoare și litera acesteia, pe numele ei, simplu, Ina Florica Popa și cu unul din cele două volume (mă întreb, or fi mai multe?) publicate (până acum), anume „Anotimpul cuvintelor”.

Nu știu la ce să mă ducă gândul, înainte de toate, în ceea ce privește alegerea titlului ... la Ștefan Augustin Doinaș („Anotimpul discret”), la Octavian Paler („Umbra cuvintelor”), la Nichita Stănescu („Ordinea cuvintelor”), etc. În ceea ce privește genul scrierii (exclus fiind genul poetic), Ina Florica Popa nu coincide suitei mai devreme amintite, poezia scriitoarei analizate găsindu-și repede loc în rândul poeziei contemporane, în rândul poeziei actual-moderne, în rândul tendințelor poetic-progresiste, „curent” ce se dorește atât de mult consacrat (dacă n-o fi fiind consacrat între timp).

În ceea ce mă privește autoarea și scriitura acesteia, nu dețin nici măcar cele mai simple detalii. Singurul detaliu, mie cunoscut, sunt cele două volume de poezie ieșite sub semnătura-i, anume „Dincolo de lacrima verde” (Editura Mantaua lui Gogol, București, 2014) și „Anotimpul cuvintelor” (Editura Mantaua lui Gogol, București, 2014). Spre regretul meu, doar celui de al doilea volum am ajuns să îi cunosc conținutul, să îi descopăr tainele, să îi intru în universul creionat între

copertele cu care a fost lăsat să plece către lume și să i se prezinte. Fără îndoială însă, am convingerea că ambele volume exprimă o poezie cu un viitor sigur pe portativul poezicii actuale. „Răsfoind” Internet-ul de pe un site pe altul, (search-ul? bineînțeles: Ina Florica Popa) am avut ocazia fericitei întâlniri cu o antologie de poezie, pe numele ei, „Raiul cucerit” (Editura Hoffman, 2014 - selecția textelor Nicolae Zărnescu), antologie în care am descoperit pe lângă versurile Inei Florica Popa și o parte din grafica semnată de însăși autoarea volumului în posesia căruia tocmai am intrat. De menționat, faptul că una din reprezentările grafice conținute de antologia sus-amintită reprezintă chiar coperta volumului Inei Florica Popa, „Dincolo de lacrima verde”. Un gest, în propria-mi opinie, mai mult decât frumos, dar, mai ales, reprezentativ. La urma-urmei, cine poate ști, cine poate simți mai bine decât însuși autorul, ce fereastră se potrivește cel mai bine la casa propriului suflet?

A citi poezie, a înțelege poezia și a scrie despre poezie sunt lucruri ce diferă de la un cititor la altul, de la un mânuitor al cuvintelor la altul și de la o stare (deținută în momentul lecturii) la alta. Citind un vers sau chiar un simplu cuvânt, înțelesul poate fi cu-totul-și-cu-totul diferit. Întâlnirea cu poezia Inei Popa mi-a oferit oportunitatea de a intra în universul singurătății, al solitudinii, însă nu o singurătate notorie, nu o singurătate pur și simplu secătuită, ci într-o solitudine lipsită de permanență, într-o solitudine filosofică, într-o solitudine printre oameni, printre sentimente, printre tot ceea ce ne înconjoară ființa, trupul, viața, timpul, trăirea. Menținându-și cititorul în permanență într-un fel de perpetuum mobile, transpunându-l într-un continuu du-te-vino între unu și doi, autoarea creează o punte de legătură între ea și cititor, între poezia ce o etalează și materia cenușie, dar și a sufletului, celui care o parcurge, această punte formând la rândul-i un tot, un întreg ce completează viziunea nichitiană în care cioplitorul perfecționează un cub imperfecționându-l prin sfărâmarea unui colț, dar care reamintește în același timp și „îndemnul” bacovian: „Poeți, evitați / Singurătatea. / Între oameni / E viața ...” (2)

Încadrându-se într-un cantitativ echilibrat al unui volum de poezie, „Anotimpul cuvintelor” oferă 47 de poeme (numărul îmi aduce aminte de titlul unui frumos volum de poezie al Simonei Constantinovici - „47 îngeri de catifea” - Editura Brumar, Timișoara, 2008) în care fiecare cititor poate găsi atât liniștea, cât și neliniștea, cu care, poate vreodată, s-a întâlnit în viața de zi cu zi; poate găsi întrebările de care vreodată s-a lovit, dar și răspunsurile care poate între timp le-a găsit ori nu; poate găsi un drum ce l-a căutat, dar care încă nu i s-a ivit; pe scurt, volumul Inei Popa oferă un crâmpel de viață pe un petec de hârtie, o clipire a ochiului în largul infinitului.

Alegerea unui singur vers, a unui buchet de versuri ori a unui întreg poem, să spun, reprezentativ viziunii autoarei, se dovedește a fi un exercițiu deloc facil, imposibil chiar, și, totodată, discriminator față de ceea ce scrie Ina Popa, dar și față de simțirile acesteia, simțiri benevól transmise celor ce o înconjoară. În același timp, extragerea unui fragment din scrierea Inei Popa, ar semăna cu o floare căreia îi lipsește o petală, cu o carte căreia îi lipsește o pagină, un trup căruia îi lipsește un membru, o inimă căreia îi lipsește o jumătate sau însăși jumătatea. Dar, extrăgând totuși unul din poemele volumului și, în același timp, zugrăvind un „portret” al autoarei, sau, mai bine spus, prezentând mai departe „autoportretul” acesteia, trebuie amintit poemul ce îngemănează una din paginile cărții cu coperta a IV-a a acesteia: „Locuiam / într-un castel / roz. / În trista tăcere / cu imagini gri / eram / femeia / rătăcită / în timp.” (1)

Lectura volumului Inei Popa mi-a adus în minte un volum de poezie citit cu ceva timp (mult? puțin?) în urmă, volum despre care am scris imediat după închiderea ultimei pagini,

anume Doina-Maria Ghițescu - „Lumișul de fagi” - Editura Hestia, Timișoara, 2004. Într-un punct oarecare, am sentimentul că viziunile celor două poetese, prin latura simțămintelor exprimate, se întâlnesc și se unesc, acolo, undeva, dincolo de ele. Spunând acestea, fug cu gândul la cazul Eliade-Papini („Romanul adolescentului miop” - „Un om sfârșit”) unde ambii autori își făceau cunoscute lumii trăirile atât de inconștient-asemănătoare fără ca aceștia să aibă măcar cunoștință unul de existența celuilalt decât până într-un târziu, târziu ce va culmina printr-o puternică legătură de prietenie. Și pentru că tot veni vorba de prietenie, nu trebuie uitate două din multitudinea aforismelor latine, și anume „Amore, more, ore, re probantur amicitiae” („Prin iubire, comportament, vorbire și împrejurări sunt puse la încercare prietenii” / Quintus Flaccus Horatius) (3) și „Amicus animae dimidium” („Prietenul este jumătate din suflet” / Quintus Flaccus Horatius) (4), aforisme al căror înțeles a fost bine integrat poemelor ce construiesc miezul tânărului volum

„Anotimpul cuvintelor” și care poate fi foarte bine remarcat în viziunea și modul de creație al Inei Florica Popa.

- 1) **Popa, Ina Florica** - Anotimpul cuvintelor - Editura Mantaua lui Gogol, București, 2014, p. 45 (poemul „Rătăcită în timp”)
- 2) **Bacovia, George** - Plumb - Editura Prut Internațional, Chișinău, 2002, p. 176 / antologie în selecția lui Constantin Dragomir (ediție bibliofilă tipărită în 500 exemplare / exemplarul nr. 288 - colecția „Laurii poeziei”) (din poemul „Singurătate, nu te-am voit”)
- 3) *** - „100 de aforisme latine celebre” - Editura Mladinska, București, 2008, p. 5 / selecție, traducere și adaptare Mihaela Brîncoveanu
- 4) *** - op.cit., p. 5

Țopăind pe șevaletul literaturii

2011-2015 ... Mihai-Hafia Traista ... o perioadă ... un scriitor ... însă, ce fel de perioadă, ce fel de scriitor? O perioadă relativ scurtă și un scriitor ce sare într-un ritm alert „dintr-o culoare într-alta” pe șevaletul literaturii. Lăsând deoparte perioada de dinaintea lui 2011, la fel de bogată în scrieri, și pornind de la acest an care, sper să nu mă înșel, marchează debutul autorului în limba română prin volumul „Ibovnice cu ochi de Maramureș” (Editura RCR Editorial, București, 2011), autorul încearcă, cu real succes, diferite direcții literare în volume precum: „Omul de dincolo / Femeia în mov” (Editura Librarium Haemus, București, 2013 / nuvele / volum în limba română), „Zâmbete maramureșene” (Editura RCR Editorial, București, 2013 / proză umoristică / volum în limba ucraineană), „Castelul din Rónaszék” (Editura Mantaua lui Gogol, București, 2013 / roman / volum în limba română), „Logodnicii Amaltheiei” (Editura Mantaua lui Gogol, București, 2013 / teatru / volum în limba română), „Aproapelui cu ură” (Editura RCR Editorial, București, 2014 / nuvele și povestiri / volum în limba română), «„Psalmii lui David” în creațiile lui Taras Șevcenko și ale Mitropolitului Dosoftei» (Editura Mantaua lui Gogol, București, 2015 / studiu literar / volum bilingv ucraineană-română) (1)

Tot din C.V.-ul autorului aflat la finalul volumului „Aproapelui cu ură” putem afla activitatea „în șantier” ce ocupă masa de lucru a acestuia, anume: „Zodia Mielului” (roman), „Timpul nu vindecă rănilor” (roman), „Între dragoste și moarte” (roman), „Unchiul Fedea” (piesă de teatru), „Konokrad” (nuvelă), „Holodomor '33” (studiu de cercetare), „Studii de istorie a Ucrainei” (studiu de cercetare în 3 volume), „Când sângele se face apă - Ucraina-

Rusia: portret reciproc” (studiu de cercetare) (2)

Datorită faptului că autorul este un scriitor bilingv, cărțile lui apărând, după cum poate fi remarcat de-a lungul biografiei sale, unele în limba ucraineană, altele în limba română, sper(ăm) ca întreaga-i operă, atât cea scrisă, cât și cea care urmează să vadă lumina tiparului, să apară în întregime în ambele limbi, nu din alte considerente decât din acelea că am convingerea că ambele culturi nu vor avea decât de câștigat savurând priceperea lui Mihai-Hafia Traista într-ale scrisului și că, odată cu trecerea timpului, se va lega o trainică punte culturală între cele două literaturi.

În ceea ce privește **tematica** volumelor din urmă ale lui Mihai-Hafia Traista, aceasta a început să încerce noi teritorii, să difere față de începuturi, spre exemplu „Omul de dincolo / Femeia în mov” și „Castelul din Rónaszék” aducând aminte de **simbolicul și misterul eliadesc**, volumul de nuvele și povestiri „Aproapelui cu ură” propune ca teme principale **moartea, invidia, răutatea umană**, toate acestea însă în stilul caracteristic autorului, stil cu

care deja ne-a și obișnuit, adică „tratate la rece” și combinate cu nelipsitul umor, dar și studiul comparativ asupra scrierilor lui Taras Șevcenko și ale Mitropolitului Dosoftei.

„Omul de dincolo / Femeia în mov” ... un volumaș marca Mihai-Hafia Traista ce aduce în prim plan o atmosferă plină de mister tipic eliadescă, propune două scurte povestiri pline de fior, de straniu, de mister. Povestirile autorului, presărate la fiecare pas cu frază plină de umor, îmbinate fiind și cu tradiția și legenda rurală păstrată din îndepărtatele vremuri, oferă cititorului o lectură ușoară ce reușește să îl sustragă curgerii normale a timpului și evenimentelor prezentului și să îl transpună într-un registru fictiv ce pare a prinde totuși contur real atât în simțurile interne, cât și în cadrul înconjurător.

Михайло-Гафія Траїста • Mihai-Hafia Traista

Editura Mantaua lui Gogol
București
2015

«Legenda folclorică – potrivit obârșiei și statutului său – stă sub puterea gândirii simbolice pe care o „pune în lucrare” prin intermediul povestitului» (3) scrie, într-una din cărțile sale, profesorul Ioan Viorel Boldureanu, ceea ce ne duce cu gândul că Mihai-Hafia Traista a ascultat pesemne, copil fiind, legendele locurilor natale, legendele locurilor copilăriei, le-a „înregistrat pentru mai târziu”, iar în momentul de față le face cunoscute semenilor săi prin felurite scrieri în care maschează „la vedere” sau, mai corect spus, integrează, aceste „june înregistrări”.

„Castelul din Rónaszék” ... își deschide porțile celei dintâi părți a romanului prin trasarea celor mai importante portrete, introducerea cititorului în lectură dovedindu-se puțin greoaie, autorul combinând trecutul personajelor, istoria lor, cu portretul acestora, prin evocarea unei suite de detalii mărunte, dar importante, a personajelor, a locurilor, tocmai pentru ca imaginea și atmosfera vremurilor să devină cât mai acaparatoare, iar cititorul să se adâncească cât mai mult în vechiul timpurilor.

Întreaga acțiune a romanului se desfășoară în parametrii normali, nici unei acțiuni nefiindu-i oferită o turnură nepotrivită și nici unui personaj nefiindu-i supraîncărcat portretul lăuntric, ori cel de suprafață, autorul reușind astfel un tablou în plină mișcare înzestrat cu liniile și nuanțele cele mai potrivite.

„Aproapelui cu ură” ... împărțit fiind în trei mari părți, volumul adună laolaltă alte două volume ale autorului, apărute inițial individual, anume „Omul de dincolo / Femeia în mov” (Editura Librarium Haemus, București, 2013) și „Castelul din Rónaszék” (Editura Mantaua lui Gogol, București, 2013), plus un grupaj de povestiri scurte, care nu știu dacă sunt inedite, ori fac obiectul unui alt volum,

apărut inițial în limba ucraineană. Cert este că grupajul povestirilor produc un deliciu al lecturii ce nu pot opri cititorul din întoarcerea paginilor una după cealaltă, acesta găsindu-se la un moment dat în punctul în care se schimbă macazul, în punctul în care tematica propusă ia o turnură de 180 de grade, însă chiar și aici, lectura curge fluent pagină cu pagină până la finalul întregului volum.

«„Psalmii lui David” în creațiile lui Taras Șevcenko și ale Mitropolitului Dosoftei”» ... în ceea ce privește cunoașterea mea asupra scrisului lui Mihai-Hafia Traista, studiul de față este o noutate. Cunoscând scrierile autorului unele doar după titlu și gen, altele din chiar însăși lectura volumelor, am fost puțin surprins asupra volumașului amintit, un studiu-comparativ însă bine-venit în ceea ce privește trasarea unei paralele între culturile ucraineană și română, un raport inter-cultural de o semnificativă importanță.

„Ideea versificării Psalmilor lui David îi

aparține reformatorului protestant francez Jean Calvin, întemeietorul calvinismului (1509-1564), însă prima încercare reușită îi aparține celebrului poet și traducător al epocii renascentiste, de la curtea Margaretei de Navara, Clement Marot (1495-1544), ...” (4), însă este bine-cunoscut faptul că au mai fost realizate și tipărite (fac referință, aici, la tipăriturile recente, nu la versificările inițiale) scrieri biblice în vers, câteva exemple între acestea fiind Solomon - „Cântarea Cântărilor” (Editura Orion - Intercontempres, București, 1994 / ediție bibliofilă ilustrată de Sabin Bălașa); *** - „Poezia Vechiului Testament” (Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000); „Cinci cărți din Biblie” traduse și comentate de Petru Creția; dar și alte transpuneri biblice în versuri de autori contemporani precum

Șerban Foarță ori Eugen Dorcescu, iar lista nominativă ar mai putea, bineînțeles, încă mult continua.

Dar, cine au fost/sunt Taras Șevcenko și Mitropolitul Dosoftei? În foarte puține cuvinte, Taras Șevcenko (1814-1861), a fost un pictor și poet romantic ucrainean și este considerat poetul național al Ucrainei. Cea mai importantă operă a sa este considerat volumul „Cobzarul” apărut în ediție princeps în Rusia anilor 1840, la Sankt-Petersburg. Mitropolitul Dosoftei, pe numele său laic, Dimitrie Barilă (1624-1693), născut în Polonia (azi Ucraina), a fost un cărturar român, poet, traducător și Mitropolit al Moldovei, proclamat Sfânt de către Biserica Ortodoxă Română în anul 2005. Ambii cunoscând drumul exilului, am găsit în volumul „Poezia Vechiului Testament”, câteva versuri în secțiunea Cartea Psalmilor, mai exact în Psalmul 65, care se potrivesc întocmai soartei celor doi creatori de cultură și nu numai: „... / ne-ai prins în laț, necazuri ne-ai pus pe grumaz, / oameni ai ridicat deasupra capetelor noastre, / prin foc trecut-am și prin apă / ...”. (5) Deși versurile în cauză fac referire la divinitate, în cazul de față, am ales versurile doar ca potrivire în ceea ce îi privește pe cei doi autori, anume exilul, fără a se lăsa uitat faptul că Șevcenko, în timpul exilării la Orsk, se află, din ordinul Țarului Nicolae I, supravegheat și sub interdicția de a scrie și de a picta.

Volumul, în rolul său, arată cum cu un culum informațional bine clădit, Mihai-Hafia Traista aduce la suprafață puntea comună a celor doi oameni de cultură și credință, arătând că atât sufletele și operele lor, cât și tematica acestora, se îngemănează.

Exercițiul încercării analizării și descrierii scrierilor lui Mihai Traista se poate dovedi a fi un mic risc, ori, cel puțin, o încercare nu atât de ușoară pe cât pare la

prima vedere, din partea celui care dorește a se înhăma la o asemenea sarcină, din simplul motiv că fiecare descriere și analiză făcută unei cărți, fiecare unghi din care poate fi citită și înțeleasă o carte, va conține negreșit o minimă doză de subiectivism, iar o carte trebuie citită atât din punctul de vedere al celui care o citește, cât și din punctul de vedere al celui care a scris-o, acest din urmă punct de vedere neputând fi decât intuit de către cel care se întâlnește cu scrierile autorului, dar, totodată, și din cauză că scrierile lui Mihai Traista, la prima vedere, doar par a fi niște simple scrieri, cu descrieri și situații simple ce conțin un limbaj simplu, în special în ceea ce privește proza umoristică.

Făcând apel la literatura română, nu putem uita de Ion Minulescu ale cărui versuri se pliază atât de bine pe multitudinea de unghiuri din care pot fi citite cărțile lui Mihai-Hafia Traista: „Nu sunt ce par a fi - / Nu sunt / ...” (6) și, în baza acestui fapt, putem afirma că

scrierile lui Mihai-Hafia Traista pot fi parcurse de orice tip de cititor, la orice vârstă și în orice moment.

- 1) **Traista, Mihai-Hafia** - „Aproapelui cu ură” - Editura RCR Editorial, București, 2014, pp. 327-328
- 2) **Traista, Mihai-Hafia** - op.cit., p. 329
- 3) **Boldureanu, Ioan Viorel** - „Universul legendei. Eșeu despre orizontul mental tradițional II” - Editura Universității de Vest, Timișoara, 2003, p. 87
- 4) **Traista, Mihai-Hafia** - «„Psalmii lui David” în creațiile lui Taras Șevcenko și ale Mitropolitului Dosoftei» - Editura Mantaua lui Gogol, București, 2015, p. 30
- 5) *** - „Poezia Vechiului Testament” - Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000, p. 217 (din „Psalmul 65”, secțiunea „Cartea Psalmilor”)
- 6) **Minulescu, Ion** - „Nu sunt ce par a fi ...” - Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, București, 1936, p. 86 (din poemul „Nu sunt ce par a fi ...”)

Mihai Hafia TRAISTA

„PRIN GLODUL DESTINULUI” – UN POEM AL TRISTEȚII –

*Destinul este un glod prețios în care
găsim îngropate cele mai mari comori.*

Ela Nicolau

După ce am citit cu mare plăcere primul volum al romanului *Prin Glodul Destinului* (prima oară cu ochiul cititorului de rând care gustă plăcerea lecturării unei cărți bune, a doua oară pentru a-l recenzia și a treia oară pentru a-l traduce în limba ucraineană, deja primele capitole își așteaptă rândul de a apărea pe paginile prestigioasei reviste *Naș Holoș*), iată că am făcut cunoștință cu cel de-al doilea volum semnat de talentata scriitoare Ela Nicolau, care a reușit, prin prisma cuvintelor și a unei scriituri elaborate, să recreeze nu doar propriu-i trecut, ci și pe cel al contemporanilor săi, pentru că, citind *Prin glodul destinului*, inevitabil re trăiești propria-ți copilărie și te gândești la propriu-ți destin pe care, mai mult sau mai puțin, îl compari cu destinele personajelor cărții, ceea ce te face să rămâi suspendat undeva între bucurie și tristețe.

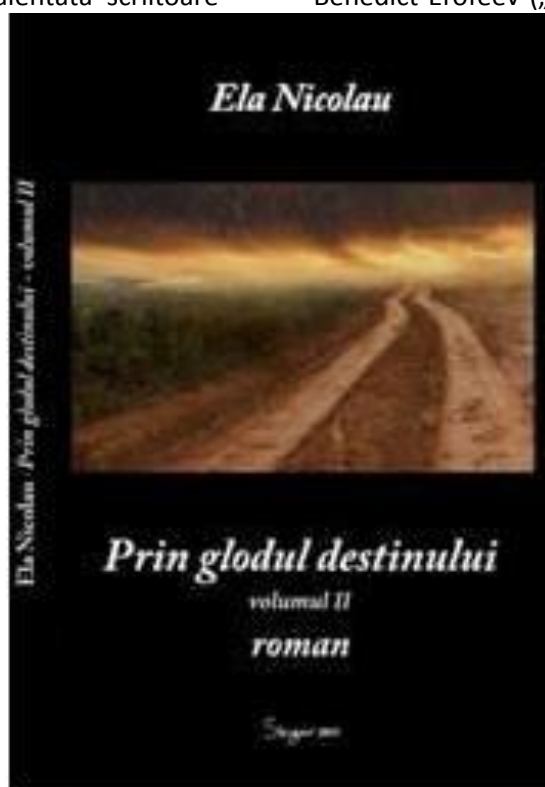
După o copilărie și adolescență nefericite, pe eroina romanului o așteaptă o căsnicie la fel de nefericită. „Oficierea căsătoriei noastre, n-a semănat nici măcar cu un priveghi, unde oamenii mai și zâmbesc, ori scapă câte o glumă în preajma mortului...” Iar pentru ea un „mort” viu, singura mângâiere era plânsul –

„adevărată binecuvântare, ce i-a fost dată omului odată cu prima suflare. Fără acest dar neprețuit, uneori durerea ar putea să explodeze în noi și să ne facă țândări.” A visat, cum visează orice fată, la prima noapte de dragoste, iar acum se vede nevoită să îngroape adânc în uitare realitatea acestei nopți și să afle care este rostul ei în viața acelui om, care a devenit jumătatea ei și pe care îl descrie în culori atât de respingătoare.

După un an de căsnicie, în care întâlnim scene parcă decupate din romanele lui Vladimir Sorokin, Lurli Andrukhovichi sau Benedict Erofeev („Plin de bună dispoziție, se

lăuda cum luau «cu japca» câte o fată care li se părea mai amărâtă, o duceau în cimitirul Eternitatea și toată noaptea o foloseau pe rând pentru satisfacerea poftelor animalice, în toate felurile posibile. Lucirea libidinoasă din ochii lui în timp ce parcă re trăia momentele...” sau „...Sila pe care mi-o provoca, mai ales când era băut, făcea pentru mine imposibilă orice apropiere. Întărâtat de încăpățânarea mea, era

nevoit să mă violeze.”), cu tot elanul celor douăzeci de ani pe care urma să-i împlinească și-a spus hotărâtă: „Viață, sosesc la tine cu brațele deschise! Ești unică și prea frumoasă, ești a mea! Nimeni n-are dreptul să-mi stea în cale!” Dar oare așa va fi? Vor ține ceilalți cont

de hotărârea ei de a nu-i sta nimeni în cale? Baroana, Tedy, Val?... Bunătatea și dragostea Baroanei cu care a înconjurat-o în acel moment greu din viața au șters toate relele pe care i le atribuia până atunci: „Cu greu îmi puteam liniști conștiința pentru felul greșit în care o judecasem. Sufletul meu zbuciumat avea mare nevoie de o mângâiere, fie chiar și a ei, cea care fără să vrea îl mai călcase cu picioarele.” Și îl va mai călca de multe ori. Dar cum va fi următoarea căsnicie a eroinei noastre, va fi o adevărată dragoste, sau doar o relație superficială lipsită de perspectivă? Va suferi și alte umilințe?... „Poate venisem pe lume cu mai puține drepturi decât alții, aveam în schimb destulă putere de stăpânire și răbdare din plin.”, recunoaște Ela care a învățat să sufere în tăcere nedorind mila nimănui deoarece „Mila era mai mai grea decât umiliința.” Deși oarecum lipsit de acel farmec pe care îl întâlnisem în în primul

(farmec datorat temei copilăriei perioada fericită din viața fiecărui om, sau cel puțin fericită în amintire, în care Măria-sa Copilul trăiește, se joacă și visează într-un univers al său, inconfundabil), acest al doilea volum este scris cu același stil atractiv, firesc și natural, liniștit și generos care oferă cititorului o lectură plăcută, cu aceeași frază cursivă, cu dialoguri bineconstruite, cu portretele personajelor literare bine creionate, cu fizionomii și mentalități proprii. Astfel naratoarea derulează în fața cititorilor propriul său destin ca pe o cale „întortocheată a fiecăruia, de la primul și până la ultimul pas. Toate cărările rătăcite de pașii noștri mărunți, prin hățșuri sălbatice sau pe aride poteci, ne poartă pe toți, spre același veșnic popas.”

Prin glodul destinului – este o carte frumoasă dar tristă, poate prea tristă – un poem al tristeții.

María IROD

„Lămâii amari ai Ciprului”

Lămâii amari ai Ciprului este ultima apariție din seria de autor dedicată lui Lawrence Durrell de către Editura Univers. Această serie, lansată în 1993, a oferit deja cititorilor romani, precum **Cefalû**, **Labirintul întunecat** sau celebrul **Cvintet din Avignon**, compus din **Monsieur, Livia, Constance, Sebastian și Quinx**.

Lămâii amari ai Ciprului nu este, propriu-zis, un roman, deși are, după toate aparențele, atribute care l-ar putea încadra în acest gen. Cartea face parte, mai degrabă, din acea categorie – destul de vagă și greu de definit – a însemnărilor de călătorie care se mențin undeva la granița incertă dintre memorialistică și ficțiune. Autorul însuși încearcă să circumscrie cumva zona în care și-ar putea plasa scrierea, precizând în scurta prefață că avem de-a face cu „un studiu oarecum impresionist asupra stărilor de spirit și (a) atmosferei din Cipru, în perioada tulbură a anilor 1953-1956”. Calificativul

„impresionist” e menit să înlătore dintru început o posibilă confuzie care ar atribui cărții rigoarea sau partizanatul unei analize politice. Lawrence Durrell și-a propus, dimpotrivă, să reducă la minimum imixtiunea aspectelor vremelnice, „minore”, pentru a se concentra asupra celor general umane, în speranța că scrie o carte care va putea fi citită mult timp după ce conjuncturile politice se vor fi schimbat și vor fi date uitării. Contextul istoric nu e estompat, ba chiar constituie o preocupare permanentă și obiectul multor reflecții, însă întotdeauna dintr-un punct de vedere personal, profund marcat de subiectivitate. Autorul insistă în câteva rânduri că nu-l interesează politica în sine, dar îl preocupă în mod deosebit ecourile ei în conștiința indivizilor. Alege, așadar, să zugrăvească „tragedia cipriotă” din perspectiva oamenilor pe care i-a cunoscut – țărani, elevi, intelectuali, comercianți –, ferindu-se de orice generalizare

abstractizantă. Rezultatul e un comentariu politic și etnografic cu valențe poetice pronunțate, care exploatează abil tocmai acea capacitate proprie scriitorului de a intui anumite detalii, înainte de a le cunoaște.

Cartea, inclusă de autor într-o trilogie dedicată insulelor grecești, a apărut în 1957, deci cu trei ani înainte de desprinderea Ciprului de sub tutela Marii Britanii. Acest lucru îi conferă calitatea de document proaspăt, neafectat de obișnuite deformări retrospective, subliniind, în același timp, cu atât mai puternic gradul considerabil de detașare de evenimente, pe care-l atinge povestitorul.

Lawrence Durrell este unul dintre acei scriitori a căror imaginație, definitiv subjugată de un peisaj sau de un mediu social anume, își alege invariabil subiectele din acel context. Locul pe care la un Joseph Conrad, de exemplu, îl ocupă aventurile maritime este luat, în opera lui Lawrence Durrell, de lumea mediteraneană – levantină și grecească. De aceea, judecățile sale cu privire la realitățile culturale și politice ale acestei lumi sunt întotdeauna opiniile avizate ale unui cunoscător, lipsite de superficialitatea cu aere de superioritate a turistului occidental aterizat într-un spațiu exotic.

Lawrence Durrell a trăit în Cipru câțiva ani, timp în care a achiziționat și a refăcut aproape din temelii o casă țărănească, a predat engleza la un liceu din Nicosia și a fost apoi consilier de presă, în slujba guvernului local. Putem bănuși, dacă vrem, că toate acestea își au rădăcinile în eterna atracție pe care omul nordic o nutrește față de Sud, deși autorul însuși nu oferă o asemenea explicație. Ea este totuși prezentă implicit, subînțeleasă, și dacă nu este formulată direct, aceasta se datorează faptului că autorul nu-și pierde vremea analizând mentalitatea engleză și așa bine-cunoscută, ci se interesează mai degrabă de imaginea pe care o au ciprioții despre națiunea colonizatoare. Perspectiva

colonială, cu polaritatea ei inevitabilă „centru-periferie”, se menține, așadar – nici nu s-ar putea altfel, date fiind conjuncturile istorice –, însă este oarecum răsturnată de încercarea scriitorului englez de a cunoaște din interior realitatea cipriotă.

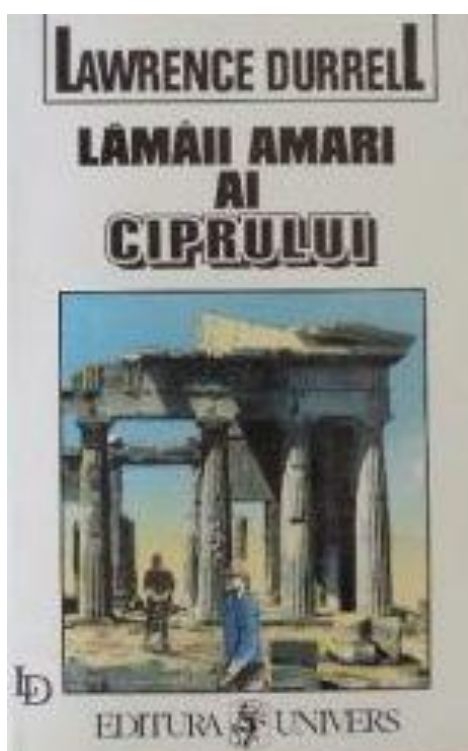
Cartea începe – ca și călătoria pe care o descrie, de altfel – cu un popas la Veneția, punct de plecare simbolic, căci opulenta cetate i-a fascinat dintotdeauna cu frumusețea ei stranie pe artiștii occidentali, etalînd uluitoare fuziune între spiritul gotic și cel oriental. În mozaicul de trimiteri culturale și influențe de tot felul, care alcătuiesc

imaginea eclectică a Veneției, legătura cu Ciprul este cu atât mai profundă, cu cât „leul din San Marco încă străbate aerul umed al Famagusteii și al Kyreniei” (p. 8), iar amintirea Caterinei Cornaro, ultima regină venețiană a Ciprului, reține gândurile călătorului cultivat.

După acest preludiv italian, urmează capitole ce povestesc despre șederea lui Durrell pe insula Ciprului, devenită pentru un timp țara lui de adopție. În perioada tulbure în care autoritatea coroanei

britanice în colonie începuse deja să se clatine, scriitorul englez încearcă, pe cât posibil, să reducă distanța care îl desparte de localnici. Avantajului că vorbește grecește îi adaugă privilegiul inventat de a avea un frate căzut la Termopile, luptînd de partea grecilor.

Cartea nu este o narațiune construită în jurul unei intrigi, nici nu urmărește dezvoltarea vreunui personaj. Epicul este prezent doar atât cît să ajute la conturarea mai precisă a peisajului și a atmosferei, iar destinele oamenilor despre care vine vorba în cursul povestirii nu sunt conduse către un deznodămînt, ca într-un roman, ci schițate în forma neprelucrată, aleatorie, pe care o oferă

viața. Portretele astfel creionate sunt totuși neobișnuit de vii și de pline de culoare, fiindcă autorul e atent la nuanțe și, urmărind cu consecvență ceea ce îl interesează – imaginea Angliei reflectată în mentalul cipriot –, știe să surprindă esențialul. Descoperirile sunt remarcabile pentru ambele părți: încercînd să-și limpezească gîndurile cu privire la ciprioții greci, Durell are brusc revelația importanței covârșitoare a Bizanțului, ignorată în mod inexplicabil de lumea occidentală: „moștenirea culturală a Bizanțului și a instituțiilor sale ilumina totul. Căci el fusese adevăratul părinte al Greciei moderne” (p. 130). Pe de altă parte, ciprioții înșiși întretin o imagine idealizată a coloniștilor, măgulitoare pentru orgoliul britanic: „imaginea creatoare de mituri a englezului pe care orice grec o purta în suflet și care se compunea din atîtea portrete contopite și suprapuse – poetul, lordul, Don Quijote, apărătorul fără teamă al dreptății...” (p. 272). Acest mit se spulberă însă sub presiunea frămîntărilor populare, la instigarea Atenei care sprijină cauza Enosis-ului, adică a unirii Ciprului cu Grecia.

Toate întîmplările relatate – de la discuțiile din taverna satului pînă la evenimentele politice – sunt trecute printr-un filtru livresc, destul de discret, însă suficient de semnificativ pentru a da personalitate și

pasajelor care riscă să devină monotone. Cartea este prevăzută, de altfel, și cu o solidă bibliografie, din care autorul alege, pentru fiecare capitol, cîte un citat drept motto.

Lawrence Durell scrie împins de un filoelelism structural, tipic britanic, susținut de o bogată tradiție. (Să ne amintim numai de Churchill și de poziția sa mai mult decît binevoitoare față de Grecia.) E drept că aici nu vom găsi entuziasmul exaltat al cărturarului englez, despre care se spune că nu se poate uita la un copac fără să vadă o driadă, ci o atitudine mult mai temperată, care nu neglijează nici elementul turcesc.

Dar poate cea mai mare calitate a cărții – **Lămâii amari ai Ciprului** merită cu adevărat citită măcar pentru acest lucru – este umorul englezesc care te întîmpină la tot pasul și care constă în plasarea unei glume sau a unui joc de cuvinte exact acolo unde nu te aștepți, adică în cele mai sobre situații. De exemplu, insula a trecut de o perioadă dificilă ca prin urechile acului; sau o șopîrlă încremenită pe canapea seamănă cu un politician grec care așteaptă să ia cuvîntul. Un merit deosebit îi revine traducătoarei Cornelia Bucur care a reușit să transpună în românește sintagmele savuroase ale lui Durell, păstrînd totodată fluența naturală a textului.

Dn ȘALAPA

ALUNELUL. MITOLOGIE, CREDINȚE, MAGIE

I. RĂDĂCINI Cine este NELU?

Copii fiind, am fost puși să învățăm a juca pe la serbări ori, cei din mediul rural, pe la nedeile satului, jocul

Alunelul, sau Alunelu', fără articolul hotărât I. În mintea noastră de copii, ne întrebam cine să fie acest Nelu, al cărui joc eram noi, puși să-l jucăm? Mare trebuie să fii fost acest nenea Nelu, de ajunsese el să aibă un joc...

“inventat” de el, ne mai ziceam noi, în mintea noastră. Nu îndrăzneam să întrebăm ceva despre acest nea Nelu, presupunând deja că era cineva important despre care noi, copiii, nu aveam nas a ști prea multe, noi trebuia să-i jucăm jocul, acela, a lu' Nelu, și gata!

Dincolo de această dulce și nevinovată copilărie, care are partea ei de fascinație, trebuie să spunem că multă lume, chiar și spre anii maturității, au trăit cu această idee, că jocul acesta are numele provenind de la un oarecare Nelu, care făcuse el ce făcuse de-i purta numele ăst joc! Modelul convingerii colective era acela că mai existau și alte jocuri ce purtau nume de oameni sau venind dinspre starea lor socială, precum Jieneasca, de la

Jianu, sau Boiereasca, de la boier, joc al clasei avute, deh, sau Drăgaica, de la drăguțe, drăgaice, fete frumoase vrăjitoare, care îți puteau lua mințile, ielele, pasămite, și tot așa.

Așadar jocul lu' Nelu, a lu' Nelu, de unde forma compactă **Alunelu'** - formă gramaticală scrisă așa, fără articol, conform pronunției lejere, comode, dar fără alte conotații persiflante ori peiorative – sau cea academică, **Alunelul**.

Nimic mai neadevărat, însă, nu a fost și nu este și nici nu va fi vorba despre niciun Nelu, nea Nelu, badea Nelu, uica, bădia, neica, tovarășul ori domnul Nelu!

Alunelul - cu forma sa foarte familiară de pronunție, **Alunelu'** - este diminutivul substantivului **alun**, respectiv **alunel**, alun tânăr, o formă familiară, totodată, de intimitate, dar și de respect, alunel ale cărui crengi au proprietăți curative. Strămoșii descoperiseră plantele ca leac pentru bolile trupului, stabilind corespondențele dintre ele și suferință. Practic, cum vom vedea, nu este altceva decât intuiția fantastică a acoperirii unui deficit energetic pe care îl înregistrează un corp omenesc sau de altă viețuitoare atunci când este atins/ă de o disfuncție a unui organ, și posibilitatea acoperirii lui cu energie preluată dintr-un preparat - decoct, pomadă, unguent etc. – sau, pur și simplu, planta ori o parte a ei, aplicată peste partea bolnavă, în anumite condiții, uneori! Acesta este *secretul*, foarte pe scurt, al marilor vindecători, acesta este *secretul* medicinei tradiționale, ancestrale, de dinaintea descoperirii medicamentelor preparate pe cale artificială, care imită, practic, natura!

Secretul acelor pomezi și fierturi, amestecuri cu gusturi respingătoare ori, altele, inodore și insipide, unsori și paste groase, lichide vineții ori roșetice, plumburii ori ca veninul șarpelui, leacuri de toate neamurile, din frunze, coji de copac, ciuperci și rădăcini, din fructe nemaiauzite, flori răsărite în văi neumbrate, tulpini de arbust crescut pe sub poala unor păduri ascunse ochiului, ei, bine, toate acestea, alături de ceaiurile obținute din flori atât de banale precum mușetelul ori sunătoarea, au constituit *secrete* păstrate cu sfințenie de magii vindecători, de vraci, șamani și de pustnici, transmitându-le doar

celor care dovediseră că merită încrederea și că garantau ducerea mai departe a cunoașterii leacurilor oferite de pădure și câmpie, de lanuri și luminișuri, de flori, ramuri și fructe... Ezoterismul acesta a făcut ca milenii de-a rândul medicina naturistă să fie apanajul celor inițiați. Cu timpul, unele dintre aceste *secrete* au răzbătut mai vârtos din lumea templelor sau a chiliilor de schimnic spre lumea laică, profană, bătrânii îndeletnicindu-se mai abtîr cu leacuri și pomezi, pe care le administrau nepoților, rudelor, vecinilor sau necunoscuților ce auziseră de puterile lor miraculoase!

Miraculoase, însă, erau amestecurile și știința de a ghici - termenul nu este cel mai potrivit - suferința celui din fața lui, și de a-i prescrie exact ce anume îi trebuia! Dar acesta este un har, până la urmă, dublat de o inițiere prealabilă și de multă experiență! Acestor capacități li se adăuga, însă, la mulți dintre acești vindecători, și așa-numita putere energetică a palmelor, *pasele energetice*, cum aveau să fie numite mai târziu masajele, fie aplicate direct pe corpul suferindului, fie prin dreptul acestor zone, de la mică distanță, mâinile plimbându-se pe deasupra, procedee care au devenit un fel de completare, în unele cazuri, a tratamentului naturist cu leacuri vegetale. Acestora, li s-a mai adăugat și un text, o formulă incantatorie, chiar rugăciunea creștină fiind recomandată, asociată cu *pasele energetice* și cu administrarea de pomezi și ceaiuri. Așadar, avem de-a face cu o formulă de trei componente, care puteau/pot acționa împreună, separat sau asociat câte două, depindea/depinde de gravitatea bolii: **materială** (pomadă, ceai, unguent etc.), **energetică** (masajul, sau pasa energetică, bioenergia) și **imaterială** (vorbele, descântecul, "zicerea", rugăciunea)

ALUNUL, arbustul magic

Nelu nu există în jocul Alunelului, el este un personaj inventat de imaginația noastră needucată, aflată în căutarea unei explicații a numelui, știut fiind că onomastica a jucat și joacă un rol foarte important în viața omului. Botezul, în sens creștin, să ne amintim, are și el partea sa de... taină, la un

loc cu toate celelalte șase taine ale creștinismului.

De ce, însă, strămoșii au ales alunul spre a-l omagia în dans? Care să fie... "taina"? Și nu orice alun, atenție, ci **alunul** tânăr, **alunelul!** Care să fie explicația?

Încercăm mai întâi la dicționarele de profil răspunsul, și, ce găsim?

"Alunul" (*Hamamelis virginiana*) este o plantă ce crește pe continentul american cunoscută acolo ca "Witch Hazel", se găsește și în România fiind cunoscută ca având efecte terapeutice fiind aplicată ca o compresă, cremă, unguent sau ulei ce acționează ca un astringent. Poate, de asemenea, înlătura durerile, mâncărimea și umflăturile asociate cu hemoroizii.

*Această plantă conține numeroase principii active care o fac utilă în cosmetica (pentru deodorante, loțiuni după ras, creme și loțiuni antiacneice, depigmentante, antiiritante), precum și în tratamentul afecțiunilor venoase (varice) și al celulei. Extractul de **Hamamelis** sau uleiul volatil nu se găsesc ca atare, ci numai încorporate în produse finite, pentru că se folosesc pentru uz extern.*

Provenit, așadar, din America de Nord, adus în Europa de vestitul navigator Cristofor Columb și de marinarii săi, cel mai probabil, el a venit odată cu "prescripțiile" sale farmaceutice. Puterea sa de vindecare, descoperită de nativii amerindieni, populația băștinașă a continentului azi american, i-a făcut pe englezi, mai târziu, convingși de miraculosul ascuns în lemnul și frunzele sale, să-l numească *Witch Hazel*, adică **alunul vrăjit!** *Vrăjit*, deci cu puteri speciale, dincolo de înțelegerea pur umană!

În Europa, el se regăsește sub denumirea de *Corylus avellana*, crescând sub formă de tufe, cu tulpini drepte, puțin ramificate, ce ating o înălțime de 5-6 m. El crește rar ca arbore când, însă, poate atinge 10 m înălțime. Un arbust poate atinge vârsta de 80-100 de ani.

Partea interesantă urmează abia acum: Mugurii alunului sunt acoperți cu peri fini, ei fiind numiți popular **mâțișori**. Iată, vestitul *mâțișor*, pe care, conform unor deprinderi de dinaintea creștinării, dinaintea

Lui Iisus Mântuitorul, obiceiuri rămase, însă, în subconștientul colectiv, cel puțin la noi, în România, creștinii noștri îl folosesc drept simbol al protecției în fața răului, atât pentru om cât și pentru animalele din gospodărie, pentru grădină, pentru livadă etc. Mâțișorii se culeg primăvara, corespondentul lor, iarna, la Anul Nou fiind vâscul, la fel, investit cu puteri magice protectoare, ramuri mici ce sunt prelevate de pe vârfurile înalte ale stejarilor, unde cresc în ghemuri de coarde lungi, în jurul ramurilor nu prea groase, din coronamentul superior al stejarilor seculari!

Interesant, să mai consemnăm și amănuntul că florile alunului - *mâțișorii* - sunt de două tipuri, masculine și feminine, și cresc separate unele de altele.

Într-un material publicat în revista *Crai Nou* nr. 6082 din 22 octombrie, Mihai Camilar face o amplă descriere a obiceiului folosirii mâțișorilor în cultura populară românească, dar aducând și argumente de ordin mitologic, extrem de importante, legate de cultul floral, de legătura omului cu Cerul prin intermediul plantelor, al copacului, al energiilor purtate de fiecare astfel de dar vegetal al divinului, lăsat omului spre bună prețuire și frumoasă folosință. "Florile înscriu în calendar sărbătoarea sincretică ce prefigurează renașterea naturii în plină primăvară, miracol întruchipat prin trupul lui Hristos jertfit pentru eliberarea de lumea veche, când în fiecare an mlădițe verzi de salcie cu mâțișori pregătesc un drum nou prin ceremonii specifice. Sărbătoarea Floriilor, prin care biserica creștină consemnează evenimentul Intrării Domnului în Ierusalim, are un substrat cultural precreeștin, cel al cultului zeiței Flora din mitologia romană. Flora era în mitologia romană o zeităte a florilor de primăvară, dar și a fenomenului înfloririi pomilor, cult introdus pe vremea lui Titus Tatius, în secolul al VIII-lea î.H. În cinstea acestei divinități a lumii romane, se organizau, între 27 aprilie și 5 mai, serbări pline de fast, cu ramuri verzi ce invocau un sfârșit de timp calendaristic, precum și un nou început, ceremonii care, în spațiul carpatic, s-au sedimentat mitologic prin hora lelelor ce dansau la lumina lunii, în poienile pline cu verdeață.", spune autorul.

(Fragment din lucrarea în pregătire "ALUNELU". Repere etno-mitologice și coregrafice, filosofice și științifice" de Dan ȘALAPA și Mihai MUNTEANU)

Nik OPRIȚA

O PRIETENIE CÂT O VIAȚĂ DE OM

In memoriam Ostap Borodai Șandru

În urmă cu peste o jumătate de secol, tânăr student fiind, frecventam „cu asiduitate” „reuniunile” studențești din Bucureștii anilor '60.

Un grup de fete de la limbi slave m-au adoptat, de cum m-au cunoscut, printr-o colegă de-a lor, prietenă de-a mea, Viorica B. Printre fete, mișunau și niște „slaviști”, dintre care unul a pus ochi (minții) pe mine și... nu și-a mai luat până de curând.

La o întâlnire la restaurantul Cișmigiu, a scos o fotografie a lui, în pijama, într-un cadru mărginit, în zare. Pe verso, scrisese, „Pe cămin, cu ocazia unui control”. Atunci, „preopinental” mi-a spus că toți banii de pe bursă îi dădeau pe... băutură și țigări, încât nu mai rămâneau pentru plata căminului și cantinei. Sub inscripția de pe „verso”, acesta a scris: „Celui mai bun prieten, Nik; vremea o va dovedi.

„Vremea” a dovedit-o, după... 54 de ani, o viață din viața lui și a mea. În cei 54 de ani, am avut numeroase prilejuri de-al cunoaște, cu „bune” și cu „rele”, așa cum suntem fiecare. Fiind o fire veselă și petrecăreață, orice întâlnire cu el era o desfătare.

În seara de la restaurantul Cișmigiu, la o masă alăturată, erau două femei singure. Om de acțiune, după câteva „ochiade”, Ostap mi-a propus să le acostăm, în scopuri... „umanitare”. Eu care lucram la o clinică de ginecologie, mi-am exprimat reținerile privind niște relații întâmplătoare, ceea ce mi-a prins bine toată viața. El m-a înțeles și a renunțat repede la ideea de cuceritor.

La un timp, după plecarea din București, l-am reîntâlnit, cu mare bucurie. Am aflat că are o garsonieră într-un bloc din Piața Palatului, pe care o împărțea cu un alt ucrainean – Pavel T. – lector la Universitatea București, un dizident anti-sovietic. Ca „mobiliar”, aveau numai o simplă dormeză, o... o targă sanitară de război și... un reșou

electric. Despre targă, voi spune că era „vai de ea”, cu plasa lăsată spre podea și foarte nesigură. Printre altele, reșoul era folosit și pentru aprinderea țigării. Mult timp, Ostap aprindea țigara ținând-o în gură, în poziția „întins – sprijinit pe brațe”. Asta, până când i-am spus eu că, ar fi mai bine să ridice reșoul la nivelul țigării.

Pe când locuia, la gazdă, pe lângă Piața Pușor. Într-o zi l-am găsit extenuat, spunându-mi că a avut o noapte de dragoste, așa cum n-a desris-o nici Camil Petrescu.

Între timp a fost numit profesor la o școală generală din Tândărei – Ialomița, de unde a rămas prieten cu Jean Berbec, un băiat deosebit.

După câțiva ani, l-am reîntâlnit în zona Universității. Am aflat că a fost însurat și a divorțat, simțindu-se abandonat, în situația când umbla în cârje, după fracturarea oaselor gambei și fiind silit să părăsească domiciliul conjugal. Tot atunci am aflat că vrea să-și „refacă viața”. Fiind cu soția, l-am invitat la noi acasă.

În ziua stabilită, m-am gândit să-i fac o farsă. În acest sens, am pregătit niște păhărele pentru țuică, cu care vroiam să-l servesc, plâcându-i. În păhărelul pentru el, am pus apă, iar în celelalte țuică. Spre ghinionul meu, Ostap, ridicând păhărelul „în zare” a zis: „Țuicomicină veritabilă?”, drept care eu am izbucnit în râs, aspirând țuica din faringe, în laringe, drept care m-am asfixiat și cam greu mi-am revenit. În acest timp, Ostap a încremenit, neînțelegând ce s-a întâmplat, drept care nici n-a mai „dat peste cap... țuicomicina veritas. Oricum cu acel prilej am pus la cale cununia cu Lidia, spunându-i lui Ostap că, numai cu „asta” îl cunun și... așa a fost!

Ulterior, i-am cunoscut și pe părinții lor, oameni minunați, care ne-au plăcut și ei pe noi. Ne-a marcat, în mod deosebit

personalitatea doamnei Miroslava, mama bună a lui Ostap, femeie absolut încântătoare.

În vremea restricțiilor de regim (nu dietetic!), ne-am hotărât să mergem la Mihăilești, unde a copilărit finul meu-de-acum, să procurăm carne de vițel. După câteva sute de kilometri, ne-am întors cu port-bagajul gol, pentru că urma o nuntă mare, pentru care se arvuniseră toți tăurașii din sat.

Ostap măcar s-a ales cu o sticlă de „samahoncă”, o țuică din sfeclă de zahăr, de care s-a ales praful, până la București, menționez, că eu șofam, deci, ghici, cine a băut-o?

Tradiționaliști „pur sânge”, Lidia și Ostap sărbătoreau, an de an, ziua căsătoriei, când îi invitau pe toți cei dragi. Bineînțeles în „capul mesei” erta nașul, adică Manda, un foarte bun animator.

Acolo îi întâlneam pe Pașa și Gelu, pe Gigi Stăvaru, Dumnezeu să-i ierte. Pe surorile și nepoții Lidiei, pe Mișa Mihailiuc și alți ucraineni de seamă, buni amici de-ai mei, pentru care am scris poezia de debut

Pritenii mei, ucrainenii.

Încurajat de către Ostap, am dat curs îndemnurilor sale de a persevera, ceea ce fac și acum. Rodul perseverenței „diabolice” îl reprezintă cele trei cărți de versuri și proză, culminând cu *Cartea celor 3 cărți*, apărută la editura „Mantaua lui Gogol”.

Ajungând la acest moment, realizez faptul că, finul și prietenul meu Ostap Borodai-Șandru s-a stins chiar înainte de a-și împlini visul definitivării unei cărți sfinte, dedicată operei lirice a tatălui natural, poetul Yarema Bairak. Am avut onoarea ca, Ostap să aprecieze scrierile mele astfel încât, să-mi încredințeze spre „stilizare” unele din poeziile traduse de către el din limba ucraineană. În acest fel două dintre poezii, *Moare satul și Cântece* – au apărut în cartea mea. Am avut dumnezeiasca inspirație de a citi poezia *Cântece* la înmormântarea lui Ostap și să alătur manuscrisul trupului neînsuflețit al lui Ostap, cu mesajul: „Pentru tine Ostap, către părinții tăi, acolo în rai.”

Amin!

EVENIMENTE LITERARE

Puiu RĂDUCAN

Pe meleagul unde a intrat în Dacia, Împăratul Traian, care a înfăptuit poporul român, și Principele Carol de Hohenzollern, viitorul Rege Carol I, Regele care a înfăptuit Statul Român Modern și Contemporan – meleagul astăzi numit Drobeta Turnu Severin - cultura neamului mustește, dă-n clocot.

Dincolo de acest aspect pur istoric, vreau să remarc legăturile dintre municipiul

EVENTIMENT CULTURAL PE MALUL DUNĂRII MIHAI HAFIA TRAIȘTA ȘI GABRIELA-MIMI BOROIANU – SUB SEMNUL IUBIRII ȘI AL URII!

dunărean și Râmnicu Vâlcea, „orașul domniei mele”, cum îi spunea Mircea cel Bătrân, legături care nu sunt de ieri de azi, ci de multă, multă vreme. Periplul nostru a început avându-l ca epicentru pe Sfântul Nicodim din Prilep, un sat din Valea Timocului, Serbia, cel care avea să devină ctitorul mănăstirii Tismana, și care a revigorat, practic, din temelii, viața monahală din Oltenia, în special, și, după cum avea să se dovedească peste sute de ani, din întreg spațiul românesc actual.

Marele monah atonit a construit mai multe mănăstiri în țara noastră, printre care și cea de la Vodița, Mehedinți, în amonte de hidrocentrala Porțile de Fier I. Acesta, Sfântul Nicodim, printre alte multe fapte de cucernicie și ctitorie, a oficiat și slujba de sfințire a mănăstirii Cozia, aci lăsând ca prim stareț un om de vază al Domniei-Sale. Dacă ne mai referim și la reședința Episcopală din Râmnic, care datează din secolul al XIV-lea, conturăm suficiente argumente despre înfrățirea celor două orașe cu vechi statute culturale, argumente pe care le reproducem fără ezitare, însă: în anul 1370, Reședința episcopală a Severinului l-a avut ca prim episcop pe Daniil Critopol, grec, cărturar din Vicina, care, sub numele religios de episcopul Antim, a slujit sfântului lăcaș între 1370-1381. Din cauza persecuției stăpânirii maghiare a vremii, însă, episcopia Severinului a fost mutată la Strehăia și, în final, la Râmnic. Biserica actuală a Catedralei Râmnicului având hramul Sfântului Nicolae, a fost ridicată pe fundațiile altor biserici mai vechi începând cu anul 1383. Inițial, a fost construită sub oblăduirea Sfântului Episcop Calinic Cernicanul între anii 1850-1856.

Dacă mai fac referire și la un alt aspect drag sufletului meu, faptul că primii 6 ani din bogata-mi activitate profesională (peste 44 de ani) au fost petrecuți tot la Severin, reiese clar de ce iubesc eu Severinul căruia-i spun orașul vieții mele. Așa se face că, de mulți ani, vin mereu în orașul de pe malul stâng al bătrânului Danubiu, la evenimente culturale severinene, inițiate și susținute de distinși oameni de cultură.

Așa s-a întâmplat și-n 18 iulie 2015, când ne-am prezentat la un eveniment de gală

găzduit de... "bătrâna" Casă a tineretului. Cu un grup de vâlceni, oameni de cultură, între ei, Violeta Scrociob, dr. Valentina Popescu, Radu Mihăilescu, poet, Nicu Cismaru, președinte al Societății Culturale „Anton Pann”, după ce am vizitat, ne-am rugat și am aprins o lumânare la mănăstirea Vodița, am sosit la Casa Tineretului... în mare sărbătoare. Sub bagheta maestrului prof. Dan Șalapa, inițiatorul și amfitrionul manifestării, altfel poet și jurnalist, au început prezentările... Mai întâi, cele ale persoanelor participante, apoi ale organizatorilor – Societatea cultural-artistică DUNARIS Mehedinți, Biblioteca județeană "I. G. Bibicescu", Fundația pentru tineret

Mehedinți,
Asociația

Tineretului liber
Mehedinți, și, în
partea a treia,
momentul cel mai
așteptat, de altfel,
prezentările de
carte.

Severineanca
Gabriela-Mimi

Boroianu, un
debutant editorial
într-ale poeziei, și-
a lansat cartea
"Cântând iubirea",
de doamna Lenuş
Lungu, carte
apărută la editura
"Editgraph" –
Buzău, în 2014,
Onoarea de a o fi
prezentat, a

revenit

subsemnatului, un
nespecialist al

domeniului critic, dar care a încercat să surprindă elementele esențiale ale acesteia. Aș se face că am afirmat și acolo că poeta Gabriela-Mimi Boroianu are maturitate în exprimare, creează imagini de mare sensibilitate, și transmite ceva cititorului. La fel, că sunt sigur, nu se va opri aici, drumul literar pe care începe să urce este, într-adevăr, dificil, amărăcios de dulce, pretențios, însă va trebui să persevereze, să caute mereu lumina

EVENIMENT CULTURAL DE EXCEPȚIE

Societatea cultural-artistică DUNARIS Mehedinți
În colaborare cu:
Biblioteca Județeană "I. G. Bibicescu" Mehedinți
Fundația pentru tineret și Asociația tineretului liber Mehedinți;
Editura STEF

Joi, 18 iunie 2015, orele 18.30
Casa tineretului Drobeta Turnu Severin

**PREZENTARE
DE CARTE**

CÂNTÂND IUBIREA - versuri
Gabriela-Mimi Boroianu
Prezintă - Puiu Raducan

APROAPELUI CU URĂ - nuvele și povestiri
de Mihai Hafia TRAIȘTA
scriitor de expresie ucraineană și română, grafician,
publicist, membru al Uniunii Scriitorilor din România,
membru al Uniunii Naționale a Scriitorilor din Ucraina.
Prezintă – prof. Constantin Stana

În același context:
- Expoziție de carte - filiala Casa tineretului a Bibliotecii
Județene "I. G. Bibicescu"

Moderator, prof. Dan Șalapa

MANTAUA LUI GOGOL

din cuvinte, volumul lansat făcând dovada unui potențial elocvent în acest sens... Autoarea, în alocuțiunea rostită, și-a învins cu greu emoțiile, emoții care s-au extins și spre numerosul public, iar aplauzele au fost pe măsură.

Partea a doua a manifestării l-a avut în centrul atenției pe prozatorul Mihai Hafia-Traista, care și-a prezentat volumul de nuvele și povestiri intitulat "Aproapelui cu ură", Editura RCR Editorial București, 2014. Despre carte a vorbit dl. profesor Constantin Stana, scriitor, eseist și critic literar, care a punctat principalele calități ale scriiturii distinsului autor, membru al USR, dar și al Uniunii Scriitorilor din Ucraina, domnia-sa fiind scriitor român de expresie ucrainiană, originar din Sighet, Maramureș.

De la stânga la dreapta: Dan Șalapa, Puiu Răducan, Gabriela-Mimi Boroianu, M.H. Traista și C-tin Stana

Așa se face că, despre Maramureș, locul de baștină al autorului prezentat, a vorbit în cuvinte elogiatoare și pline de emoție, domnul profesor Grig Gociu, a cărui studenție s-a petrecut pe meleaguri ardelenne și maramureșene, distinsul vorbitor, însă, fiind și un romancier de forță, autor al unei trilogii, din care primele două volume deja au fost lansate în cadrul proiectului CĂMINUL RACOVITĂ. Întâlnirea de la Severin a fost plină de căldură, pusă sub semnul "iubirii" din versurile poetei și cele ale "urii" prozatorului, a fost completată de o interesantă expoziție de carte din patrimoniul filialei bibliotecii I. G. BIBICESCU, cuprinzând volume de proză și poezie având două teme, reieșite din contextul manifestării, anume, o dată, lumea satului românesc și, cealaltă, iubirea, dragostea. Întreaga atmosferă a fost completată la modul excepțional de... "meseriași", oameni de mare valoare culturală și artistică, între ei nu doar scriitori ci și editori, bibliotecari, jurnaliști, cititori sau tineri aspiranți la gloria literară. Printre toți aceștia, l-am întâlnit și pe dl. Teo Pavelescu, fostul director general al celor două hidrocentrale, Porțile-de-Fier I și II. Iată, deci, aș conchide eu, că și ramura energetică face casă bună cu fenomenul cultural! Iată, așadar, de ce iubesc eu, Severinul!

Ioan-Ostap Lupșac

SERATA LITERAR-ARTISTICĂ „VASYL SYMONENKO”

În seara superbe zile a praznicului „Pogorârea Sfântului Duh” (Cincizecimea sau Rusaliile), la 31 mai 2015, a avut loc o frumoasă întâlnire a ucrainenilor din București, la sediul nou al Uniunii Ucrainenilor din Bulevardul Regina Elisabeta, nr.3, et.2, la ora 17,30 unde s-au desfășurat trei evenimente deosebite: sfințirea noului sediu

al U.U.R. – filiala București, la inițiativa dnei preotese Iaroslava Liubomera Oreșea Colotelo, fost consilier superior în Ministerul Culturii și, în prezent, președinte al UUR – filiala București; sărbătorirea a 80 de ani de la nașterea poetului Vasyl Symonenko, care a trecut la cele veșnice la vârsta de 28 de ani; prezentarea ultimelor cărți ale prozatorului

MANTAUA LUI GOGOL

Mychailo Hafia Traista, precum și a volumului de debut al fiicei sale, Larisa Mihaela Traista.

Aceste evenimente au început cu slujba de sfințire oficiată de pr. Ioan-Ostap Lupșac, ajutat de prof. Ștefan Lupșac, binecuvântându-i pe cei prezenți prin stropire cu apă sfințită și adresând un cuvânt de învățătură, încurajare și de mulțumire.

Seara a continuat cu evocarea poetului Vasyl Symonenko, despre care a vorbit dna Colotelo prezentând câteva repere

biografice. Poetul Vasyl Symonenko s-a născut la 8 ianuarie 1935 într-o familie de țărani din satul Biivți, raionul Lubny, regiunea Charkiv (azi regiunea Poltava). A absolvit Universitatea de Stat din Kiev în anul 1957, a lucrat ca jurnalist la mai multe ziare din regiunea Cerkasy, a fost poet și activist public. A debutat cu volumul „Liniște și tunete” în 1962, prin care s-a remarcat clar în rândul tinerilor poeți ucraineni. A activat în rândul marilor poeți Mykola Vinhranovskyi, Ivan Draci și Lina Kostenko și în rândul criticilor publiciști Ivan Dziuba, I. Svitlycynyi, J. Sverstiuk.

În ultimul an de viață, a scris cartea „Gravitația Pământului”. În anul 1962, Symonenko, împreună cu prietenii săi A. Horska, Les Taniuk au găsit locurile de înmormântare a victimelor represiunilor N.K.V.D. în Bykivnea, Lukianivskyi și Vasylykivskyi în cimitirele de lângă Kiev. Pentru

faptul că au făcut apel la Consiliul Local din Kiev, în 1963, a fost bătut brutal de agenții Ministerului Sovietic de Interne, în stația de cale ferată „Șevcenko” din Smila, în urma cărui fapt a suferit o criză de rinichi și în curând, la 13 decembrie 1963, a murit la Spitalul principal. Aici, domnul Mihai Traista a venit cu o remarcă spunând că el a murit din cauza țigărilor, adică a coborât din tren în stație să cumpere țigări și ar fi avut o altercație cu vânzătoarea, iar câțiva bărbați zdraveni l-au

luat la bătaie. Dar totul a fost stabilit dinainte.

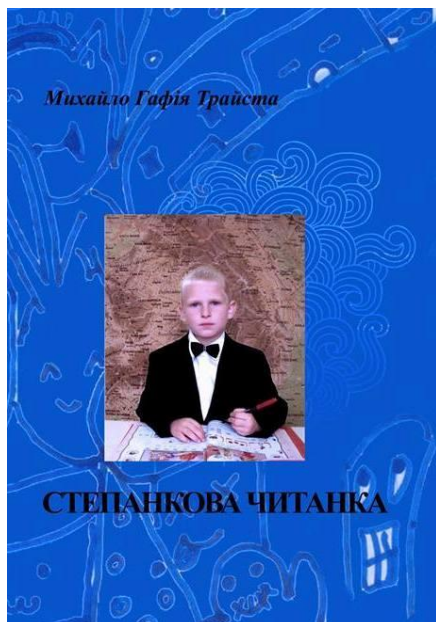
Lucrările lui au fost traduse în limba engleză și publicate mai ales în diaspora ucraineană din America și Europa de Vest. Cea mai mare parte a operelor sale a apărut la München sub titlul „Bereh cekan” (Țărnel așteptărilor), în 1963. În decembrie 2008, Banca Națională a Ucrainei a pus în circulație o

monedă comemorativă „Vasyl Symonenko” în ediția „Personalități marcante ale Ucrainei”.

A treia parte a seratei s-a desfășurat în aceeași atmosferă de sărbătoare și poate mai înălțătoare când domnul Mihai Hafia Traista și-a prezentat ultimele apariții sub egida Uniunii Ucrainenilor din România. Din cele 16 volume apărute, el a prezentat cartea intitulată „Stepankova cetanka” (Cartea de citire a lui Ștefan), dedicată fiului său, după care frumoasa, talentata și distinsa fiică a prozatorului și-a prezentat cartea intitulată „Din scrinul bunicului” din care a citit câteva fragmente.

Din bogata operă a prozatorului Mihai Traista a citit binecunoscuta artistă Doina Ghițescu o povestioară superb intitulată „Cocoșul bunicii”. Această citire a impresionat întreaga sală și mai ales pe fiica mea Maria, care a spus că, dacă va avea o gospodărie,

numele cocoșului va fi „Grigore”, ca cel din poveste. De asemenea, a mai citit povestirea „Nunta lui Opanas Krokva” din volumul lui Symonenko „Vinul din trandafiri” tradus de Mihai Traista.

Domnul Adrian Gavrilă, un bun prieten al lui Traista, a citit câteva fragmente din volumul său „Suflet bolnav de inimă”. În continuarea programului, prof. Ștefan Lupșac a citit cu mult patos din alte scrieri ale d-lui Mihailo Traista.

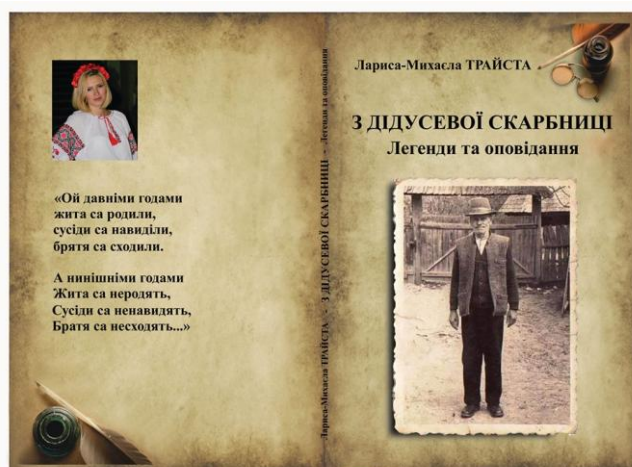
Un moment plăcut a fost atunci când nepoțelul dnei Colotelo, Nicolae Pancec, a cântat câteva cântece în limba ucraineană. Spre finalul acestei seri binecuvântate, Bogdan

Costiuc la acordeon, împreună cu toți cei prezenți au cântat un buchet de cântece ucrainene.

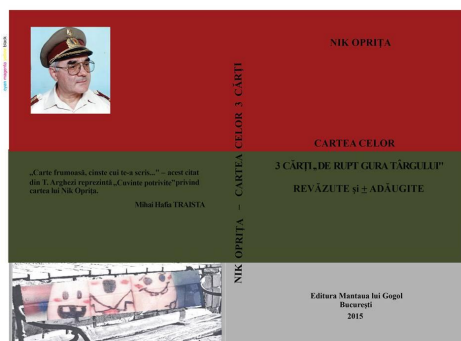
La acest eveniment au participat, pe lângă membrii UUR, și alți simpatizanți, prieteni, reprezentanți ai minorităților, cunoscuți ai ucrainenilor din București.

La finalul acestei minunate serate literar-artistice, dna Colotelo a oferit o agapă frățească din partea filialei UUR București și din partea dlui Buciuta Ștefan, președintele Uniunii Ucrainenilor din România.

Mulțumim pe această cale dnei Colotelo pentru invitație și pentru inițiativă. Sperăm că se vor mai sărbători și alți poeți și scriitori ucraineni, pentru că cineva întreba: „Voi îl aveți doar pe Șevcenko?”. De aceea trebuie să scoatem în evidență și pe alți mari creatori de literatură ai Ucrainei.

LANSARE DE CARTE

În ziua comemorării marelui poet național Mihai Eminescu – 15 iunie 2015 – la Centrul Național Militar a avut loc lansarea volumului de proză și poezie *Cartea celor 3 cărți* al colaboratorului nostru Nik Oprîța, apărută la Editura „Mantaua lui Gogol”. Autorului i s-a făcut o bună primire, cartea fiind bine apreciată. Ne bucurăm și noi de acest succes, autorul fiind un prieten declarat al ucrainenilor din România, precum a scris într-o frumoasă poezie de debut.

Fiind în tinerețe, medic militar, cu gradul de colonel (r.), Nik Oprîța a fost onorat de prezența unor colegi de liceu (militar) și de facultate, iar din partea Uniunii Ucrainenilor din România a fost prezent scriitorul Mihai Mihailiuc.

Îi dorim mult succes autorului și cărții sale!

Teodozia Zarivna (Ukraina)

Poetă, prozatoare, scenaristă și eseistă de limbă ucraineană. Absolventă a Universității de Stat din Lvov și a Institutului de Teatru din Kiev. A publicat cinci romane. Este autoare a cinci cărți de poezie și a condus mai mulți ani departamentul Programe Literare în cadrul televiziunii ucrainene. A tradus din limbile polonă, bulgară și bielorusă.

Locuiește în Kiev.

Meditații Provinciale

Jerseele vechi din dulap
și-au pus fără teamă
mânele pe piept
așteptându-și sorocul.
Dar cine să le uite?

Ele țin minte
fanfara din micul sat
prima spaimă în fața orașului,
bine ascunsă
de rochița după ultima modă,
pe băiatul în blugi
cu plete blonde
și copacul, căzut lângă noi
după ploaie de-a curmezișul potecii
(mare este puterea ta, Doamne!),
un șir de lacrimi
(oare se merita să plâng?)
după prietenele din facultate,
care ferindu-se parcă
și-au luat rămas bun

aproape cu ușurare
pentru vreo 20-30 de ani.

Dar altceva, la fel de important
ce merita să fi făcut
am neglijat cu atâta ușurință,
acuma îmi pare rău
nu am ținut jurnale
ce aș mai fi plâns acum
După tot ce a fost
Și s-a topit în eter.

Peisaj dinamic

Seara alerga prin luncă,
ca o pisică spre cămară,
alergau lemcii năuci
spre club unde cânta corul,
Alerga păcatul verde
După o fată și mai verde,
alerga moneda devalorizată
după un pahar de poșircă
de importanță locală,
alerga birjarul după grăunțe
pentru cal și vacă,
iar magazinierul alerga după el,
alerga sacul de sfeclă
printre secară și cânepă
din fața farurilor de automobil,
alerga sărind în sus planul,
iar după el, ca o trupă de infanterie,
alerga administrația agitată,
alerga sprinterul nostru cel mai bun,
rupând în mod regulat
panglica olimpică de finis,
alerga ploaia după toți,
mai să se înece de răs,
tropăiau călcâiele vesele...

Numai moșul Șciur
cu toba lui veche de nouăzeci de ani
stătea nemișcat pe o bancă
și se uita cu ochii întredeschși
la raza proaspetei stele.

Faptul că am crescut în același peisaj
ne-a unit foarte mult.
În cizme de cauciuc

MANTAUA LUI GOGOL

alergi toamna spre școală
bucuroasă foc,
oricum nu se vor ține orele
și tot așa o lună întreagă:
sfecla colhozului e pe primul loc.

Pe urmă dintr-o dată Crăciunul,
„O ce veste minunată”,
în bucătărie sacii cu cartofi,
în loc de televizor
ninsoare la fereastră,
și boturile ude ale păsărilor
privesc de după sobă.

Vecina spune: „Trecem prin viață –
ca printr-un oraș”, –
îi mai aud cuvintele,
de parcă le-a rostit azi:
„Nu aștepta prințul”.
ehei 'tușico,
încet te ajung din urmă.
Peisajul s-a schimbat foarte mult,
numai stelele,
de care ne era mereu frică,
au rămas aceleași,
deasupra noastră, reci, ghimpoase...

Traducere în limba română de Mihai Hafia TRAIST

Ignatie Grecu

La 5 mai 1952 s-a născut la Tecuci, județul Galați, Iordan Grecu, cel care, în 1984, avea să intre frate la Mănăstirea Cernica de lângă București, unde a fost călugărit în 1992 cu numele Ignatie. În prezent este protosinghel. A publicat versuri în „Convorbiri literare”, „Luceafărul”, „Opinia studentească”, Suplimentul Tineretului Liber, „Amfiteatru”, „Flacăra”, „Viața Românească” etc. Volume de versuri publicate: „Prier”, Ed. Cartea Românească (volum colectiv), 1988; „Bucură-te”, Ed. Lumină din lumină, 1992; „Mierea singurătății”, Ed. Zidarom, 1994; „Cântec pentru cnemidă”, Ed. Zidarom, 1994; „Hrisov, această zi”, Ed. Migdal-Korod, 1995; „Stihurile despre nisip”, Ed. Sophia, 2001; „Sipetul de taină”, Ed. Ager, 2004; „Aripă de înger”, Ed. Artemis, 2006, „Lacrimi de mărgean”, Ed. Artemis, 2009; „Floare de har”, Ed. Semne, 2012; „Altă inserare”, Ed. RawexComs, 2014; „Steaua mângâierii”, Ed. RawexComs, 2014; „Cântecul păsării pe acoperiș”, Ed. RawexComs, 2014.

Isus lângă fântână

Aștept demult, demult aștept
Și-ades mă uit în depărtare.
Lumina cade-aproape drept.
Privirea o port cercetătoare.

Atâtea drumuri se-ntâlnesc
Aici și fac unindu-se o cruce.
Stând lângă puț, Eu le vorbesc,
Le spun pe unde, cum s-apuce.

Ei bucuroși de sfătuire
Rămân o vreme la popas,
Și fermecați de-a Mea privire
Și-nduioșați de Sfântul glas.

Apoi se duc, nu mai revin.
E oare bine, e firesc ?
Părându-le a fi Străin,
Eu totuși, încă-i mai iubesc !

Încă din zori

Ca să mă mângâie
pentru că nu mai sunt
păsări fără nume
îmi cântă pe ramuri
încă din zori.

Încă din zori
Tu poruncești
să se deschidă
sfioase pleoapele
gingașelor flori.

Și faci să suspine
cer fără nori
roua pe frunze
încă din zori.

Ridică la buze
unda clară
ca sunetul unei viori
bătrâne fântâni
încă din zori.

Mireasmă e totul,
veșmânt de culori
îmbracă pământul
încă din zori.

Trandafirul și privighetoarea

Rănit sunt iarăși pentru ea
(S-au oțelit pe ramuri spinii),
Suspină-n mijlocul grădinii:
- Va mai veni, va mai cânta ?

- Aș vrea să fiu numai al ei
Și în miresme să-o îmbrac
Când luna vine de pe lac
Și pune panglici pe alei.

- Când vântul, marele hoinar,
Îmi mângâie pe creștet spinii,
O, de-ar veni să cânte iar
Sus, în pridvoarele grădinii !...

- Doar pentru ea, doar pentru ea
Am dat în floare rând pe rând,
Făcând din lacrimi catifea,
Tot așteptând, tot așteptând !...

La masa cântării

La masa cântării
toți suntem egali.

Purtăm pe umeri
luceferi regali.

Veșmânt strălucind,
o singură dorire.

Aceeași mâncare
în talgere de-argint.

Aceeași divină licoare
în sfinte potire.

Adeseori...

Adeseori, când în răcoreala serii
Dumnezeu Se plimbă singur pe alei
Și ramuri sfinte cern de sus lumină
Cădelnițând suave, calde flori de tei,
E pace-atunci pe câmpuri și-n grădini
Și umbre lungi la poartă se opresc,
Copaci pribegi cu straiul ponosit,
Și lacul oglindește aripi de serafimi
Cum suie-n zbor și vin neconținut...

Casa copilăriei

Dintr-o lovitură de târnăcop,
cu forță, dibace,
pereții au căzut la pământ,
una cu pământul s-au făcut.

Unde sunt ferestrele, ușa, cântecul ?

lată, doar pragul lustruit
de pașii copilăriei
mai îngăduie o clipă
privirea-nlăcrimată
la nesfârșit...

Singur, în zori

Număra boabele de rouă
din urechea trandafirului
aplecându-se puțin
singur, în zori
mergând la rugăciune

fără să fie văzut de nimeni
rugându-se.

Mierla, însă

Mi-am potrivit ceasul după
cântecul mierlei.
Dacă cucul dă ora exactă,
mierla, însă, cântă după
ora bizantină,
când porțile mari se
închid
și soarele merge la culcare
și adoarme singur în mare.

O zile, o seri, o nopți

Tu suflet, minune a minunii,
lumină în tremur, rai de
petunii,
dulci meri înfloriți în grădină,
cântecul păsării fără de vină,
plopilor drepti în amiază, un vers,
umbrele noastre îngemănându-se-n
mers,
lacul și roind răcoare, umbrit,
o zile, o seri, o nopți fără de
sfârșit !...

Cântecul privighetorii

Bob cu bob,
am adunat
între pereții de cristal
ai unui ulcior,
cântecul ei,
cerească licoare.

La iarnă,
în zile cenușii
cu nesfârșite nopți albe,
îmi voi îndulci singurătatea
sorbind din când în când
câte o picătură
de ambrozie stelară
din cântecul de ast-vară.

Scrisul luminii

Aura cuvintelor e plină de
spini.

Înțelesul lor sângerează
inima.

Cântecul privighetorilor
e fără de preț.
Luminează poteca
ducând la izvor.
Scrisul luminii pe frunzele-n
asfințire
apasă ușor
bucurând nespuse pe drumet.

Cântec

Umbrele noastre trec înainte
Când soarele ne bate din
spate.

Anotimpul să fie de vină
Că stăm nemișcați în lumină ?

Grei de cuvinte ca de niște
păcate
Cu fața mereu spre singurătate ?

✻

Bătrânul stejar
un muzeu
în aer liber.

Păsări turiști
vin de departe
vizitându-l
primăvară de primăvară
grele de aripi
și de cer.

Tristețea

Tristețea - un înger ușor
adumbrit
De povara zilei apuse. Am simțit
Cum sabia pătrunde până-n prăsele
Și picura din coastă aur și stele.

Însingurat

Însingurat, ca un izvor în codru,
în umbră de paltini și de stejari,
toamna, când frunza cade lin,

m-acoperă un veșmânt greu de
tristețe

și plâng atunci în mine și suspin
nemângâiat de nici o frumusețe

CAVALERII RĂSĂRITENI AI CÂNTECULUI

(Pe sub teii-nfloriți)

Pe sub teii-nfloriți și grei de-noptare
Ducea până departe, subțire, o cărare.
Și pași se părea că se aud, mai în pripă,
Veșmânt fluturând în mers, o aripă.
Pe lanuri creștea aprinsă dogoare,
Un foc revărsat, la amiază, din soare.
La fântână când au ajuns, fără glas,
S-au oprit și au zis: să facem popas !
E umbră și bine pe-o arșiță-așa mare.
Afundă găleata și scoate răcoare.
În pălmi să luăm și să ne răcorim
Sorbind pe-ndelete, nimic să grăim.
Ci slavă s-aducem, din harfe sunând,
Celui Preaînalt, Atotputernic și Sfânt.

(Doar vântul...)

Noi ațipirăm bine. Caii și ei
Doar vântul cu degete subțiri,
de sidef,
Trecea printre ramuri înflorite
de tei
Făcând să cearnă peste noi
înmiresmate, suave șoptiri.

Umedă iarba, de plânsul de sus,
rouată,
Își ridică fruntea rece, tăcută,
Călcată-n picioare, nevinovată,
Și de boturi flămânde, cu milă,
păscută...

(Marea...)

Marea îmblânzită răsuna
de cântările noastre.
Când am ajuns în port,
toată cetatea a venit să
ne vadă,
să se atingă de veșmintele
noastre.
Sărutând pământul de pe
urmele noastre

venea după noi întruna
săltând și cântând
în ritmul harfelor
noastre.

(La han)

Hangiul ne puse în față pâine și vin.
Știa că suntem flămânzi și însetați,
obosiți de drum.
Ne-a pregătit odăi largi unde
s-ațipim
Și cailor ovăz, apă și fân.

Era încă lumină-n pridvor.
Privighetorile începuseră să cânte-n
pădure.

Auzeam printre zăbrele cum
Nu departe,
Marea luminată de lună,
Bătea în țărături ușor.

(Acolo)

Erau acolo pomi de aur, fel
de fel,
Și lacuri ca safirul, cu lebede
plutind.
La poarta-nchisă, de strajă, stătea
un porumbel
Cu ochii de smarald și aripi
de argint.

Lopețile loveau apa-ncetișor
Să nu sfărâme norii oglinziți
în lac.
Pe margini erau sălcii, verde,
un pridvor,
Și harfe atârând în sălcii,
din alt veac.

Dan ȘALAPA

Profesor de Științe socio-umane în Drobeta-Turnu-Severin. *Studii:* Facultatea de filosofie-jurnalism, Universitatea "Spiru Haret" București; Facultatea de geografie, Universitatea București. *Activitate:* Membru Societatea Scriitorilor Danubieni Membru-fondator Grup Media SINGUR – ALIANȚA ARTELOR. Premii și distincții pentru literatură satirico-umoristică, eseu, publicistică, memorialistică. Director al Agenției Literare SINGUR.

Cărți publicate (în ordine cronologică) Satiră și umor: *Un tomberon iubea o pubelă* (Pamflete și parodii, 2002); *Ghidul alegătorului* perfect@ibil.ro (Pamflete, parodii, 2003); *Nervi de guvernare* (parodii, pamflete, comedii, 2011); *Oltenii și restu' lumii* (broșură colectivă, proză scurtă umoristică, 2006). Poezie: *Celălalt capăt al cuvintelor*, Ed. Prier, 2003; *Poeme hai hui*, volum colectiv, Ed. Grinta Cluj, 2012; *Antiphonia epicus. Poeme și pseudo-poeme*, Ed. Singur, 2013; *Legile poeziei*, Grinta, 2013; *Galactos*, Singur, poezie, 2013; *Recopilăria pe săritelea*, prozo-poeme, Singur, 2013. Eseu: *Glissando, live (eseuri, interviuri, comentarii)* 2011; *Antieminescu. Premisele unui asasinat politic* (eseu-documentar, 2012). Publicistică/memorialistică: *Teatrul severinean. O istorie sentimentală (1957-1994)*, Ed. Sedona Timișoara, 2000; *Neamul păstorilor. Jurnal de munte cu moșneni, conace și comori. Cartea I*, (reportaj etno-folcloric, în coautorat cu Dumitru Andrecă, 2001); *Revoluția tupeului. (2004-2009)* (publicistică, 2010); *Constantin Roiban. Jurnal de front* (memorialistică, 2010); *Antidemocratica*. (publicistică, 2012); Critică literară: *O altfel de istorie a literaturii românești contemporane, vol. I-IV*, (lucrare colectivă, istoriografie literară, 2013); *Filoverba. Repere critice* (cronici literare, recenzii, comentarii, 2014). În pregătire: *Filoverba. Repere critice*, volumul II; *Recopilăria pe săritelea*, volumul II, prozo-poeme; *Anonim*, poezie; *Alunelul. Repere etno-mitologice și coregrafice, filosofice și științifice* (În coautorat cu Mihai Munteanu); *Teatrul severinean. O istorie sentimentală (1995-2010)*.

BALADĂ LA IEUD

O, leud, leud, leud,
Doamne, lasă-mă să ud
Lumea dintr-al meu nedud,
Răsărit din sud de dud,
Lasă-mă să-l tot ascult
Cu-al meu trup atât de slut!

O, leud, leud, leud,
Fă-mă, Doamne,
Fulger nud,
Să-mplinesc ritul cel crud,
Tu - Prea Blândul,
Eu - al tău cnut!

O, leud, leud, leud,
Iartă-mă, că-s prea zălud,
Și-alerg după doar ce-aud,
Alerg peste un dor-prund,

Numai bun în el s-ascund
Versul cel fără-de-fund...

O, leud, leud, leud,
Voi muri cu tine-n gând,
Zimbru tânăr, înzimbrând,
Coarnele-ți încornorând,
Domnitori de slove dând
Poezia-ni primenind!

LUMINĂ SUB TĂLPI

- Vino, Măriucă,
Sări odată cu mine,
lote o stea, ziua-n amiaza mare,
Răsări, stai s-o prind, să ți-o prind în cosiță!
Măriucă, da' promite-mi
Că n-o să-i spui mămuchii, zău,
Că iar mă ceartă
Că descompletez cerul pentru tine, da?

- Lasă, măi, Ionică,
Ce, parcă eu nu știu că și mămuca
Mă va certa că iar stau hai-hui cu tine,
La cules de stele,
Și degeaba-i spun că nu e treabă în van,
Că e bine, că așa, nici stelele nu se plictisesc,
Au și ele un rost, să ni se-arate,
Și noi să le prindem în palme,
Apoi, în cosițe, la tâmple, la piept,
Să le-ascundem sub perină,
Sub pleoape și ape...

- Doamne, Ionică, stai să-mi trag sufletul,
Că uite și tu, unde să mai încapă
Atâta lumină sub tălpile noastre?

VARĂ CU ESMERALDA

Piruete seci,
Zvârcolindu-se-n sălcii,
Clorofile decolorate
Spânzurate de trunchiurile sortjii,
Așa arăta vara aceea,
Esmeralda,
Ții minte, aveai ramuri de pluș
La gât, împletite cu descântece,
Ploua doar când te dezbrăcai
De imaginea ta,
Iar eu făceam mărgelile
Din privirile tale clorofilate
Ca mărgelanul furat
De din marginea Mării
Și sfârșitul Zării...

Vara aceea fugită din calendare,
Esmeralda, ții minte,
Tu încercai să aduci ploaia,
Iar eu nu-nțelegeam ce căutai
Printre sălciile vorbitoare,
Le învățați alfabetul mut
Ale timpului nenumit...

Esmeralda, ții minte,
Că ne-am iubit în hamacul
Făcut din funiile
Cu care se spânzuraseră
Clorofilele deocheate
De vara aceea nebună,
Nebună,
Nebună,
Mătrăgună-rună,

Argintiu-de-lună,
Și m-ai adus,
Esmeralda,
La marginea Mării,
Împrejurul Zării,
Să culeg mărgăritare și coral,
Duh de mărgelan-ocean,
Ca să-ți fac mărgelile-mărgeluțe,
Verzi-albastre, viu-turcoaz,
Ți le-aprindeai în obraz,
Iar de mine făceai haz,
Mi-era tare mult necaz...

Ce vară a fost aceea,
Esmeralda,
Ce vară amară,
Ce mare avară,
Și ce piruete făceai tu,
Cu grația ielelor visate
De descântece,
Cântate de cântece,
Și suite-n pânțele
Lumea să se-nvindece...

Esmeralda,
Vino, alungă ploaia asta seacă,
Și adu ploaia cu stropii de aur,
Fierbinți, să răsară vara aceea din nou,
Și să facem copii,
Esmeralda,
Să facem copii,
Esmeralda,
Să-i botezăm în ploaia care va cade,
Să spele ploaia asta seacă,
Nedescântată,
Alungată din calendarele
Vechi și luate-n deșert...

Esmeralda,
Esmeralda,
Esmeralda...

BALADA CU ȘI FĂRĂ MARA ȘI MUREȘ

Fără MARA, ar fi trist,
Fără MUREȘ, goi de CRIST,

Fără MARA, fără de MUREȘ,
Vai, ar fi harta fără iureș,

MANTAUA LUI GOGOL

Iară noi fără de hartă
Goi am fi ca făr' de soartă,

Ca un MUREȘ făr' de MARA,
Ca o MARA plângând ȚARA,

Ca o MARA și un MUREȘ
Nedoiniți de MARAMUREȘ!

CÂNTEC DE PAHAR

Paharele, cu ochi le umpleți,
Și-n cinstea vorbelor cu aripi, beți!
Și umpleți-le cu vinul cel de viță rară,
Nu apă, ceaiuri ori clipe ce zburară!

Cu vin de soi, din cel mai pricopsit butoi,
Și dați să bea la toți, și la-mpărat și la netoți,
Căci vinul sufletul desface
Cum doară îngerii știu pace face!

Dați vin să bea la natul trist,
Dați vin din stirpea sângelui lui Crist,
Că nu-i pe lume alinare
Cum este roșul din pahare!

Dați-mi și mie un strop dintr-un butoi,
Îl veți avea la Judecata-de-Apoi,
L-oi bea cu voi, cu ei, cu alții, care-or vrea,
Rosti-vom stihuri, iar vinul le-o fi stea!

Ce dar divin e vinul coborând din struguri,
Ce dar fără egal - doar laptele de muguri!
Ce dar să-ți fac eu, altul, prietene-ntristat,
Decât să-ți umplu iar paharul deșertat!

CĂMAȘA

Mă-mbrac în cămașa străbunilor
Precum Tudor în cămașa morții...
Simt cum mă strânge la încheieturi,
Ca birul trimis la stăpânii vremelnici,
Simt cum mi se-nfige în plăselele firii
Cuțitul subțire al uitării,
Mă uit cu mirare la cusătura lumii
Și mi se răsfireă privirea
De-atâta sclipire fadă,
De-atâta zgomotoasă uitare...

Privesc la cusătura albastră,
La gulerul tivit cu borangicul

Țesut de coconi între două ere,
Era lor și Era noastră,
Era lor, a coconilor liberi,
Și Era noastră, fără coconi,
Și fără timp,
Era lor, de mățăsure suave
Ca privirea de înger,
Și Era noastră -
Un buton roșu, supravegheat video,
Parolat și cu dublă comandă...

Mă îmbrac în cămașa străbunilor
Precum Tudor în cămașa lui, la Padeș...
Privesc unii la mine
Ca la un stârv de import,
Ar vrea să mă pipăie, dar le e frică,
Cred că sunt simbolul vreunei boli de piele,
Și se-nvelesc în uniformele lor *blue*
Cu mentalitate *jeans*,
Se auto-conservă în francize
Confundându-le cu banchizele lui Nansen,
Se întrec în chiolhane finalizate cu vome,
Cu copii din flori, chitare strivite-ntr vagoane
Și descinderi polițienești...

Mă-mbrac în cămașa morții
Ca-ntr-o cămașă românească,
Iar un prieten încearcă să le explice
Ce e mandala românească...
Se uită unii la noi
Ca la doi picați din Lună,
Nicidecum satelitul, desigur,
Ei o confundă cu Luna Park,
Cu luna iulie,
Luna lor de vacanță la Vama Veche
De se simte stingheră și Luna,
Sărmana, de atâta plajă
Neprotejată...

Mă-mbrac, iarăși,
În cămașa mea românească
Și simt cum mă furnică
Privirile unui *dandy* de cartier, pe spate,
Precis, îmi fixează fesele,
Gândindu-se la mine
Ca la un partener peste noapte...
Îmi răsună-n urechi vorbele mamei,
Cum că nu trebuie să mă las înșelat
De smârcurile lacului
Ci să vâslesc spre larg, unde-i apa mai clară,
Și-acolo să-nvăț a înota,

MANTAUA LUI GOGOL

Alături de mreana, și crapul,
Și șarpele blând, de apă...

Cămașa mi-e dreaptă și albă
Ca privirea mamei
Deslușind sărbătorile-n calendare,
Ca ruga-n altare, ca slova-n ceasloave,
O-mbrac și mă-ncumet
Să mă iau cu Dumnezeu la hartă,
Dacă nu mi-o mai păstrează,
Cu băgare de seamă,
La icoana din camera bună,
Măcar El s-o mai aibă în grijă
Pe această lume murită,

Și tristă, și goală, abandonată firii
Și inului sortii...

Mă-mbrac în cămașa morții
Și-am să înviu ca un Hrist
Printre fire de tort,
Cu cămașa mea, cusută peste iarnă,
Și-am să refac drumul
Coconilor de mătase
Iviți dintre frunze de dud,
Dintre nopțile strivite
În lampa cu gaz a bunicii,
O-mbrac, și trăiesc viața
De taină a acului, a aței
Și-a ochilor picurați în arnici...

Daniela Trandafir

Daniela Trandafir (21.06.1971)
Debut literar- 19 mai 1984, Bistrița.

Publicații: Ecol, Răsunetul, Mesagerul, Vatra, Tribuna, Astra, Contemporanul, Luceafărul, Ateneu, România literară, Caiete botoșănene, The Root ș.a.

Premii la festivalurile de poezie ale timpurilor-George Coșbuc, Porni Luceafărul, Lucian Blaga, Andrei Mureșanu ș.a.
Apariții editoriale- Zodia Gemenilor, Poeme din tăcere.

Când uit ce sunt

Las soarele să mă pătrundă
Când uit ce vreau, ce simt, ce sunt
Nori pufosi mă țin de mână
Și nu mă lasă să mă frâng.
Din când în când, din epigastru
Țâșnește-n clocot ostent
Un vers, un gând, un foc de astru,
Un dor ce nu e ostent.
Se zice că ai har, când scrii
Când slova-ți tulbură trăirea.
De ce mă chinui sau mă biciui
Când nu pot să îmi cresc menirea?
Spre tine cresc grilaje verzi
Cu pestrițatele zorele,
Ferestre de-aer par zăpezi
Când rugăciunea se-mpletește în ele.

Casa cu vrăbii-gânduri

Alexandrei

Casa cu vrăbii se scutură de gânduri,
Cu penele zgâite la soarele prea cald
Îmi crește ploaia zdrobită-n caldarâmuri
Și poezia îmbrăcată-n fald.
Copilul meu...
Îmi va pleca, din nou.
De ce mi-e greu?
De ce mă simt răpusă?
Pe bolta nopții stele curg, somn greu.
Am inima de jarul pătrunsă.
Aș vrea perdeaua timpului s-o sparg,
Să recitesc vreo 20 de file,
Să mă rescui în altfel de tipar,
Să-mi țin o altă viață în aburinde fire.
Cu tine vreau să zbor spre zările visate,
Spre care-am ars tăciunii rugăciunii,

Unde îți cresc aripi, aripi curate
Și-n care mă găesc în murmurul furtunii.

Spre Tine, Doamne

Catapeteasma norilor de ceară,
În pragul serii încondeiată-n soare,
În rugă și în cuget ne coboară,
Ca-nvolburarea apei, clară.
Pământul e rotund.
Asta se știe.
Se scrie-n cronici și în epitafe.
Martirice iluzii stau la pândă
Ca-n jocul minții să ne mai adape.
Cu arătătorul Tău, Doamne, ca o axă
Ne-nvârți în caruselul de secunde
Și secol după secol ne pătrunde
Coconul orei de mătase.
Mă culc să-mi dorm neputința
Și mă trezesc sperând
Că vei veghea aievea
La ce sunt pe Pământ.
Într-o oglindă spartă,
De baltă rătăcită,
Coboară-n stol de aripi
Fluturi, într-o clipă.
Din cerul călimară,
Pe funii crisalidă
Urc spre Tine, Doamne
Cu îngerii de mână.

Ce caut eu în viața mea?

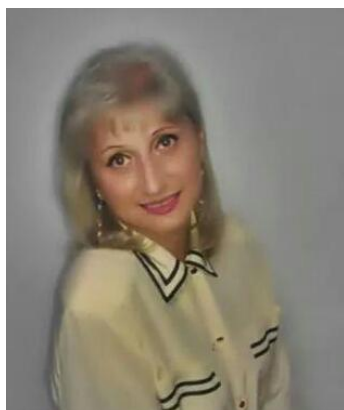
Doamne, port spinii durerii tale
Urcând Golgota vieții.
Și de tine mi-e foame, Doamne,
De Tine mi-e sete
Și sunt sărac în versete.
Biserici cresc semețe în colțuri de ventricul
Sângele pulsează sfidând orice ridicol.
Mi-ai spus că am un Înger,
Să-l chem, căci va veni
Dar unde este, Doamne,
Când fulgerul durerii îl goni?
Între mine și Tine e aerul:
Eu, pe Pământ,
Cu o identitate dată de alții,
Conceput din carnala
Atingere a părinților,
Tu, un personaj pierdut în eter
Într-un Cer așa de departe,

Conceput din primii atomi
Sau din lacrimi și șoapte.
Te-am căutat și-n zboruri
Și-n așternuturi limpezi.
Atât am învățat:
Să-ți vorbesc,
Să mă rog,
Să te mângâi cu durerea
Ce-mi țâșnește din cavernele profunzimilor.
Rostiri în elipse.
Nu știu dacă rugăciunea este o rețetă
Prescrisă de Tine sau alții.
Am crescut din găngurit
Și amintiri de lapte.
În zodii destinul mi s-a scris
Încercând ca adult
Să descifrez alambicatele mesaje.
Ce caut eu în viața mea?
Am ajuns adult
Având valențele irosirii.
n-am înțeles ce mi-ai hărăzit
când m-ai privit în ochi prima dată
și mi-ai spus că asta este Calea
sau punctul Terminus
Himalaya Câmpiilor Elizee.
Muzica clopotelor, Doamne,
Sparge granițe, unește continente.
Închid ochii.
Te chem.
Simt că-mi săruți fruntea.
În lacrimi, poala nopții se destramă
În umbra Ta, divină.
Atunci știu, Doamne, știu
Că-n mine urci.
Și urci,
Ruga regăsirii e deplină.

Te vreau

Te vreau în mine
Așa cum mă pătrunde lumina vie
Ce îmi crește viața
Așa cum dimineața mă rescrie
În versul ce coboară-n poezie.
Aș vrea să știu
De ce mă chemi
Cu fantezii, de vorbe goale
La toarta nopților pustii
Mai prind din viață altă foaie.

Gabriela Mimi Boroianu

Gabriela Mimi Boroianu s-a născut în 13.06.1967 pe meleaguri mehedințene mai precis în minunatul oraș Drobeta Turnu Severin, orașul unde frumosul își leagă dorurile în apele Dunării ostoindu-le în poveștile munților, orașul unde a învățat să simtă iubirea revărsându-și prea plinul în versuri.

A publicat în antologiile *Cioburi de vise I* (proiect inițiat de doamna Marinela Jurcă), *Iubirea dincolo de vis* (proiect inițiat de doamna Silvia Bya Urlih) *Toamnă 2013*, *Cuvinte sculptate*, *Privește visând, iubito*, *Zborul frunzelor în ceruri* cât și în volumul propriu de poezii *Cântând iubirea* (volume apărute sub îndrumarea și prin bunăvoință doamnei Lungu Lenuş și a site-ului Cronopedia), *Din livada înflorită a iubirii* (prin bunăvoința domnului Ionel Marin) cât și volumele *Mama*, *Perlele*

Domnului și Căpușa, (antologii apărute prin bunăvoință domnului Puiu Răducan). Colaborează cu revistele literare *Confluente Literare*, *Amprentele sufletului*, *Popasuri culturale*, *Bogdania*, *Cronospenița de aur* și revista virtuală *eCreator*.

Eu sunt

Eu sunt aripa ce visul o desface unui dor
Când în ape liniștite gândul unda o-nfioară,
Un tablou, ce-n adormire vara mai așează-un
nor,
Ce-l pictează cu aripa pescărușul, lin când
zboară.

Eu sunt iarba ce dansează-n mângâierea
vântului.
Glasul mierlei ce răsună dimineața în zăvoi.
Sunt cuvântul care leagă versu-n împletirea lui
Și-ți vorbește despre-o lume ce se-mparte
doar la doi.

Eu sunt verii răsăritul ce îmbujorează macii
Picătura-n care ploaia spală ochii codrului
Când așează frunza-n dungă să-i doinească
vechii Dacii
Adormită-n iarba crudă de blestemul dorului.

Eu n-am vrut să fiu stăpână peste suflet
nimănui
Ard tăcut, precum parfumul, flacăra-ntru-n
trandafir
Ce-a împrumutat lumină de la raza soarelui
Bunătațe de la îngeri ca-n iubire s-o răsfir.

Eu sunt dor, eu sunt iubire, eu sunt eu, așa
cum sunt.
Sunt parfum de fericire mângâierea din cuvânt

Eu sunt șesul, eu sunt marea, muntele cu păr
cărunt,
Vino și stai lângă mine inima să ți-o descânt!

Un joc

De viața asta ar fi o ruletă
eu aș fi roșul sângerat de dor.
Tu ai fi negrul ce noaptea desuetă
îl pariază pe-un suspin ușor.

Iubirea, bilă albă nărăvașe,
va țopăi haotic între noi.
Ca sficiuri albastre de cravașe
dar ne-mpărțindu-se, nicicând, la doi.

Și zilele le-am preschimba-n jetoane
sperând să mai jucăm încă un joc,
doar că iubirea vine după toane
sau dup-o geană verde de noroc...

Cruntă bătaie

Pășesc ușor pe urme să nu strivesc vreo umbră
Din câte-n jurul meu tăcut se învârtesc
Când îmi aruncă seara privirea ei cea sumbră
Și lacrimi pe obraji de doruri se pornesc.

Alunec printre gânduri să nu trezesc dureri
Ce zac în amorțire în inimă închise
De teamă să nu muște cum au făcut și ieri
Lăsându-mi cicatrici pe suflet și pe vise.

MANTAUA LUI GOGOL

Zâmbesc în colț de gură dar ochii mă trădează
Când lunecă-n privire tristețea cenușie
Am răni deschise-n suflet mă-ntreb: ce mai
urmează?
Pe viață lupt cu soarta-ntr-o cruntă batalie.

Eu nu mă simt poet...

Eu nu mă simt poet și nu scriu poezie
Îmi torc din suflet dorul pe firul versului,
Poate mai cu tristețe ori poate-i bucurie
După cum cântă-ncet taina cuvântului..

Eu nu mă simt poet, sunt doar un pianist
Ce cântă melodii pe partituri de dor
Iar clapele de suflet atât cât eu exist,
Acorduri răspândesc în versuri de amor.

Eu nu mă simt poet, am inima vioară
Arcuș îmi este dorul, pe coarde lunecând
Și picurând iubire cuvântul înfioară
Ca versul meu citindu-l să îl auzi cântând.

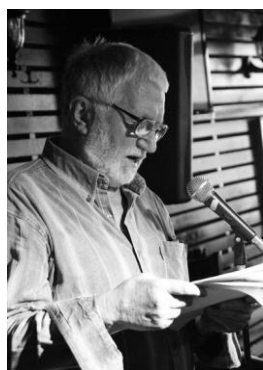
Eu nu mă simt poet sunt doar un dor ce plânge
O clipă ce-a trecut o noapte fără lună
Sau poate o durere ce inima mi-o strânge
În pumnul ei cărunt și-n versuri mi-o adună...

PROZĂ

Corneliu IROD

CONGRES INTERNAȚIONAL

(din ciclul „CHIXURI”)

Cînd mi-a telefonat șeful de cabinet al Patriarhului și mi-a comunicat că mă cheamă Prea Fericitul Părinte Teoctist a doua zi la opt și jumătate la Palat, am fost surprins și nu prea. Nu mi-o luați ca o laudă, dar din 1990 și pînă prin 2002 am avut pilejul să-i fiu în preajmă destul de des. După aceea, ceva mai rar, adică pe la A.N.B.¹, al cărei membru eram, la vreo alegere de episcop sau mitropolit (ca membru al Colegiului Electoral), la resfințirea cine știe cărei biserici, la instalări de ierarhi. Îndrăznesc să afirm că m-am bucurat de simpatia Patriarhului, dar probabil l-am și dezamăgit adesea: mi-a propus de mai multe ori să-i fiu

ba consilier, ba șef de cabinet, ba director al Institutului Biblic, dar am preferat să rămîn preot la Gălbinași și protopop de Oltenița. Invocam tot felul de motive și-l rugam să nu se supere că nu fac ascultare. (Cum era să-i spun Patriarhului că nu mi-a plăcut niciodată să fiu funcționar sau că nu mai aveam vîrsta să stau la dispoziția cuiva 8-10-12 ore pe zi și chiar mai mult ?)

Mă chema uneori seara și-mi spunea cu amărăciune: „Ai văzut ce scriu colegii frăției tale despre mine ? (Prin *colegii* mei îi înțelegea pe unii scriitori și ziariști.) N-ai citit ziarul cutare ?” „Nu...” – mințeam eu. I se reproșau cel mai des două lucruri: că i-ar fi îngăduit lui Ceaușescu să demoleze unele biserici în București și că i-ar fi trimis – în 16 decembrie 1989, cînd la Timișoara începuse deja Răzmerița – o telegramă de felicitare cu prilejul realegerii lui ca secretar general al partidului la al nu știu cîtelea congres. Cine i-a reproșat Patriarhului așa ceva ori e prost, ori, mai curînd, face pe prostul !

¹ A.N.B. – Adunarea Națională Bisericească. (C. Ir.).

Știe oricine că în acea perioadă telegramele de felicitare nu numai că erau obligatorii (mai ales pentru instituțiile centrale), dar de cele mai multe ori erau „compuse” chiar în redacțiile ziarelor care le publicau. Îi dădea cuiva mâna să spună că nu el i-a trimis tovarășului telegrama ? Haida-de ! Mă sîcîie însă o întrebare: numai Biserica și Patriarhul ei i-au trimis lui Ceaușescu telegrame de felicitare ? Dacă nu, de ce numai Patriarhului i se aruncă în obraz un astfel de reproș ? (Lasă că nu Patriarhul, ci Departamentul Cultelor fusese autorul acelei telegrame.)

În legătură cu demolările, am să vă reamintesc mai întîi acel memorabil episod de la Congresul al XX-lea al PCUS din 1956, cel la care Hrusciiov l-a făcut harcea-parcea pe Stalin (deși era mort încă din martie '53...) și a îmbogățit limba de lemn a lagărului socialist (bine zis *lagăr* !) cu un nou termen: cultul personalității. După nimicitorul discurs al lui Hrusciiov împotriva temutului dictator, congresiștilor înmărmuriți li s-a propus o pauză, în cursul căreia cei care au de pus întrebări să le formuleze în scris și să le depună semnate la secretariatul Congresului. Imediat după pauză, se va răspunde la întrebări, după care se va trece la discuții. La reluarea lucrărilor, de la tribuna prezidiului, Hrusciiov, ținînd în mînă un teanc de hîrtii, anunță participanții că va răspunde la întrebări, dar mai întîi vrea să știe ceva: „Cine, tovarăși, a depus această foaie de hîrtie fără s-o semneze ?”. În sală se așternu o liniște totală. „Repet, tovarăși: cine mi-a adresat această întrebare, – flutură el hîrtia, – și n-a avut curajul să se iscălească ?” Liniștea deveni apăsătoare. Hrusciiov mai prelungi tăcerea un minut-două, după care spuse: „Ei, nu recunoaște nimeni ?... Atunci să vă citesc întrebarea. Iată-o: **De ce, tovarășe Hrusciiov, nați luat aceeași atitudine și în timpul vieții lui Stalin ?** Răspund: pentru același motiv pentru care dumneata nu ți-ai semnat azi foaia asta de hîrtie !”.

Socotesc a fi mulțumitor acest răspuns pentru cei care fac pe proștii în legătură cu telegrama și cu demolarea unor biserici de către Ceaușescu. Ar mai fi poate de adăugat o întrebare retorică: cine dintre acești „eroi

după război” cunoaște vreun primar care s-a opus demolării caselor, străzilor și cartierelor întregi sau vreun ministru de învățămînt, de cultură, vreun șef de radio sau tv care să se fi opus schilodirii sufletești a școlărilor și tineretului, să nu fi acceptat otrăvirea și falsificarea culturii naționale, să fi respins „minunatele” programe de două ore ale unicei televiziuni, ori vreun ministru al sănătății care să denunțe inaniția cronică a poporului, vreun general care să fi atras atenția că rostul soldatului român nu este cel de pălmaș al ceapeurilor și nici de constructor al metroului și al Casei Poporului ? Cunoaște ? Să fim serioși ! Iar de scribălăii de osanale ceaușiste nici nu merită să ne aducem aminte.

M-am răcorit, așa că – să revenim.

Carevasăzică, mă cheamă Patriarhul într-o zi la Cabinet. Nu m-a sunat personal, cum făcuse cu doi-trei ani înainte cînd m-a felicitat pentru Premiul Uniunii Scriitorilor, m-a anunțat prin șeful de cabinet, părintele René Broscăreanu. Sigur că eram curios să aflu motivul, chiar dacă presupuneam că ar putea fi o nouă propunere de a lucra în Dealul Mitropoliei. Șeful de cabinet îmi spune că nu cunoaște motivul pentru care am fost chemat și anunță imediat sosirea mea.

Patriarhul, bine dispus, se ridică din jilț să mă întîmpine (lucru rar și semn bun, îmi zic); îi sărut dreapta, mă sărută pe obraji și mă pofteste să iau loc (iarăși lucru rar). După ce mă întrebă ce mai fac, ce mai e pe la protoieria pe care o conduc, dar fără să dea atenție răspunsurilor mele, mă ia pe departe, că sfinția ta ești cutare, ești cutare, ai scris cărți, mai ai și altă facultate, ai fost inspector în Ministerul Culturii, ești în conducerea Uniunii Scriitorilor... Unde o vrea să ajungă ?

Și deodată îl aud:

– Da-da, părinte Corneliu. Ai auzit că va avea loc un mare Congres internațional de cultură ? A fost invitată și Biserica. Da-da... Și ne-am gîndit să fii sfinția ta reprezentantul nostru.

Nu ieșisem de cîțiva ani din țară, și gîndul o luă razna: unde o fi Congresul ăsta ? În Franța, Anglia, Italia, Germania ? Poa' să fie și-n America, ce crezi ?...

– Trebuie să prezinți și un referat, – continuă Patriarhul. – Să iei legătura cu

consiliul cultural, el o să te pună în temă. Da-da...

Nu îndrăzneau să întreb direct unde va avea loc Congresul, dar am luat-o pe ocolite – doar-doar oi afla, așa că am întreat ce trebuie să tratez în referatul meu.

– Păi, – mă lămurește Părintele Patriarh, – Congresul are o temă foarte generoasă: cultura țărilor dunărene. Poți să vorbești despre ce vrei.

Patriarhul tăcu preț de un minut, apoi mai spuse:

– Da-da, părinte Corneliu. Congresul internațional va avea loc peste două săptămîni la Giurgiu...

La Congres – participare numeroasă și din multe țări ale Europei (nu numai riverane Dunării), ba și doi americani. Conferințe, simpozioane, discuții, referate, spectacole folclorice, întâlniri, expoziții. Am vorbit despre Teotim de Tomis. Congresul în ansamblu – o reușită. Dar despre cele patru zile petrecute la Giurgiu – poate altă dată.

Nicolae CORNESCIAN

EXTREME (VI)

Partea a doua

9.

Să încerci să cunoști un suflet străin e un chin insuportabil pentru sufletul tău. Mai ales când încetezi să crezi chiar și în tine însuși, dar continui să

speri că altul îți va da crezare. Cauți neîncetat și nici nu observi că, treptat, devii tocmai imaginea pe care o ignori, te temeai de ea ca de o răsfângere neînțeleasă, de vedenia întrupată tocmai din gândurile tale, mistuindu-te și accentuându-ți singurătatea de care nu reușești să scapi. Te întrebi cine ești, ca să poți să-nțelegi cât de grea îți e viața în absența celuilalt. Îndeosebi, acum, când știi că el ar putea face parte chiar și din destinul tău, dacă ți-ai aminti că și el, probabil, chiar și la modul sarcastic, încă se mai gândește la tine. Și dacă joacă fals, dacă te așteaptă, înțelegi ce pierzi tocmai în acest prezent? Știi că asemenea oameni refuză realitatea pentru că se tem de ea? Ei nu văd niciun viitor, cum nu văd nici trecutul trăit. Timpul lor se desfășoară dincolo de spațiul realității, acolo unde nu există limite certe. Dacă nu-ți amintești, nu ai cum să uiți. Singurătatea îți oferă un privilegiu important: o libertate absolută. Un spațiu, un timp...

Era un alt spațiu, lipsit de ecouri și plin de stampe abandonate parcă unor mișcări imperturbabile, induse de gândul meu, de dorințe vindicative. Dincolo de firida ferestrei creștea pustietatea. Aici, în casa mea, bărbatul îmbrăcat în albastru iradia un aer absent. Înțelegeam că în prezența străinilor care populează spațiul existenței noastre, dar care ne ignoră și se feresc chiar și de privirile noastre, ne simțim singuri și neajutorați. Aplecat deasupra documentelor aranjate minuțios, omul de care povestesc părea doar un mort de care îți amintești în momentele de cumpănă. Ochii aproape lichizi și trupul ca de sticlă mă făceau să cred că năzărirea din fața mea nici măcar nu respira. Nu îndrăzneau să-i vorbesc. Folosindu-mă de inelul cumpărat în timpul sejurului pe litoralul Mării Adriatice, pe geamul translucid intenționam să cretez conturul inimii. Însă mâna mea trecuse prin golul ferestrei. În locul sticlei, transparența necesară fusese înlocuită de o pojghiță subțire de apă. O lume greșită popula necuprinsul văzut. Arborii de gheață acaparau fundalul statornic al fluviului pe care se oglindea un cer fisurat. Ca într-un miraj, în zare fremătau unduirile nuanțelor stacojii, amintind zborul decupat de resturi înzăpezite. Era ca și cum, în mod intenționat, cineva ar fi scrijelit o sumedenie de semne confuze doar pentru a

spori dezordinea ivită. Nimeni nu mai întârzia pe aleea sticloasă a scuarului care ducea înspre estuar. Toate drumurile se opreau la marginea ipotetică a țărmlui retras într-un conglomerat de lumini translucide, lăsând impresia că în acel loc, între vis și realitate, se produceau tocmai diluările necesare. Cum se putea exista între asemenea racle difuze? Între aparențe?

Abia acum înțelegeam că fericirea nu înseamnă să fii conștient de faptul că și-n această lume ai un loc doar al tău. Înseamnă să știi că acasă, în propria ta casă, te așteaptă un om apropiat. Singurul om din viața ta fără de care n-ai să înțelegi că adevărata existență nu e chiar ceea ce visăm, ci, mai degrabă, e mult mai mult decât orice imaginar de care suntem capabili. Sunt ore, sunt zile, sunt anii ce îți confirmă neconținută prezență. În acest caz, sentimentul imanenței rezulta tocmai din convingerea că visul împlinit, rămas pentru totdeauna, era doar al meu. Reprezenta totalitatea gândurilor neîntinate, încropite în trecutul diferit de alte destine. Și din acel răspas, ca dintr-o torsiune de timpuri diferite, trebuia să vii tocmai tu. Din speranțele și dorințele mele. Din anii, din ziua, din secunda în care pe nisipul țărmlui scrisesem un nume uzual. Cu timpul, cuvântul fusese șters de pașii străini. Însă cine s-ar fi gândit că talazul fluviului aflat în reflux va întoarce acea amintire? Numele tău. Tu. Aici. Pentru tot restul drumului. Cu toții primim doar ceea ce în ce ne străduiam să credem.

Era un alt timp. Regăsit în tine, trecutul avea capacitatea de a absorbi recrudescența prezentului, anulând chiar și inconsecvența amintirilor. Pentru că în mintea mea, imaginea omului iubit, îndestulându-mi viața, trebuia să desemneze eternul prezumtiv. Tu nu puteai să exiști dincolo de închipuirile mele. Visat de alții, te abandonai tăcerilor văduvite chiar și de ecoul vocii mele. Nu-mi răspundeai. Nu reușeam să te eliberez de iluzia imanenței, de tine însuși. În acele momente chiar și aerul din interior devenea mult mai rece, stăpânit de adierile sărate, prelinse de dincolo de fluviul nostru, dincolo de care nu putea exista nimic, absolut nimic. În asemenea situații eram înclinată să caut secvențe definitorii, demne de a ne izola în

spații aparent intangibile, dar sincrone. Așezată la masa de lucru, îți scriam ca și cum aș scrie unui străin ce nici măcar n-ar trebui să existe. Scrisul avea o forță majoră: anula succesiunea evenimentelor impuse de efemerul istovitor. Nu așteptam niciun răspuns din partea ta. Bănuiam că înțelegi totul. Gândurile pot pătrunde dincolo de ceea ce ne e dat să vedem. Știai că aici, în imaginarul meu, gesturile tale anulau chiar și cele mai neînsemnate vibrații ale obiectelor dimprejur? Flăcările care mistuiau autovehiculul avariat căpătaseră nuanța cerului la apus. Între elementele planului apropiat și decorul de un roșu întunecat nu mai exista nicio limită clară. Pandantivul din mâna ta amintea o copie neizbutită a inimii uscate, stoarse. Stropii de sânge se închegaseră în colbul de rubin. Pe manșetele cămășii tale. Pe guler. Lucind, reflectau fisurile orizontului incendiat. Cu toate că nu eram acolo, în oglinda retrovizoare îmi vedeam chipul lipsit de orice expresie clară.

Am omis anumite secvențe. M-am întors într-un alt timp.

Dar ce m-a făcut să cred că pot opri denegarea ta? Insistând, plângând, căutând să înving cu șoaptele fără sens liniștea ta asurzitoare. Cine mă închipuiam? Cea care îți scria destinul? Dacă îți refuzam privirea, nu însemna că nu te iubeam. Plângeam și nu voiam să simți durerea mea. M-ai rugat să sting lumânarea, însă nu știai că în acele momente nu eram capabilă nici măcar să respir. Mâna mea nu mai simțea nimic. Aceeași mână, care, noapte de noapte, se odihnea deasupra inimii tale. Nu știai adevărul, dar tocmai eu eram cea care avea nevoie de acest gest obișnuit. Doar așa izbuteam să adorm. Abandonată ritmului constant, mă ademenea germenul altei vieți, fără de care existența mea era de neconceput. Cum aș fi putut să te ating? Între degetele palmei drepte închegase o crustă subțire, de ceară și lacrimi. Și totuși, în întunericul aproape vâscos, știam că simți durerea mea. Ai sărutat locul rănit. „Dar ce m-a făcut să cred că refuzul meu te-ar putea îndepărta de o lume întreagă?” te întrebai ca și cum nimic nu s-ar fi petrecut. „... doar faptul de a nu te pierde tocmai acum, când și lumânările au

devenit de prisos, în această casă. Când nu mai am nevoie de lumină, ca să știu că te uiți drept în ochii mei. Când ecoul inimii mele cunoaște doar o singură retragere: în tăcerea ta.” „N-aș îndrăzni să evaderez din viața ta, pentru că doar tu îmi oferi o libertate absolută”, și-am spus printre lacrimi.

Era un alt timp.

— Există și locuri în care am fost dați uitării, cum există și senzații că, în prezent, locuim într-un spațiu greșit. Nimic nu ne aparține pentru totdeauna. În totalitate.

Erai pretutindeni. Existai prin cuvinte și în cuvinte. Tot ce gândeam căpăta sens fiind spus sau confirmat de tine. În camere întunecate, în spații cu drumuri pierdute sub postavul ierbii negricioase mi se confirma absolut totul. Pe maluri cu pietre de un verde hipnotic. Pretutindeni. Un avânt dezolant mă distanța chiar și de mine însămi.

— Ar trebui să murim în locuri străine. Singuri și împăcați cu sfârșitul iminent. În viețile celor care ne-au iubit și ne-au dăruit o parte din prezentul lor ar trebui să lăsăm timpul necesar uitării. Să lăsăm impresia că amintirile lor sunt vii, rămân pentru totdeauna. Asemenea pozelor găsite de cei pentru care nu vom fi decât niște năzăriri lipsite de orice reper clar în necuprinsul acestui univers bizar.

Știam că mă ascultai. Nu te vedeam alături, dar te simțeam pretutindeni. Pentru că erai în mine. Tot acest timp. În definitiv, nu mă speria ceea ce nu cunoșteam. Tot ce era străin nu avea nicio importanță. Mă așteptam la orice metamorfoză. Aici și acum era posibil absolut orice. Văzduhul drapat cu luminozități înșelătoare umplea interiorul mărginit de pereții aflați într-o pendulare vădită; pereți fisurați, ce permiteau umbrelor înclinate, umbrelor difuze o libertate totală de mișcare. Și nici gândul nu se putea împotrivi respectivelor fluctuații. Aveai senzația că spectrele de o naturalețe copleșitoare, pe alungirile de forma aripilor, de undeva din ținuturile crepusculare, de dincolo de fluviu, aduceau răsrângerile nisipului încărcat de nestemate; aduceau luciul piliturilor microscopice, ce se aduna în sticla care lipsea ferestrei din fața mea. N-avea sens să mă opun haosului iscat. În vuietul ce începea să se

întețească deslușeam ecourile vocilor necunoscute. Era ca și cum în jurul casei s-ar fi adunat zeci de suflete aureolate de lumini aproape sticloase, ar fi strigat și ar fi implorat să le înapoiez apa necesară supraviețuirii. Erau acolo. Fixau pustietatea cu privirile lor încurcate, cu ochii care se încețoșau de lacrimi. Ascultând, mă cuprindea un sentiment indefinibil, un fel de milă amestecată cu apatie. Gândurile fuseseră expuse doar la un nivel general. Erau lipsite de elemente subiective, cum ar fi culoarea cămășii tale sau preferințele tale culinare, pe care le cunoșteam doar eu. Pentru mine asemenea cozerii nu erau altceva decât niște arme uzate de care se puteau folosi doar minți primitive. În ultima instanță, recunoscându-ne înfrângerea, nu ne rămâne altceva decât să ne recunoaștem durerile ce ne macină, crezând că în haosul pe care îl percepem doar noi, într-un târziu, omul de care avem nevoie va înțelege totul. Și atunci, ca din senin, auzind totul, oprit într-un timp și într-un loc potrivit, probabil că acel om ne va răspunde. Ne va insufla curajul necesar. Eu, în schimb, refuzam să cred în asemenea oportunități. Nu te așteptam și nu te căutam. Sesizând anumite subtilități, înțelegeam că destinul comun se naște din repetiția coincidențelor, din acumularea similitudinilor ce aveau menirea de a încropi o viață în doi, o singură viață destinată iubirii. Nu îndrăzneam să mă opun impulsurilor pe care oricum nu le puteam controla. Un asemenea act potrivit ar fi îndepărtat ceea ce urma să cuceresc. Te-ar fi îndepărtat. Crezi că nu știu? În fața ta nu se putea masca absolut nimic. Intenționând să-l cunoști, tu nu te apropii de om. Aveam impresia că îl priveai chiar din interiorul lui. Și, pe măsură ce te îndepărtați, îl lăsați să înțeleagă propriile greșeli. Vocea ta nu putea fi confundată cu vacarmul de care deveneam tot mai conștientă. Chiar și omul în uniforma albastră, brusc, mi-a amintit de tine.

— Simt că nu mă pot concentra asupra procedurii ce se cere a fi terminată tocmai aici, în casa dumneavoastră. Am impresia că aud mii de voci. De aceea, în următoarele minute, aș dori să-mi vorbiți despre soțul dumneavoastră. Vă asigur că nu-l suspectăm. Trupul găsit pe malul fluviului nu are nicio

legătură cu domnul Kovalt. Totuși, aș dori să aflu de ce la locul accidentului de anul trecut a fost găsit un sicriu ivit ca din senin? E ceva ce nu se leagă în tot acest calambur.

— Sicriu? am răbufnit consternată.

— Chiar și viața dumneavoastră depinde de aceste precizări.

— Viața mea e realitatea mea. E ceea ce simt și ce mă face fericită. E prezența și căldura omului care m-a învățat să ignor insurmontabila pustietate, indusă de năvala umbrelor străine. E soțul meu. E unicul suflet alături de care uneori mă simt timorată și, fără niciun motiv, simt frica. Celelalte aparențe sunt doar niște subminări incapabile de a induce sentimente sau gânduri tocmai prin faptul că nu prezintă niciun interes pentru viața mea; pentru viața noastră. Știi ce cred? Între doi oameni care se iubesc nu există doar acea râvnă aprigă de a fi mereu împreună, de a se abandona jocurilor intime ori de altă natură, ci, mai degrabă, cu timpul, din gândurile și din tăcerile lor, între ei crește ceva unic, ceva ce nu poate fi înțeles de nimeni din exterior. Așa că încetează cu asemenea ostentații fără sens. Sunt doar niște minciuni sfruntate. După felul în care ataci, domnule agent, deduc chiar și ceea ce intenționezi să începi. Dacă n-ai reușit să-l înfrunți pe Nick, să-l câștigi de partea ta, crezi că vei reuși să te apropii de mine? Generalizările tale au doar un sens depreciativ. Dorind să-mi spui cu totul altceva, nu te folosești de propria gândire, ci, pur și simplu, dai exemple împrumutate de la alții, însușite în timpul cursurilor pe care le frecventai, întrebându-te mereu când se va termina acea corvoadă. Omiți un factor important: arta interogării de care te folosești, din punctul tău de vedere, e doar o persiflare. Pentru mine, în schimb, înseamnă cu totul altceva. Constă în alegerea și combinarea cuvintelor într-o organizare contextuală astfel încât expresia rezultată să se acorde cu gândirea și sentimentele celui care știe ce vrea să exprime, să evidențieze, să găsească. E, de fapt, una dintre definițiile pe care le-am explicat săptămâna trecută audiențelor mele. Sigur că asta nu trebuia să-ți spun tocmai ție. Am vrut doar să-ți amintesc că nu stai de vorbă cu cel care îți spală sau îți repară mașina

de serviciu. E doar o atenționare și nimic mai mult.

Îmi dădeam seama că, vorbind cu Max, era ca și cum aș fi vorbit de una singură. Așa că hotărâsem să mă întorc la tine.

Scriindu-ți, imaginând că-mi răspunzi, învățam să ignor singurătatea. Mă convingeam că nu te cunosc, dar simțeam că ești unica mea necesitate. Poate că știai cine sunt. Știai că ar trebui să exist. Erai invenția mea, dar erai mult mai real decât tot ce mă durea. Îmi scriai de mireasma azaleei și nici nu știai că în aceste momente, în casa mea, acest iz lăsa urme ademenitoare în aerul sufocant. Aminteai de tăceri spulberate de ecoul respirației străine, dar nu știai: mi se părea că alături respira un om străin. Îmi ofereai atât de multă liniște, încât aveam senzația că nu se întâmpla nimic.

Uitam de mine însămi, dorind să nu fiu doar o povară pentru gândul și sufletul tău. Voiam să mă uiți chiar dacă, în prezența acestui om străin, aveam senzația că nu ne-am cunoscut niciodată. Chiar dacă te purtam în mine, doar în tăcere îmi permiteam să-mi imaginez că-mi amintesc tot ce putea fi, dacă tu ai fi încercat să mă convingi de faptul că oamenii asemenea mie nici măcar n-ar trebui să existe și pe acest pământ. Dacă eu, eliberându-mă de ideea ființării tale, întinzând mâna în gol, aș fi înțeles că în văzduhul întunecat a rămas căldura trupului tău.

Nu așteptam nimic din partea ta. Voiam doar să-ți împărtășesc această suferință. Așteptam să-mi răspunzi. Era chiar atât de greu să lași un semn real în acest spațiu, care părea a se anula din pricina așteptării intolerabile? Nici prezentul nu-l mai simțeam. Erau nopți când voiam nici să nu mai exiști, însă știam că, fără tine, nu exista nimic din tot ce-aș fi dorit. S-ar fi zis că încercam să mă recunosc pe mine însămi, căutând imaginea ta din trecut. Pe atunci, nutream o adevărată pasiune pentru lectură. Comparându-mă cu eroinele care foloseau un limbaj elevat și izbuteau să înfrunte situațiile problematice în care fuseseră atrase grație măiestriei autoricești, te imaginam ca pe un suflet singuratic, desprins tocmai din acele pagini. Eram fascinată de universuri posibile, știind că într-un asemenea univers, dincolo de

reveriile mele, trebuia să exiști tocmai tu. Cărțile aveau un dar straniu: suplineau absența oamenilor pe care aș fi vrut să-i cunosc. Și poate că acei oameni chiar existau. Populau subconștientul meu. Se apropiau de mine cu fiecare nou roman, cu fiecare însemnare caligrafiată chiar pe prima pagină: „De la un prieten enigmatic.” De la tine primeam tot ce nu exista, dar putea fi posibil, pentru că se putea închipui: universuri fictive, prezente în paginile cărților sosite prin poștă; o stratagemă necesară în vederea confirmării expeditorului misterios. De-aș fi știut că am să te-ntâlnesc, tot ce scriam nu aș fi ars, crezând că-mi satur imaginația, încercând să te inventez. Toate ideile le-aș fi cedat fluviului care ar fi dus chiar și o parte din fonemele vieții mele tocmai în realitatea ta. Și nici nu conta că acel fluviu curgea în sens invers. Chiar și din pauzele dintre cuvinte ai fi înțeles cât de greu respiram, dorindu-te alături. Tot ce închipuim, există. Asemenea omului apropiat pe care într-o după-amiază toridă îl întâlnim într-un oraș străin, iar spre seară ni se confirmă că acea persoană, cu care anterior am petrecut câteva ore, a fost dată dispărută. Se crede că a murit.

Credeam în tine. Urmând imboldul unui parcurs firesc, gândul meu ajungea în locurile în care nu am fost niciodată, dar care existau în trecutul tău. Erau spații posibile, absorbite de imaginarul meu, dizolvându-se, probabil, în nopțile cunoscute de prietenii din copilăria ta. Țărmurile Tisei ce se vărsa tocmai în fluviul meu se decupau de restul întinericului, erupând în mintea mea pe nechemate. Fuseseră poleite cu lumini aduse de apa râului dintr-o altă lume, îndepărtată, aflată în discordanță cu tot ce ne era dat să înțelegem. Și-ntr-o asemenea lume, acum, când timpul imprima senzații stăruitoare de durere și teamă, înțelegeam că apa, chiar și în sens metaforic, era tocmai embrionul văzduhului ce ne permitea să respirăm împreună.

Cu ochii injectați de mânie, bărbatul în uniformă n-a catadicsit să mă contrazică. Tăcea mălc. Și totuși, din acea muțenie emana ceva amenințător, ceva ce nu pricepeam chiar dacă mintea mea își continua orbecăirea în căutarea amănuntelor relevante; cum ar fi

acel sipet straniu, care se afla între două glastre de plastic pământiu, umplute cu nisip, cu petale și frunze; cu fire imoase de păr. Cufărul fusese acoperit cu o pânză subțire de borangic, un material aproape transparent. O urmă policromă, de forma frunzei de arțar, se decupa de restul umbrelor aproape sticloase, invadând interiorul din care nu se mai putea evada. Evitam orice prezumție înșelătoare, însă ceea ce urma să întreprindă Max Ervin întrecea chiar și imaginarul meu. Neputincioasă, priveam cu stupoare mișcările celui ce căuta să-mi demonstreze că rațiunea mea, doar o jivină oprimată, nu izbutea să sistematizeze ițele echivoce ale simplității acelei realități. Simțeam cum toată obscuritatea mea se țesea într-un văl de repulsii și detestări față de el, un elf travestit, abuzând de intimitatea tăinuită undeva în firidele de nepătruns ale minții mele, în locul înăditurilor din care răbufneau propriile amintiri. Trupul lui înalt și uscățiv se abandona unei plutiri ireale. Nu mergea, ci plana prin văzduhul încărcat cu izuri de lemn putred. Mă tulbura totul. Îl vedeam pretutindeni. Cu ochii închiși, mă întorceam la tine. Mă convingeam că îți vorbesc, că poți să mă auzi: „Încerc să cred că sunt aici, dar tu mereu te întorci în gândul meu. Spune-mi! Unde să plec ca să nu te găsec.” „Doar cei care iubesc sunt capabili de bunătate”, îmi răspundeai tu. Abandonată liniștii păcloase, nu-mi rămânea decât să te amintesc ca pe o prelungire luminoasă a propriei ființe. Acum, când începeam să pricep necuprinsul. Era bezna pe care mă lăsați s-o respir doar alături de tine; în noapte ce-n visul meu n-avea niciun final. Și-ntr-o astfel de lume, într-un vis ca-ntr-un timp capabil să reînnoade istorii uitate în urzeala prezentului haotic, cu dispreț, căutam să scap de silueta străinului, asemuită efigiei desprinse de învălmășeala gândurilor total necunoscute. Ignoram tot ce vedeam. Negam. Uluită din pricina contururilor ce deformau doar niște realități părelnice de care nu reușeam să mă eliberez, puneam la îndoială chiar și răsfrângerile oglinzii montate în peretele ce-și pierdea netezimea firească. Laolaltă cu zidul scorojit, se deforma chiar și acel dreptunghi reflectorizant. Era ca și cum, dorind să protejeze nuanțele de sepia, locatarii de

dinaintea mea ori dintr-un timp imemorabil, în locul foliilor de nailon s-ar fi folosit de cruste imense de apă stătută, coagulată într-o materie inexistentă. Frica îngemănată cu entuziasmul neînțeles îmi insuflau ideea unui spațiu anonim. Mă apostrofam pentru frivolitatea care, în ciuda opunerii, începea să mă stăpânească. Abia acum, când reușeam să mă distanțez de tot ce-mi aparținea, înțelegeam că în orice înfruntare, fie chiar și una ipotetică, adevărul se regăsește doar de partea neutră. Nu aparține oponentilor care întotdeauna apără doar o parte de adevăr, ci, mai degrabă, e congruența însumărilor rezultate din varietatea părerilor cu caracter general. De fapt, străinul din casa mea era tocmai rivalul închipuit în urma angoasei de a nu-mi îndepărta soțul. Poți să pierzi doar ceea ce atingi și poți fi rănit doar de cel care te poate atinge. Celelalte prezumții, conflagrații cu adversarii plăsmuiți ori prezenți în spații total străine și inaccesibile, se petrec doar în sinea ta. A insista în asemenea conflicte îndoielnice înseamnă a te îndrepta înspre teritorii în care cumpătul tău pierde orice luptă; înspre alienare. Cât timp omul pentru care există nu-ți oferă niciun motiv de suspiciune ori incertitudine, chiar și prezențele aparent echivoce reprezintă doar un bun motiv de cleveală în doi, care, în prezența unei rațiuni stabile, totuși duce spre milă față de opozantul rănit de propria neputință de înțelegere. Fericiți sunt doar cei care pricep că, mai presus de orice amăgire, viața noastră e doar realitatea noastră.

Trebuia să-mi revin. Mă imaginam tăbărând asupra omului în uniformă tocmai în momentele sale de neatentție, smucindu-i arma ce lucea deasupra șoldului drept în timp ce, împresurat de umbre placide, eliberând oftaturi pline de jubilație, el se apleca după un obiect presupus, pe care nu reușeam să-l văd tocmai din pricina poziției pe care o adoptase. Însă, în ciuda așteptărilor, ca un lăstar secerat de tăișul nevăzut al vântului înteițit, bărbatul căzu în genunchi. Oberlihtul din peretele de miazăzi acționa asemenea lentilei capabile de a inhala tot ce a mai rămas din lumina înserării, dispersând-o prin livingul asemuit acvariului umplut cu valuri de văzduh incandescent.

— Te afli în casa mea și mă simt obligată să te ajut, i-am spus cu o notă de regret în glas.

— Niciodată să nu întindeți mâna omului de la care intenționați să plecați pentru totdeauna. Acea atingere, acea vibrație ar putea bulversa ritmul inimii celui care nu va înceta să vă aștepte.

— Tu chiar nu ești în stare să înțelegi ce se petrece aici? am întrebat căutând să joc rolul celei care nu se împiedică și nu se lasă învinsă de aparențe. Și totuși, nici în ruptul capului nu voiam să las impresia imprudenței ce începea să mă domine. Mi se părea că scena anterioară nu era altceva decât un preambul nereușit pentru ceea ce așteptam să urmeze. Bănuiam.

— Credeam că nu voi fi obligat să discut în contradictoriu cu dumneavoastră. Nădărduiam că situația ivită va putea fi rezolvată într-un mod pașnic, că mă veți ajuta. Aveam nevoie doar de câteva informații elementare, referitoare la soțul dumneavoastră. Dar se pare că discuția noastră a luat o turnură greșită.

— Taci! am zberiat, privind obiectul din mâna lui. Era o cheie obișnuită de a cărei oval fusese legat un pandantiv de forma jumătății de inimă. Era cheia lui Nick.

— Vă avertizez că tot ceea ce urmează să vedeți nu poate fi explicat, e greu de înțeles și aproape imposibil de acceptat.

Ciudat era faptul că străinul se comporta destul de firesc. Probabil că nu făcea altceva decât să execute ordinele primite de la superiorii săi, poate chiar și de la cei care conduceau sistemul complex al rețelei Harmony. În orice caz, mi-am dat seama că urma un episod elaborat minuțios, gândit până la ultimul detaliu, învățat de dinainte. Oricât de mult nu m-aș fi străduit să ignor tot ce mi-a fost dat să văd, mă simțeam obligată să accept adevărul pe care trebuia să-l îndur cu stoicism și căruia, în ciuda eforturilor depuse, nu reușeam să mă împotrivesc. Dezamăgită de mine însămi, ca într-un film de prost gust, urmăream suprapunerea cadrelor derulate în conformitate cu un scenariu total illogic. Bărbatul deschidea sîpetul care, mai degrabă, era chiar un sicriu. Un strat subțire și transparent, ceva ca un fel de crustă aproape

lichidă acoperea trupul tău inert. Aveai ochii deschiși. Zâmbetul tău încremenit și batracian mă obliga să cred că ai reușit să învingi toate disensiunile de pe această lume, că erai aici dintotdeauna, însă, din pricina timpului tumultuos, ce trecea cu repeziciunea gândurilor tenebroase, nu reușeam să te observ, să te simt dincolo de tot ce se îndrepta înspre pieire.

— Credeam că sunt altcineva, zise cel pe care nu mai reușeam să-l văd. Caută-l, continua ecoul, caută-l pe cel care va dori să nu te piardă niciodată.

Nu mai știam ce fac. Îmi venea să strig, dar nu găseam forța necesară. Aș fi vrut să plâng, dar ar fi fost în zadar. În singurătate, durerea te-ar putea distruge. Recunoscându-mi înfrângerea, simțeam că am să cedez. M-am prăvălit peste tine. Aveai mâini calde.

— Respiră, șopteai plângând. Respiră! Te rog să respiri.

— Simțeam că-mi lipsea aerul tău, ți-am zâmbit îmbrățișându-te. Te sărutam continuând să inhalez ceea ce m-a readus la viață: văzduhul eliberat de plămâni tăi. Saliva ta avea un gust dulceag. Ori poate că era doar un amestec de lacrimi și sânge țâșnit de undeva din cea mai întunecată zonă a ființei mele. Doar în brațele tale mă simțeam prezentă, simțeam că durerea ta era indusă tocmai de rănille mele, că zbaterea trupului tău confirma prezența sufletului pe care îl recunoșteam grație căldurii întremătoare. Te iubeam pentru tot ce reușeai să înduri. Chiar și în locul meu. Te doream alături. Mereu. Mă temeai, pentru că nu știam. Mă vei ierta când vei afla adevărul? Mă vei ierta pentru ceea ce nu reușesc să-mi iert nici măcar mie însămi? Niciodată. Dacă vei reuși să înțelegi imposibilul, vei salva un om, un simplu om, care nu poate exista în absența mâinilor tale, în absența ochilor tăi, a vorbelor și tăcerilor fără de care nimic nu mai are sens. De vei încerca să mă ignori, află că în zadar te-ai străduit să mă readuci la această viață. Te voi păzi cât îmi va sta în putere. Voi face tot posibilul ca să nu te împovăreze prezența mea. Hainele tale, cărțile, maculatoarele și tot ce mă voi strădui să nu-ți lipsească nu vor schimba cu nimic aspectul și locul de dinainte.

Cămășile vor fi tot atât de albe ca la început; spălate, călcate și păstrate în dulapul din dormitorul tău. Totul va fi tocmai așa cum îți vei dori. Și nici nu știi cât de fericită voi fi știindu-te împăcat cu ideea ființării mele în preajma ta. Voi pleca, de îmi vei cere. Mă voi retrage în sinea mea așteptând chiar și o banală întrebare: „ – Elza, unde ai pus creionul albastru?” Însă mă tem, mă tem că adevărul meu te va distruge. Definitiv.

— Ascultă-mă! m-ai readus la realitate. Vreau să încetăm cu aceste jocuri de copii. Edith, boala mea îndoielnică, oameni care există și nu există; toate astea n-ar trebui să ne tulbure viața. De dragul fiicei noastre...

— ... fiica ta.

— Privind retrospectiv, de dragul fiicei noastre, ar trebui să te ajut pe tine, ca să reușesc să ne salvez pe noi. Pe toți trei. Îndeosebi acum, când am aflat de boala ta.

— E doar fiica ta.

Mă priveai cu uimire. Credeai că nu mi-am revenit, că aiuream ori nu eram pregătită să-ți recunosc adevărul.

— Încetează! ai răbufnit și îndată ți-ai cerut scuzele de rigoare. De asemenea izbucniri, ca de ultimele arme de apărare, te foloseai tot mai des. Probabil că aceste ieșiri incontroabile nu erau altceva decât consecințele accidentului.

— Nick, mă străduiam să-ți amintesc, ca să poți să mă crezi, trebuia să mă mint tot acest timp. Mă convingeam de ceea ce nu există și nu exista niciodată între noi doi. Eu am douăzeci și șapte de ani. Fiica ta are paisprezece ani. A ta și a lui Edith. Iar ceea ce se petrece cu tine, ce crezi că încercăm să-ți ascundem, nu e nicio născocire de-a noastră. Eu nu sunt soția ta. Sunt doar sora soției tale, un simplu om, care se va strădui să aibă grijă de tine și care te va iubi mereu.

Aș fi vrut să mai adaug ceva, dar sărutul tău m-a făcut să simt o destindere totală, o detașare de tot ce ne înconjura și iradia lumini orbitoare. Tu erai totul. Erăi aici. Chiar și pentru câteva ore, dar erăi aici; alături de mine. Uneori, o singură clipă valorează mai mult decât un an întreg, trăit din așteptări.

(Va urma.)

Teofil ȚURENKO

SURĂSUL FERMECĂTOR (Roman)

(Continuare din № 13)

Dispoziția de strămutare forțată nu s-a referit doar la boiernașul Frunză, care se trăgea dintr-o veche și nobilă viță de răzeși moldoveni, sosiți aici încă de pe timpul lui Alexandru cel Bun, faimosul domnitor al Modovei, care cu mila lui Dumnezeu, cu multă grijă și trudă a așternut pe hartă numeroase seliști, sate și moșii. Fiind cei mai înstăriți gospodari al locului din generație în generație, după dinastia de șapte generații a boierilor Țurin, dătători de nume al satului Țureni, neamul unit al Frunzenilor vârtos s-a așezat pe șesul roditor, abundent scăldat de lumina benefică a soarelui de la prima sa rază și până la apus, cuprins între noul drum al Cernăuților și pâraul Izvoarelor, de la izbucnirea lui limpede din inima țărâniei și până la căderea liniștită în nou-numitul Cordon, ceva mai sus de Vamă. Chiar la intersecția drumurilor, pe locul înalt de șase coți, boiernașul Frunză încă până la venirea austriecilor și-a ridicat o minunăție de casă mare și luminoasă, cu mai multe camere, acoperită cu șindrilă – rar lucru întâlnit la acea vreme. La ușa centrală de pe colț a casei duceau zece trepte din piatră cu balustrade din fier frumos lucrat la propria-i covălie, amplasată în spate, alătura de beciul adânc și răcoros și de grajdul încăpător pentru hergelia de cai, cele cinci vaci mulgătoare și o sută de oi. Spre această înfloritoare curte ieșea o altă ușă încăpătoare, destinată pentru treburile gospodărești zilnice. Anume acest impotent motiv – de bună gospodărire, trebuincioasă noilor autorități, precum și cunoștința de către capul și membrii familiei Frunză de carte și de limbi străine, atât de necesare austriecilor veniți – au fost decisivi pentru a nu o strămuta de pe locul strămoșesc, cum s-a procedat din cauze motivate din punct de vedere ale austriecilor cu toți alții locitori din îmbelșugata Seliște a Țureniului din stânga pâraului Cordon.

Noile locuri de trai cât mai departe de frontieră erau recomandate și unor noi veniți

slujbași ai administrației de la Vamă și din punctul de trecere ai frontierei. Cei mai înstăriți, cu posturi înalte și graduri mari locuiau în case și apartamente confortabile la Cernăuți, parcurgând înspre locul de muncă și după încheierea serviciului de fiecare dată câte unsprezece kilometri – noțiune de măsură a distanței chiar atunci nou introdusă de autoritățile austriece. Cei cu funcții mai puțin importante, cum erau și cantaragii, erau nevoiți să se mulțumească doar cu obținerea gratuită a unor parcele de pământ viran în vederea înjghebării cu timpul a caselor de locuit. Suprafața terenului obținut de-a lungul Prutului până la gura pâraului Ruginoasa era direct determinată pentru noii veniți de postul ocupat, iar pentru localnicii reasezați – în funcție de mărimea moșiei lăsate nu din propria voie în Săliște și statutul familiar: cei căsătoriți, îndeosebi cu mai mulți copii, obțineu un lot mai mare, iar cei necăsătoriți – doar câte o treime de falcă.

Primilor doi din trei holtei și colegi de serviciu în aceeași instituție vamală, lui I. Gazho și C. Cervinschii, li s-a repartizat două terenuri învecinate, amplasate de-a lungul unei bahne mlăștinoase, ce începea din izvorul puternic cu apă limpede și rece de la intersecția a două drumuri spontan croite de urmele numeroaselor mișcări de căruțe ale noilor proprietari ai locului, și cobora alene înspre valea Prutului.

Pentru noii veniți, atât accesul ușor la apa dătătoare de viață de la suprafață, cât și răscrucea celor două drumuri proaspăt așternute pe locuri virane au fost decisive pentru a transforma topceanul triumfiar de la intersecție, zis tolocuță, întrun centru impovizat al viitorului Ocop – colț de rai al vechiului Țureni, sat cuprins între frânghiile sclipitaoare ale cursurilor Cordonului la răsărit, a Ruginoasei la apus de soare și abundent scăldat de bătrânul Prut din partea de miază-noapte.

Primii consăteni se opreau aici, pe tolocuță, fie pentru scurte popasuri în zilele înfierbântate de sudoarea muncii, pentru a gusta din apa limpede și rece a izvorului sau de a-și adăpa caii înspumați de trasul căruțelor, fie pentru ca să lanseze celor cointeresați vreo știre-fulger sau să preia cu folos pentru sine-însuși o altă noutate folositoare. Căruțele, cu roți mari, bine încinse de mâinile dibace ale maistrului, încărcate la plecare spre destinație sau purtând doar un plug, o grapă la întoarcere spre casă, erau cu grijă aliniat puțin mai jos de izvor, unde caii cu hrumet mușcau din covorul moale și verde de iarba abundent adăpată de vlaga din primprejurul izvorului de la răscruce.

Pentru cei vârstnici, gospodari și cu familii, cele mai multe știri, aduse pe tolocuță, erau despre vânzări-cumpărări de materiale de construcție, cai, animale domestice, terenuri, semințe sau despre întocmiri de prețuri pentru zilele săptămânale de târg ce se perindeau pe rând la Cernăuți, Sadagura sau Boianul de peste Prut. Ei bine, se mai lăudau cu ceva lucruri, mai bârfeau pe cineva, mai glumeau, cunoscându-se tot mai îndeaproape unii pe alții ca noi veniți și răvășiți de soartă pe colinele acestui frumos meleag.

Pentru flăcăii locului – zvelți, înalți și frumoși, cu părul lung, prelins spre spate, după cum purtau toți în acele timpuri, îmbrăcați în cămăși albe și lungi până puțin mai sus de genunchi, cusute din pânză trainică de casă, făcută din fuior de calitate de cânepă gelită vara la Prut, încinși cu brăe țesute cu drag de mamele lor în cruciulițe de un vișiniu și negru, având stremțele vărsate pe ambele șolduri pline de muști tari, sau cu niște curele late de o palmă din piele groasă, incrustate sau capsate cu câte trei rânduri de bumbi rotunzi și strălucitori din metal auriu sau argintiu, șlefuiți de lână sumanului chinuit de munca zilnică, mintean sau de cojocul de sărbătoare – mai importante erau serile. Atunci, când între ei puteau pe îndelete să vorbească despre toate ale lor, permise și nepermise, să mai facă câte vreo năzdrăvănie, fără ca să știe de ele, sigur, până la o vreme, părinții. Totuși, pentru falnicii tineri ai acestei noi jumătăți de sat, întemeiată doar într-o primăvară din porunca noilor autorități

austriece, cea mai frecventă era problema lipsei de fete bune de măritat și de înființat noi familii pe melegul până atunci neatins de mâna gospodarului. Cele mai dolidurele, mai hărnicuțe și frumoșele au ajuns pe noile locuri de trai deja consfințite de cununa căsniciei, obținând de la ambele perechi de părinți grijulii și mult prevăzători nu numai lada plină de zestre, ci și cele mai bune grunturi pentru a-și înjgheba cu soțul tânăr, drag, harnic și frumos o casă nouă și trainică, după cum nu se mai văzuse până atunci.

Și, totuși, pentru acele fetișcane istețe, care cu mare ascultare de părinși și frică de Dumnezeu își urmau părinții dragi pe noul meleag, izvorul de la răscrucea drumurilor era cel mai potrivit loc de întâlniri. Mai întâi, de a se vedea între ele și de a mai schimba o vorbă-două, căci multe mai erau de spus în acea primăvară plină pentru toți de mari speranțe. Cu toate, că puteau să vină la izvor doar ziua, fiindcă, Doamne ferește, să fi rătăcit vreo una din ele mai spre înserate. Fie că doar după apă, cu două găleți din lemn ușor și subțire, strâns încinse cu cercuri de fier și agățate la întoarcere de o coromâslă ondulată ca o mustață stufoasă a unui frumos bărbat. Purtată pe umerii onduloși de sub cămașa albă, bogat brodată pe la piept, mâineci și la poale cu răzică de mătasă, găurele sau «puișori» de un roșu aprins și «floricel» de un verde deschis, cu dibăcie încercuți de un albastru de culoare cerului de vară care de departe se vedeau de sub cătrința aleasă, prinsă la talia subțire a fetișcanei cu o frumoasă frângie țesută din lână, spre care prin mijlocul sânilor rotunzi prelingea un șirag lung de mărgelă de un roșu-vișiniu sau o zgardă din biser, acea coromâslă finaliza în viziunea chiar și al grabnicului și obositului trecător o desăvârșită siluetă mișcătoare ce tainic ademenea a binețe, frumusețe, fericire și bunăstare. Iar în fantezia unui voinic... Sau în pâlăvregile și planurile pline de taine ale mândrilor flăcăi, adunați tot mai adesea lângă izvor în serile din ce în ce mai calde și îmbietos parfumate de aroma de neântrecut al floarei de salcâm...

Așa deci, provocată și pregătită de însuși viața de zi cu zi, într-o duminică după amiază frunțașii noi veniți au aprobat

hotărârea de a săpa o fântână mare la marginea de drum spre accesul tuturor, iar la intersecție de a ridica o cruce din lemn tare de salcâm bine uscat în semn de recunoștință bunului Dumnezeu pentru bunăvoința de ai primi pe robii săi pe aceste noi meleaguri, neatins până atunci de mâna omului trudit. Zis și făcut.

La prima clacă din prima sâmbătă cu mult soare de după Sfintele Paște din anul 1776 s-au adunat toți cei noi veniți de la mic la mare. Cine cu instrumente, cine cu căruțele sau cu carele grele trase de boi grași și puternici, gata de a fi puse la treabă, dar cine doar cu propriile brațe de muncă, însă cu inima deschisă și cu cele mai bune intenții.

Totul a început, după cum credincioșilor prezenți la declanșarea binefecătoarei lucrări le era bine cunoscut din Sfânta Scriptură, și anume ca «...întru totul faceți-l cunoscute lui Dumnezeu cererile voastre și rugă cu mulțumire», cu Rugăciunea spusă cu glas tare în comun:

Tatăl nostru
Care ești în ceruri
Sfințească-se numele Tău
Vie împărăția Ta
Facă-se voia Ta
Precum în cer așa și pre Pământ
Pâinea noastră cea de toate zilele
Dă-ne-o nouă astăzi
Și ne iartă nouă greșalile noastre
Precum și noi iertăm greșiților noștri
Și nu ne duce pre noi în ispită
Ci ne izbăvește de cel rău
Că a Ta este împărăția
Slava și puterea
În numele Tatălui
Al Fiului
Al Sfântului Duh
Amin.

Căci bine știau ctitorii noii fântâni din cazaniile părintelui satului care adesea le amintea despre cale spuse în Vechiul Testament: «Crede în El, iar El te va ajuta», întărite prin cele din în Noul Testament: «Mult poate Rugăciunea dreptului cea lucrătoare».

Câteva clipe mai târziu, unii cu spor deja săpau noua fântâna de la răscrucea

drumurilor, scoțând cu lopețile mari pământul mlăștinos și revărsându-l în câteva putine largi, prinse pe patăștile cu roți din lemn bine încercuit. Cu ele nămolul desfundat, amestecat cu multă humă, se transporta pe o buza de la marginea tolocuței, desăvârșindu-i configurația de triunghi și protejând-o cu un dig consolidat, înalt de un cot și jumătate, ridicat împotriva unor eventuale revărsări de apă de după vreo ploaie torențială de vară sau de o grabnică dezăpezire de primăvară a costișei semicerculare de vis-a-vis.

Alții, cei având căruțe trainice și cai buni sau caruri cu boi puternici, transportau piatra special adunată de harnicii consăteni, inclusiv și de băiețarii mai răsăriți, în albia Prutului. Din ea s-au zidit pereți trainici ai izvorului dătător de viață, în sfârșit descătușat de greutatea pământului umed cei apăsa pieptul timp de milenii.

Fântâna s-a primit largă, de aproape patru coți, și adâncă de zece, pentru ca apa scoasă din ea să fie pe îndestulate atât pentru oamenii locului și trecătorii însetați, cât și pentru adăpatul mulțimii de dobitoace.

La temelia pereților din piatră, după obiceiul din moși-strămoși, s-a așezat o cruce nouă, coplită din lemn de stejar gros.

Cel mai ager și isteț, lubitor de Dumnezeu, a spus Rugăciunea către Maica Domnului pentru ajutoare:

O, Preabună Apărătoare a neamului creștinesc,
Maica Lui Hristos, Dumnezeul nostru,
revarsă asupra noastră milele și darurile Lui,
ca să nu ne înfricoșăm de vrăjmașii văzuți și nevăzuți, că celor ce nădăjduiesc la
Tine le-ai zis:
Eu sunt cu voi și nimeni împotriva voastră!
Păzește de eresuri și dezbinări adevărata și
Sfânta Biserică Dreptmărgătoare!
Pune început de pocăință poporului nostru, ca
să trăim în binecuvîință și curățenie.
Păzește-ne de ispitirile de antihrist, de
cutremur, de foc, de foame, de molime și de
orice rău care vrea să ne cuprindă!
Preacurată, spre Tine nădăjduim, roagă-Te
pentru noi Bunului Dumnezeu, să nu ne
lipsească pe noi de apărare și să ne
învrednicească a fi părtași Împărăției Sale.

Atotputernicului Dumnezeu I
se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea,
Tatălui Și Fiului Și Sfântului Duh, în vecii vecilor
Amin.

După ce s-a ridicat zidul rotund, în interiorul căruia se acumula tot mai multă apă, doi meșteri care se pricepeau cel mai bine în de-ale lemnului, imediat au înjghebat o țâmbrenie din scânduri de brad, pentru ca, Doamne ferește, să nu fi căzut în noua fântână, atât de mult așteptată, pe nevrute vreun neatent copil sau vreun animal împins de sete.

La intersecția drumurilor de dincolo de fântână se lucra intens și la ridicarea crucii de salcâm, înaltă de șase coți, bogat înfrumusețată pe la colțuri cu triunghiuri incrustate. Mulți știau să o facă – nu exista mormânt ale celor trecuți în veșnicie din sat fără să aibă la căpătâi o astfel de cruce, deoarece lipsă de salcâm nu se ducea în acele locuri și pe acele timpuri. Locul ales la colț era bine chibzuit pentru a nu deranja circulația de căruțe, oameni și dobitoace, devenită tot mai intensă atât pe drumul central care asigura legătura de la un capăt până la altul al satului Țureni și mai departe tocmai până la Cernăuți, cât și pe cel ce cobora spre valea Prutului.

Înainte de a fi bine fixată în locul pregătit pentru sute de ani, până la năvala de mai târziu ale vandalilor necredincioși pe acele meleaguri, protejate de Dumnezeu, s-au spus următoarele din Sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci:

«Mântuiește, Doamne, poporul Tău, și
binecuvintează moștenirea Ta.
Biruință binecredincioșilor creștini asupra
celor potrivnici dăruiește
Și cu Crucea Ta păzește pe poporul Tău».

La marea clacă nu au lipsit nici gospodinele, care harnice și istețe cum erau din moși și străbunice, neântârziat, convenind rapid între ele, au organizat mai spre seară pe iarba proaspăt răsărită o masă de toată lauda. Pe lăicerele și spătarele lungi și colorate, țesute din fire toarse din cânepă, viu colorate, unele în dungulițe alb-negru, altele de toate culorile curcubeului, scoase din lăzile mari din

lemn de stejar sau tei, încătușate cu colțari și benzi din metal, imediat s-a așternut pâine proaspăt coaptă și plăcut mirositoare de casă, cu slănină, cârnați și ouă roșii, nu demult asfințite de Paște și păstrate la rece, dar nici fără verdeța proaspătă de pe straturile de primăvară. S-a mai pus și ceva apă, cum ziceau unii, «asfințită» nu de popa.

Cât au servit cele blagoslovite de Dumnezeu, din vorbă în vorbă, au ajuns la concluzia că locul de lângă fântână ar fi bun nu numai de a schimba câteva vorbe sau de a veni cu sau după vreo noutate, ci și pentru a instala în fiecare an de Paște un scrânciop pentru copii, de a organiza vechea huină pentru băiețandri, iar pentru flăcăii și fetele Ocopului să fie și loc de joc cu muzică și veselie. Apropiata costisă în fomă de semicerc, ca un amfiteatru din Grecia Antică, de dincolo de fântână parcă era menită de bunul Dumnezeu să servească gospodinelor loc de taifas, dar și de bârfeli, părinților veșnic îngrijorați de soarta fetișcanelor bune de măritat loc de vegheat, iar pentru bătrânii încărunțiți de înțelepciunea anilor - și loc de întocmeli.

O plăcută surpriza pentru toți venise spre sfârșitul acelei frumoase zile din partea lui Carol-polonezul care a obținut prin acte legale primul teren de lângă tolocuță, despre ce știa deja toată lumea. Dinainte auzind despre claca organizată de viitorii consăteni și vecini pe care încă nu îi cunoștea bine și nu le înțelegea întru totul limba vorbită, el a venit în grabă după serviciu de la cântarul mare de la Vamă cu o calească nouă, ușor legănată de arcurile încovoiate fixate pe osiile roților mari, trasă de doi cai roibi de rasă austriacă, voinici, cu copite bine potcovite, aproape de două ori mai mari decât ale celor ale cailor localnicilor, frumos îngrijiți, în hamuri din piele groasă bătute cu butonele strălucitoare din metal, cu clopoței aurii la coamă și năfuri roșii după urechi, aducând trei pomi, mai înalți decât Carol însuși, ușor înfrunziți, dar încă buni de sădit. Un cireș, cu acordul sătenilor l-a implantat lângă crucea de salcâm. Le-a zis celor prezenți că va fi nespus de bucuros, dacă vor ajunge toți să stea la umbra cireșului și să guste din rodul dulce al lui. Nucul adus tot de el l-a sădit chiar în colțul de sus, iar mărul – în

cel din vale a parcelei de teren obținut, încă neîngrădit la acea vreme, locuri determinat cu o minuțozitate și exactitate austriacă, invitând participanții la toate lucrările ce se derulau din zor să guste din viitorul plod. Le-a mai explicat, cum putea, că nucul e de un soi nobil, adus tocmai din Austria, și va rodi nuci mari și cu pojghiță subțire care nu se întâlneau până atunci în zonă, iar mărul l-a numit «domnesc», deoarece era de un soi necunoscut de localnici – rodul avea să-i bucure cu mere zămoase și mari ca sânii unei fecioare.

Terenul lui Carol era cu o revărsare ușoară înspre vale pe o lungime de o sută de pași și o lățime de cincizeci. Dar cu ieșirea spre drumul central, ceea ce prezenta un interes aparte, mai ales din perspectiva construirii unei case.

Unica problemă consta în faptul că porțiunea din colțul drept de la miază-zi al terenului reprezenta un creștet de deal de trei ori mai înalt decât Carol, acoperit cu salcâmi groși cât o găleată și rămas neatins de alunecarea lentă, permanentă și nevăzută a celeilalte porțiuni, dar încă nefixată și neconștientizată ca pericol de noii veniți.

– Nici o grijă, – i-a zis Carol colegului său de breaslă Ianoș într-o germană cu vădit accent polonez – o să-mi sap în miezul dealului un beci, o să-i zidesc pereții din piatră

și o să am unde păstra toate cele necesare la răcoare, că numai va pătrunde zăpușeala căldurii de vară până în adâncul muchiei din hlină galbenă și bine presată.

– Ai dreptate vecine, – i-a răspuns în aceeași limbă, dar cu vădit accent unguresc, cam îngândurat I. Gazho. – Eu n-am noroc de așa ceva, că lotul meu, măcar că e la fel de mare ca al tău, dar, vezi singur, e situat cu totul în vale, unde de sapi un beci îți vine brusc apa din pereții lui de nu o mai scoți nici cu pompierii de la Vamă.

Iată că mare invidios mai e acest ungur, – s-a gândit în sine polonezul, fără să mai adauge ceva.

Atunci încă nu avea de unde să cunoască cu cine va avea de a face până la sfârșitul propriilor zile primul polonez venit pe aceste necunoscute meleaguri...

Întrădevăr, Ianoș Gazho a obținut de la autoritățile austriece un lot cu o lungime de două sute, dar cu o lățime doar de douzeci și cinci de pași, în plus și cu ieșire numai spre bahna amintită, ceia ce îi acorda terenului un aspect mai puțin artăgător. Nu avea ieșire directă la drumul mare. Era cam departe de fântâna nou săpată. Cam tixit între parcela lui Carol-polonezul și cea a vecinului din cealaltă parte – Mihailo-ucrainenul, așezat aici mai de vreme.

VECINUL

PARTEA A DOUA

Myhailo Ocopeanu, vecinul din vale a lui Ianoș Gazho, s-a născut cu mare noroc pe această frumoasă lume, creată și blagoslovită de Atotputernicul Dumnezeu. Mai întâi de toate, pentru că a deschis ochii în ziua Arhangelului Mihail – Îngerul dreptății și adevărului – zi de mare sărbătoare, extraordinar de importantă pentru toți locuitorii din Țurenii, și nu numai, deoarece încă din timpurile descălécării din bravii și harnicii răzeși moldoveni a fost statornicită ca zi de hram a Bisericii din sat.

Înaintașii lui Myhailo proveneau dintr-o veche viță de slujbași la curtea din orașul vest-ucrainen Galyci de pe Nistru a vestitului cneaz Daniilo – ilustru om de stat și neânfricat luptător pentru prosperitatea și independența politică, economică, culturală și, mai ales, religioasă a Cnezatului Galyțian, care după ocuparea Rusiei Kievene de către mongolotătari și căderea Kievului în tragicul an de la naștera lui Hristos 1240 a rămas unicul forpost de speranță spre o viață liberă și de apărare

ale nevinovaților localnici mult iubitori de Dumnezeu.

Cneazul Galyțian Daniilo, fiind cel mai puternic și influent, după cel al Kievului Myhail Vsevolodovici, dispunea de o curte foarte bine organizată. La locul cel mai de cinste erau persoanele însărcinate cu nobila, dar și responsabilă misiune de pază de corp a Cneazului Daniilo Galyțkii, precum și asigurarea onorurilor. Aceasta se întâmpla mai ales în timpul adesei primiri pompoase ai oneștilor oaspeți, fie rude, nobili vecini sau soli polonezi, moldoveni, unguri, slovaci, cehi, nemți, precum și a ordinii și securității interne, a protecției în ansamblu a Palatului, îndeosebi, ale sălilor și dormitoarelor Cneazului și a numeroasei lui familii. Purtătorii acestei nobile ocupații erau oamenii de cea mai mare încredere dintre tot personalul de serviciu al Cneazului. Căci și în Biblie este scris despre această veche împărătească profesie, cei de la corpul de pază în toate timpurile având acces direct la mai marii lor, inclusiv și la spațiul intim ale familiilor lor, ceea ce impunea și o deplină fidelitate, infinită acuratețe și o enormă responsabilitate.

Ca și cei din corpul pazei de corp și de protecție din palatele domnești de la Kiev, aceștea erau numiți rânduici, adică oameni ai rânduiei interne. De aici provine și numele de familie Rânduic sau puțin transformată în Rendiuc de mai târziu.

De la curtea ilustrului cneaz Daniilo provin și mulți cei ce poartă numele de familii Grymiuc, de la vechea profesie de grymi – purtători de zângănitari din arme, sau, mai ales, Daniliuc, descendenți ai Cneazului Daniilo Galyțkii. Tot de acolol provin și cei care au ajuns pe meleagurile pitorești ale Țurenului, purtând nume de familii, reflectând fosta ocupație – ca Melnic, Tcaci, Cușniriuc, Bondariuc, Covali etc.

Zece, cei mai puternici și bine pregătiți de luptă rânduici din garda de onoare, pază și protecție a Cneazului, au fost mâna dreaptă a

lui Dmitrie – trimisul cu împuterniciri speciale a lui Daniilo Galyțkii la Kiev în septembrie 1240 – pentru a fi de ajutor, împreună cu o mie de voinici-luptători galyțieni, la apărarea eroică a capitalei de invazia mongolo-tătarilor și, implicit, a credinței în Dumnezeu. Spunea, dar, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan: «În numele Său au plecat ei la drum».

Căpitanul celor zece era Ioniță – cel mai de nădejde, puternic, oricând pregătit de luptă, ager și viteaz rânduic. Era nu numai fizic bine alcătuit de Bunul Dumnezeu și de părinți, ci și un mare pedant – până la infinit îi plecea lucrul bine făcut, ca la neamțu. Îi plăcea zângăitul de arme bine întreținute și hainele din piele dubită, peste care îmbrăca zalele cu dibăcie împletite din fir tare de oțel călit, scutul, făcut la propria-i comandă de un armaș iscusit tocmai din Bohemia, care-i proteja corpul înalt și vânos, paloșul lung cu mâner din fildeș și cu două tășuri ce strălucea la soare când era scos din teacă de tarele său braț.

Sosiți la Kiev, înainte ca mongolo-tătarii să ajungă pe malul stâng al bătrânului Nipru și de încercuirea capitalei de către năvălitori, rânduicii galyțieni au prins ceva timp ca să se împrietenească cu cei kieveni, cunoscându-le în de mai aproape și însușind noi secrete și tradiții mai vechi ale nobilii lor meserii. Le-a fost interesant și de folos să afle despre modul în care asigurau paza marelui Cneaz Kievean încă de pe timpul Creștinătorului Rusiei Kieveane Vladimir Cel Mare, când la Kiev, cu vreo două sute și cincizeci de ani buni mai devreme, au fost așezate bazele și au început tradițiile profesiei de rânduici, nelipsite la toate palatele domnești și boierești din toate timpurile. Rânduicii galyțieni au rămas, în special, impesonai de numărul mare ale colegilor lor kieveni care dispuneau de o putere și influență vizibilă la Palatul marelui Cneaz Kievean. Palatul larg și luminos, construit în formă rotundă, bine așezat pe muchia celui

mai înalt deal din partea dreaptă a Niprului, zis a lui Kyi, legendarul întemeetor al Kievului, fratele mai mare a lui Horive și Șcek și a frumoasei lor surori Lebydi, și întărit cu ziduri înalte și groase din piatră și lemn de stejar. Nu mai puțină era puterea și influența lor și în afara Kievului, inclusiv în localitățile îndepărtate ale Cnezatului, unde rânduicii erau adesea trimiși ca putrători de cuvânt ai marelui Cneaz Kievean, revenind de fiecare dată și ca aducători de vești din colțurile cele mai îndepărtate ale întinsei și înfloritoarei țări creștine, binecuvântată de milostivul Dumnezeu și trainic așezate până departe de ambele maluri ale Borisfenului de altă dată.

Privind de pe înălțimile splendidului Palat al marelui Cneaz Kievean spre zările din dinspre răsăritul Soarelui sau urmărind cu văzul ochiului cursul șerpuit al bătrânului și puternicului fluviu dinspre miază-noapte, de unde la timpul lor au venit riuricii-scandnavi, rendiucii-galyțieni savurau frumusețea netrecătoare a văii înverzite a Niprului, larga perspectivă și deschiderea până la limita orizontului, încă ușor ondulat de căldura zilelor fierbinți de sfârșit de vară, totul divulgând prosperitate, măreție și dorință de o viață liniștită și pașnică. Pe oglinda apei se perindeau fără grabă corăbiile mari cu catarge ale negustorilor, inclusiv și ale celor din depătrae străinătăți, luntrele mai mici cu vâsle ale pescarilor, iar la gura de revărsare liniștită a râului Pocaina în largul Niprului se vedeau ancorate alte douăsprezece corăbii de cursă lungă, menite pentru vizitele și raidurile militatre ale marelui Cneaz Kievean în jos pe fluviu până la Mare și chiar la Bizanț, de unde la 988 pe vecie a fost bineprimită lumina binefăcătoare a creștinismului ortodox.

Dar nu au durat mult toate acestea minunății date de bunul Dumnezeu.

Odată cu vântul rece și ploile din norii grei de culoarea plumbului, cu repeziciune aduși la început de septembrie ai anului 1240 din direcția de nord-est, pe malul opus de

splendidul Kiev, cu numeroasele lui cupole aurite ale bisericilor doar nu demult construite, au dat buzna sutele de mii de invadatori asiatici. Erau atât de numeroși, încât masivul nisipos-auriu din stânga Niprului s-a transformat peste noapte într-o pată neagră, dar foarte extinsă, de oșteni asiatici înarmați până în dinți, mărunți la trup, dar iuți la mișcare, amestecați cu mulțime de cai și caruri trase de boi, unele acoperite cu corturi din lână de cămilă, plin încărcate de sulite lungi cu ascuțiș de fier, săbii scurte și arcuite în teacă de metal, prinse de cureli capsate cu plăcuțe din bronz în formă de romb incrustat și gata de a fi agățate la brâul năvalnicului necruțător, arcuri deja încordate de teteveaua tare, împletită din fir de in și curelușe subțiri din piele de oaie, săgeți drepte ca lumânarea făcute din alun sau trestie subțire, adusă tocmai din Asia, unele mai vechi, cu grijă culese de către tătaro-mongoli și de pe câmpurile de lupte după fiecare bătălie până atunci victorioase pentru ei, dar toate având vârful ascuțit de fier și cu câte trei perechi de pene implantate în coadă pentru o mai bună aplanare în văzduh, hamuri din piele groasă de taur, câlț și pâclă de cânepă și in pentru a fi legate de vârful săgeților care, aprinse și lansate fiind la comandă, trebuiau vârtos să se înfigă în fortificațiile, bisericile și casele din lemn ale splendidului Kiev pentru al incendia, putine cu smoală topită, toate destinate doar pentru distrugere și urgie.

Din cealaltă parte a Niprului, de pe meterezele și bastioanele de supraveghere ale zidurilor bine întărite ale măreței capitale a vechii Rusii Kieveane se mai învedeau câteva zeci de aruncătoare la mare distanță de bolovani, găleți cu smoală fierbinte, câlți și paclă aprinse, învelite pe pietre mai mici și menite pentru incendierea zidurilor din lemn uscat ale edificiilor bătrânului Kiev. Tot de acolo se mai întrezăreau și câteva bârne, lungi de zece coți, ascuțite la capătul îmbrăcat în oțel calit, înferecate în lanțuri grele, prinse de

un carcas portabil înalt din lemn. Puțini știau că destinația celor bârne, simbolic numite și «berbeci», era de a sparge porțile închise și distruge zidurile de apărare ale Kievului.

Întro disdediminează senină și încă caldă de început de septembrie, când cei o mie de galyțieni împreună și cu cei zece rândiuci, precum și cu toți apărătorii kieveni erau deja pe zidurile fortificate ale mărețului oraș, s-a observat cum sute de mii de năvălitori asiatici au intrat în apa Niprului, urcați pe nenumărate plute legate în grabă din trunchiurile copacilor care din abundență creșteau pe malul stâng al fluviului, încărcate de muniții, trăgând după ele caii mărunți înnotând, deja obișnuiți cu forțarea a mai multor ape curgătoare ce lea s-a stat în cale, începând din largul stepelor mongole și până în inima Rusiei Kievene. Apa Niprului s-a făcut neagră de trupele năvălitorilor, corpurile cailor, precum și din cauza plutelor supraîncătcate care destul de repede au debarcat la poalele zidurilor Kievului, înconjurând în scurt timp orasul și amenințând brutal cu forța. Dar porțile înferecate erau închise și bine păzite, iar toți cei de pe zidurile de apărare erau deja pregătiți să tragă în năvălitori din arcurile lor puternice, să arunce pietrele pregătite dinainte și să le toarne peste ei smoala aprinsă și apa clocotită. Năvălitorii, știind despre toate acestea, au sollicitat predarea de bună voie a kievenilor și apărătorilor lui din Galyci. Se grăbeau să-i omoare și să jefuiască podoabele capitalei, după cum erau deja obișnuiți să procedeze cu alte orașe ce le-au stat în lunga cale de cotropitori nemiloși, neavând de unde să cunoască faptul că toate cele mai prețioase lucruri din timp au fost cu grijă ascunse în nișele din zidurile din piatră tare și groase de peste doi coți ale Sfintei Biserici Deseatyna de lângă Palatul Domnesc, care continua cu creștinească smirenire să strălucească cu cupolele sale aurite peste mulțimea de

musulmani necruțători și flămânzi de jertfe și pradă.

Însă, bineînțeles, fiind refuzați, cruzii năvălitori au purces la încercuirea capitalei cu intenția de a supune locuitorii și apărătorii ei la o îndelungată foamete și groaznice chinuri. Și doar trădarea unora care, contra obținerii dela cotropitori a unor sume de bani grași, a adus la deschiderea prin surprindere a Porții de la est a orașului, acordând astfel mongolilor posibilitatea de a intra, incendia, omorî și desrtuge tot ce le cădea în cale. Pacla însmolită și aprinsă, abundent aruncată în toate părțile, încolțind păreții din lemn uscat ale tuturor caselor din interiorul orașului și a zidurilor de prinprejur, au adus la un incendiu neimaginat de distrugător. Doar Sfânta Biserică Deseatyna, înălțată de către Cneazul Vladimir cel Mare cu peste două sute de ani înainte, a rezistat devastatorului incendiu. Anume în incinta ei din timp s-au adunat toți locuitorii neputincioși ai Kievului – copii, vârstnici și femei, rugându-se fără întrerupere Atotputernicului Dumnezeu, timp în care vitejii apărători încercau din răspuțeri să o apere cu infnită credință și deplin devotament. Dar puterile celor câteva sute de apărători erau inegalabile cu forțele a zecilor de mii inamici, până la urmă zidurile Bisericii cedînd loviturilor «berbecilor» înfiercați, iar acoperișul nerezistând bătăii continue ale aruncătoarelor de pietre grele, smoală și paclă în flăcări. Încet încet, unul după altul își pierdeau viața eroicii apărători ai Kievului, inclusiv și aproape toți galyțienii... Să le fie sulețele iertate și bine primite la Marea Judecată de apoi...

...Doar trei dinre cei zece rândiuci a lui Daniilo Galyțkii au avut noroc de puterea ocrotitoare al mult milostivului Dumnezeu, printre ei figurând și căpitanul Ioniță. Împreună cu echipa sa, el a apărat ușa centrală a Sfintei Biserici Deseatyna până când puternicul incendiu din spate l-a impus să sară

de bină voie de la înălțimea zidurilor deja sparte pe trupurile amestecate ale năvălitorilor și apărătorilor mărețului Kiev. A avut noroc. În marea învălmășală și aprigă luptă corp la corp a fost brutal îmbrâncenat din spate, căzând cu fața la pământ, fiind imediat acoperit două corpuri grele, concomitent curmate de viață. A stat neclintit până în târzie noapte, când luptele au nctat, toată lumea rămasă în viață căzând de aboseală. Dându-și seama că nu mai este supravegheat de cotroptori, s-a târât atent pe lângă rămășițele fostului Palat Domnesc spre râpa adâncă ce-l despărțea de dealul Șcecovița și, protejat de pătura nopții, a ajuns cu bine în afara orașului...

5.

...Întorcându-se peste un timp la Galyci, cei trei rânduici au povestit despre toate ce văzuse la Kiev – lucruri fermecătoare și tragice, prospere și fără de succes, rele și bune, inclusiv și despre buna organizare a gărzii de onoare și a serviciului de pază și protecție deja de la fostul Palat Domnesc din capitală – lucruri de mare folos pentru interesele de consolidare a forței de apărare a Palatului Cneazului Galyțian, mult îngrigorat de pericolul evident al vrăjmașului asiatic neașteptat care deja se întrezărea de la răsăritul Soarelui.

Avea și temeinice motive. Dușmanul crud din îndepărtata și sălbatica Asie parcă bătea deja la ușă. După distrugerea Kievului mongolo-tătarii n-au mai tolerat nico fortăreață în calea lor groaznică, distrugând orice loc fortificat, inclusiv și cele mai impotrante palate. În ianuarie 1241 mongolo-tătarii, cu experiența lor cotropitoare și forța de neînvinși la acea vreme, au ocupat, sigur că după lupte grele și cu mari pierderi, vechiul și înfloritorul Galyci. Cneazul Daniilo Galyțkii în mare grabă, doar cu familia și fratele său Vasylico, s-a refugiat în Polonia vecină, unde s-a sins din viață la 1264, fiind cu onoruri

înhumat în incinta Bisericii ortodoxe din orașul Holm.

După ce tăvălugul invaziei asiatice cu multă groază, jertve și distrigeri a trecut și peste Cneazul lui Daniilo cu reședința la Galyci, slăbindu-i puterea și slava de odinioară, aducându-i topirea și grăbindu-i, până la urmă, dispariția, curtenii, inclusiv și rânduicii de la Palatul Cneazului, s-au văzut nevoiți să-și caute adăpost în afara Gayciului deja distrus, majoritatea dintre ei angajându-se ca lucrători de toate mâinile pe la tot mai puținii rămași boieri de pe timpul prosperării Rusiei Kievene, dar mai ales la noii mari latifundiar – magnați și șlehtici de primprejur. Unii au avut și noroc – penru o perioadă au reușit să-și păstreze deja bine cunoscuta profesie de protecție și pază, necesară la acele timpuri și celor nobili galițieni care, fie mai mici și mai puțin influenți decât Cneazul, dar rămânând ambițioși și onorabili, după cum se știau din strămoși, au reușit să păstreze multe curți și palate, chiar în condițiile ocupației mongole și a pericolului de colonizare ce se întrezărea din partea polonezilor din vecinătatea vestică.

Căpitanul Ioniță cu soția, patru fii înalți ca brazii și două fete frumoae ca rupte din soare au coborât etapă cu etapă, sat cu sat, pe cursul Nistrului pitoresc, sperând să-și găsească o meserie cât mai aproape de suflet. Întro zi fumoasă de primăvară, când pământul trezit din amorțeala iernii aștepta mâna omului trudit, au ajuns pe folvarcul magnatului Iaroslav Corețkyi, cu palat întărit cu ziduri de piatră și frumos așezat pe malul drept al Nistrului, dincoace de Potocul de Aur, exact acolo, unde faimosul râu își îndreaptă cursul neîntrerupt al apei în canionul de milioane de ani cu răbdare săpat în plasturile albe de calcar. La ordinea magnatului, toți au fost primiți, fiind însărcinați cu diferite funcții prin imensa gospodărie. În momentul înregistrării, noii angajați, fiind întrebați de vătaful gazdei ce meserii dețin și de ale cui

sunt, cu toată sinceritatea au relatat că sunt rânduici a lui Daniilo. Anume de atunci familia lui Ioniță a fost pe veci catalogizată cu nume de Rânduic, evident legată de aflarea mai de vreme în slujba Cneazului Daniilo.

Rânduicii au purtat aceste nume de familie, încărcat de istorie și nobleță peste ani și veacuri, cu mândrie transmițând din generație în generație frumoasele amintiri și întâmplări, legate de frumoasa viață de cândva de la Palatul Cneazului Daniilo Galytkii, iar mai târziu – și de cea de la curțile și palatele pline de intrigi ametoare ale nobililor galițieni.

Cu timpul, pericolul adus de musafirii neașteptați din est s-a mai potolit, prezența lor subțindu-se an după an. Localnicii au rămas cu grijile lor de zi cu zi, înfiripând noi familii, crescându-și odraslele și bucurându-se de viața tihnită și fericită, dar repede trecătoare și dată de Dumnezeu doar o singură dată. Extraordinar de benefică a fost pentru toți creștinii din Estul Carpaților inaugurarea în anul 1303 la Lvov de către cneazul Iurii, fiul lui Lev, a primei Mitropolii, ceea ce a permis ridicarea de noi bisericii ortodoxe.

Pe moșia lui I. Corețkyi încă de pe timpuri funcționa o splendidă biserică din piatră albă, care ia primit și pe robii noi veniți a lui Dumnezeu. Ioniță Rânduic, având voce de comandant și cunoscând carte, s-a înscris la corul bisericii, pentru că un har e un dar de la Domnul care trebuie susținut.

Mult mai târziu, peste ani și ani, trăiți cu multă onestitate și bună credință, și-a adus în altarul bisericii nepoțelul Rusănel – un băiețel de doar șapte anișori, brunetel, dar cu ochi verzi care avea pentru început o funcție foarte simplă: în timpul Liturgiei să țină cadelnița cu tămâie permanent fumegândă, să i-o dea la timpul potrivit părintelui, precum și să iese primul din altar cu o lumânare mare aprinsă la scoaterea Sfințelor Daruri. Lui Rusănel îi plăcea nespuse de mult această

onorabilă pentru anișorii lui misiune care îl deosebea de mulți alți băiețandri de pe maidan, învățând din cărțile sfinte ale bunicului Ioniță și să citească, ceea ce îi asigura o individie din partea unora semeni neștiutori de carte, dar și o protecție din partea celor bătauși care, până la urmă, fie doar o singură dată pe an – în postul Sfințelor Paști – totuna ajungeau la biserică să se spovedească și să se împătrășască cu Trupul și Sângele Domnului Isus Hristos, unde mereu îl vedeau pe Rusănel prinprejurul părinteleui. În biserică Rusănel se vedea în mare siguranță, deoarece de fiecare dată la slujbă – fie duminica sau în orice zi de sărbătoare – îl avea în cor pe bunicul Ioniță, iar în partea stângă printre enoriașii din fața icoanei Preasfintei Născătoare de Dumnezeu – pe dulcea și iubita sa bunică Anghelina. Toți împeună veneau dimineața, încă până la începutul slujbei, la biserică și tot așa reveneau la prânz acasă unde le așteptau bucatele gustoase, pregătite de bunica încă de sâmbătă de dinspre seară.

Adăugând an cu an la înălțime, încet cu încet prinzând glas ca al bunicului Ioniță și trecând de vârsta „cocoșului”, când vocea-i de copil i s-a transformat întrun glas răsunător de un june bine făcut, Rusănel, la sfatul și insistența părintelui-paroh, a început să citească pentru credincioșii din biserică, înainte de a se da citire Sfintei Evanghelii, cele necesare, conform calendarului strict al slujbei, din Epistolele Sfinților Pavel și Petru...

...După ani mulți, trăiți în liniște și credință, Rusănel, zis mult mult mai târziu moșu Rusanu, purtând plete lungi, înalbite de ninsoarea anilor repede trecători, și o mustață albă în formă de potcoavă, a devenit și starostele bisericii de pe moșia lui I. Corețkyi, câștigând respectul binemeritat din partea consătenilor și binecredincioșilor.

Însă tot bunul e până la un timp. Binele trece pe neobservate și mult mai repede, decât răul care apare pe neașteptate

și ține mult. Totul se schimbă, se mișcă, se transformă..., dar, cu părere de rău, nu totdeauna spre bine. Dar, până la urmă, nimic pe această lume trecătoare nu se întâmplă fără sens, deoarece Dumnezeu nu crează nimic fără sens, toate de la El vin și spre El se duc. Căci, chiar dacă nu crezi – Dumnezeu există. Deaceia nu mai alege timpul – el trece, alege-L pe Dumnezeu – este veșnic. Fiindcă Dumnezeu e universul, e o lume în care cauza e binele și efectul tot e binele. Și lumea urcă – când oamenii se îndreaptă spre Dumnezeu, tot ea coboară – când oamenii se îndepărtează de El.

* * *

După o îndelungată perioadă de prosperitate, fericire și viață trăită în tihnă și cu multă credință în Dumnezeu, a venit peste ucrainenii ortodocși din valea superioară a Nistrului un alt mare pericol – de data aceasta din Vest, adus de către polonezii catolici care în scurt timp, dar pentru mai multe veacuri, au devenit domnitori peste aceste minunate și pline de belșug meleaguri. Nu era un pericol de moarte fizică, ca acel adus câteva sute de ani în urmă până la cununile împădurite ale Carpaților de către crunții năvălitori asiatici. Era unul de cu totul altă esență – administrativă, militară, dar, îndeosebi, duhovnicească, îndreptat spre măcinarea treptată a sufletului, subminarea credinței ortodoxe strămoșești, ceea ce prezenta nu mai puțin pericol pentru bieții pravoslavnicii locali. Deloc neîntâmplător se spune într-un proverb îndrumător al înțeleptului Solomon că «credința moștenită să nu-ți lipsească, prinde-ți-o de grumaz, scrie-ți-o pe lespedeza inimii și vei avea har și vei gândi ceea ce e bun în fața lui Dumnezeu și a oamenilor».

Împreună cu catolicismul a parvenit dreptul polonez în administrația din Galiția, acordând privilegii și drepturi doar șleahicilor poloni noi veniți sau unora din cei ucraineni, vechi și autohtoni de când e lumea, care se

grăbeau primii să-i îmbrățișeze pe ocupanți, acceptându-le legile, obiceiurile și credința catolică.

Iar față de cei ortodocși ai locului care nu acceptau noile rânduieli, treptat, dar aspru, au început și prigoanele de tot felul, printre ele cel mai adesea figurând închiderea bisericilor pravoslavnice sau transformarea lor forțată în case de cult catolice, distrugerea valorilor naționale bisericesti ucrainene, cultivarea unei atitudini de sfială, chiar rușinoasă, artificial impusă față de apartenența la această biserică veche de când lumea, scăderea intenționată a prestigiului înalt de altădată a bisericilor autohtone, scoaterea din incinta lor aruncarea sfintelor moaște etc. În consecință, dacă casele de cult catolice prosperau și se înmulțeau din an în an, atunci noi biserici ortodoxe nu se mai construiau, numărul lor diminuându-se văzând cu ochii. Ba mai mult, din lipsa de suportul necesar financiar, material și cu fețe bisericesti bine pregătite, cum era pe vremuri, bisericile naționale ucrainene au început să cedeze celor catolice și prun nivelul culturii duhovnicești, limitându-se doar la desfășurarea slujbei în limba ucraineană veche, tot mai puțin înțeleasă la nivelul cuvenit de noile generații cu isistență catolicizate.

Totodată, localnicilor ortodocși cu forța le-a fost impus alfabetul latin în locul celui cirilic care de abea reușea să mai licărească din paginile îngălbenite ale cărților vechi bisericesti, iar bieții tineri și bărbași înstăriți galițieni, falnici ca brazii, s-au văzut nevoiți să se înroleze și în rândurile armatei poloneze și să apere interesele unui stat străin.

Așa s-a întâmplat și cu nepotul moșului Rusanu – Zaharia Rândiuk – care, împreună cu mulți consăteni și pământeni ortodochi, au fost chemați și înregistrați cu proprii cai și amuniții în cavaleria polonă. După o perioadă de concentrare îndelungată la

Colomyia, de exerciții și antrenamente militare reușite, a fost numit sutaș de cavalerie, având în subordonație un grup de pământeni ortodocși, toți originari din valea superioară a Nistrului.

În toamna anului 1497, din ordinul și sub conducerea regelui Uniunii Polono-Lituaniene Ioan I Albert, toată armata mixtă polono-lituaniano-ucraineană, adică compusă din jovniri și cavaleriști catolici și ortodocși, a pornit în coloane ce păreau nesfârșite de la Colomyia în jos de-a lungul malului stâng al bătrânului Prut pe calea veche ce de sute de ani lega Lvovul de Suceava și Iași, neapărat traversând Cernăuții. Urmau drumul curajoșilor negustori care pe parcursul veacurilor făceau comerț cu blănuri scumpe și chihlimbar auriu din țările Baltice și Volynia, schimbându-le la un preț convenabil pe grâne, veselă din argint aurit și mirodenii, provenite din zona mărilor calde de la sud. Săptămână de săptămână, lună de lună, an de an, veac de veac, mii de sezoane comerciale la rând căruțele și carele lor încărcate au străpuns de la nord la sud și invers șesul neted din stânga Prutului, format, ca și cele ale Donului, Niprului și Nistrului, pe parcursul a milioane de ani de rotația neobservată a globului pământesc cu o viteză de douăzeci și cinci de kilometri pe secundă înspre soare-răsare, croind veciul drum comercial dintre bazinele Mării Baltice și a Mării Negre.

Sutașul Zaharia, ca și toate căpeteniile de până la rang mijlociu din armata polono-lituaniano-ucraineană, cu atât mai mult jovnirii și cavaleriștii de rând, nu aveau de unde să știe în acel octombrie, aurit de primile brume ușoare din Carpați, încotro se îndreaptă, unde trebuiau să ajungă și cu cine aveau să se lupte.

– Apoi, cred că cu turcii ne vom bate, căci înspre ei ne mișcăm, – i-a zis Zaharia vecinului și prietenului său din copilărie de pe moșia lui Corețkyi.

– Da, așa mă gândesc și eu, – i-a răspuns rece vecinul Petru – că mulți antihriști musulmani au mai dat buzna peste Dunăre, de se tot bate de vreo cinczeci de ani, cum zic negustorii care vin de la Suceava, voievodul voloh Ștefan cu turcii, dar ei tot vin și vin ca niște puhoai nestăvilite.

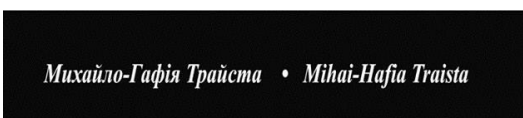
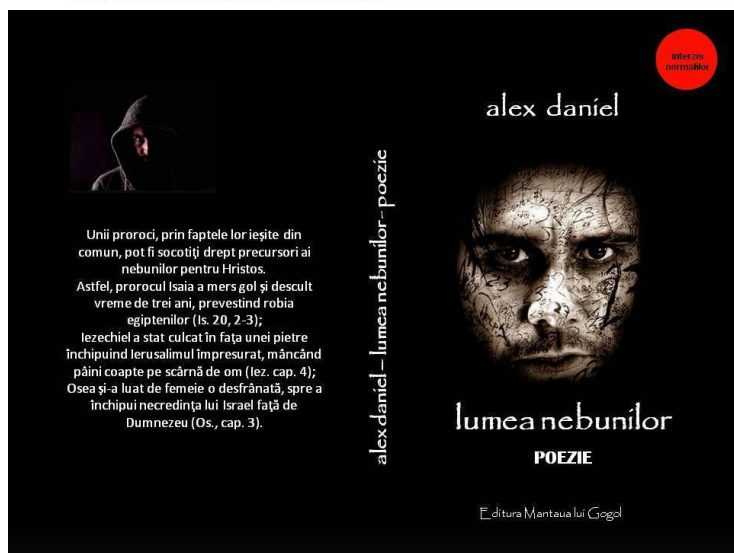
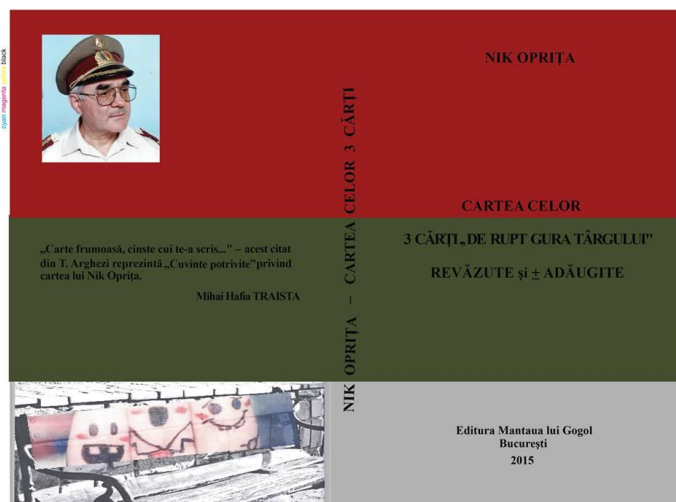
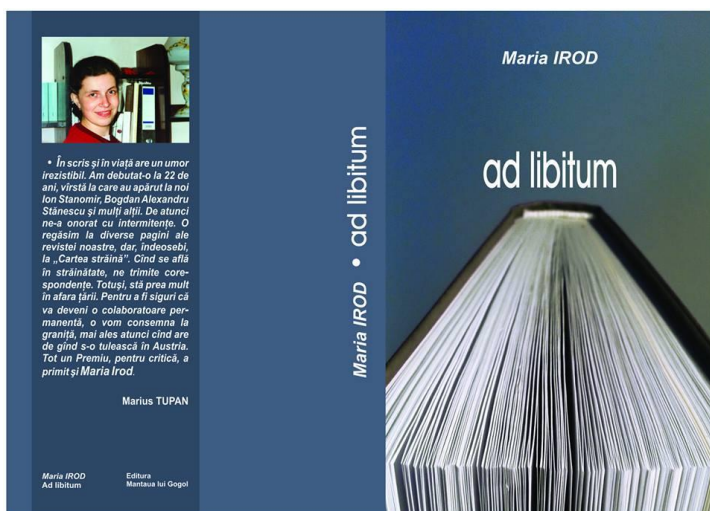
– Dar cine mai știe până la urmă, – a constat profund îngundurat Zaharia, – ce ne va zice regele, aceea vom face. Căci sub conducerea lui de atâta timp suntem.

Ambii prieteni și consăteni mergeau călare alături, îmbrăcați în armure strălucitoare poloneze, pe doi cai bine întreținuți, fiind urmați de suta lor de cavaleri, care era ultima din marea coloană de saizeci de mii de jovniri și cavaleriști amestecați din armata în mișcare polono-lituaniano-ucraineană. Cu toții admirau vârfurile împădurite ale Carpaților din dreapta Prutului, atinse deja de bruma toamnei care transforma pădurea verde din vară într-un joc de culori frumoase roșu-auriu, abundent presărat de cetina veșnic verde ale falnicilor brazi carpatini.

După trei zile de cale au ajuns la fortăreața veche a Cernăuților, construită de Cneazul Galyțian Iaroslav Osmomâsl pe malul stâng al Prutului, încălecând calea veche comercială de la Marea Baltică până a Marea Neagră. Dar aici au văzut doar vestigiile fortăreței Cern (Neagră), denumită așa din cauza pereților întăriturilor din bârne care înconjurau cetatea, înnegriți de vлага abundentă caracteristică locului, ploi și anii mulți ce s-au scurs de la înființarea sa – vestigii rămase după distrugerea ei de către tătaromongoli la mijlocul secolului al XII-lea, deci după căderea Kievului și a Galyciului.

„Mantaua lui Gogol”

Editura Mantaua lui Gogol vă stă la dispoziție cu serviciile sale:

- Edităm și tipărim cărți în orice tiraj.
- consiliere editorială (ISBN, descriere CIP)
 - culegere computerizată
 - tehnoredactare
 - corectură
- coperta/ ilustrații (grafică)
- lansare și promovare de carte

e-mail: mantaualuigogol@gmail.com

telefon/fax: 0318094734 / 0725057251

